

BICIKLIZAM
*Vysoké
Tatry*

WWF
*Parkovi
Dinarskog luka*

KLUB PUTNIKA
*Dom za putnike
usred Kavkaza*

AKTUELNO
I kada ne možemo,
NEĆEMO ODUSTATI

WWW.SPORTDEPOT.RS

BESPLATNI OUTDOOR MAGAZIN / Maj 2014.

→ EXTREME SUMMIT TEAM

54 Osvajači beskorisnog

Sva ta iskušenja, suočavanje sa samim sobom, interakcija sa Prirodom i drugim ljudima - samo su jedno veliko ogledalo...

118 Čile

Prirodni rezervati, nacionalni parkovi, okean i Andi, ukusna hrana, dobra muzika, suptilna književnost, ekonomski napredak...

→ PUTOVANJA

10 GSS Aktuelno: *I kada ne možemo, nećemo odustati*

PLANINARENJE

22 Zlatna, Jablanica, Galičica
Grupa planinara iz Vojvodine (Srbija) prvomajske praznike provodi u Makedoniji...

30 Travnjani na Oštriku

Članovi OU „Nova vizija” organizovali su edukativno-rekreativni izlet na Pavlovicu (Bosna i Hercegovina)...

32 Vuku sam Vulkan

Padine Vukana (Srbija) bile su cilj beogradskih planinara, koji su uživali u proleću i prirodi...

34 Uspon na Devicu i rtanjska čuda

Planinari PD „Jelenak” iz Pančeva proveli su predivan prolećni vikend u Sokobanji (Srbija)...

38 S Lebršnika na orjensku Kalupnu gredu

Beogradski planinari su u organizaciji PK

„Pobeda” proveli divan vikend na Lebršniku i orjenskoj Kalupnoj gredi, sa posetom Trebinju...

PROMOCIJA

42 Festival prirode, slika i pokretnih slika
3fok 2014. održat će se od 31. 7. do 3. 8. 2014. u Kreševu (Bosna i Hercegovina)...

48 Zapadna makedonska transverzala

BICIKLIZAM

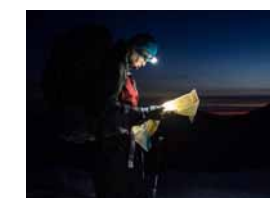
60 Krug oko Tatri
Visoke, Zapadne i Belijanske Tatre (Slovačka i Poljska) pravi su raj za planinare, ali i bicikliste...

PROPELER

72 Sokolov put sky race
Nebeska trka je preplavila Nišku Banju adrenalinom...

OUTDOOR

76 Procena trajanja maršrute
Uspešnim odlaskom u planinu smatramo planinarsku akciju u kojoj su dostizanje postavljenog cilja ali i povratak,

realizovani bezbedno i u planiranom vremenu

TREKING

90 Carska bara
Tradicionalni 22. Susret planinara na Carskoj bari i 4. kolo Treking lige Vojvodine...

WWF

110 Zajedno uspešniji u očivanju prirode
Pokrenut proces osnivanja asocijacije Parkovi Dinarskog luka...

84 GSS | 116 ISHRANA IZ PRIRODE | 104 PROZOR U SVET

FINSKA

PHOTO: MIKAW

UKRATKO O...

Republika Finska je nordijska država u severoistočnoj Evropi, ograničena Baltičkim morem na jugozapadu, Finskim zalivom na jugoistoku i Botničkim zalivom na zapadu. Finska se graniči sa Švedskom, Norveškom i Rusijom. Ålandska ostrva, na jugozapadnoj obali, nalaze se pod Finskom upravom i imaju neki vid veće autonomije. Nazivaju je još i zemljom jezera i šuma, jer je više od dve trećine površine pod šumama, a ima između 60.000 do 70.000 jezera.

da se kreću šumama i drugim područjima, bez obzira ko posедуje zemlju.

Planinarske kuće, kolibe i skloništa

Postoje kolibe koje trekeri mogu koristiti besplatno i druge - gde se boravak naplaćuje. U finskim nacionalnim parkovima i oblastima za trekking ih ima više od 2.000. Najčešće se koriste za boravak zimi i obično imaju ognjište, drva, a često i gasni šporet.

Kolibe koje se iznajmljuju

Ove kolibe su zaključane i plaća se boravak u njima. Njihovim korišćenjem ćete biti sigurni da ćete imati negde da ostanete tokom noći. One se mogu iznajmiti na više noći, ali je takođe moguće da će u njoj biti i drugih planinara. Cena spavanja za noć je od šest do deset evra.

Besplatne i otvorene kolibe

Najčešći i najpoznatiji tip koliba besplatnog otvorenog tipa su „otvorene kolibe divljine“. One su predviđene da se u njima ostane jednu ili dve noći. Najviše ih ima u severnim i istočnim delovima Finske i najčešće

ne postoji put do njih. Postoje još kolibe otvorenog tipa koje služe za dnevni boravak, ne samo da se prespava u njima. Takođe, laponski šatori su pogodni da se zaustavite i odmorite tokom dana, ali se u nekim izuzetnim okolnostima mogu iskoristiti kao zaklon za noć. Koliko god trajao vaš boravak u

prirodi, u kolibama otvorenog tipa je zabranjen boravak, ako ste na plaćenju pešačkoj turi. U tom slučaju, grupa treba da koristi kolibe koje se iznajmljuju. Takođe se preporučuje i većim grupama koje nisu na plaćenju akciji da koriste šatore ili kolibe koje se iznajmljuju za smeštaj.

Pogledajte dva veoma korisna sajta gde možete više saznati o mogućnostima boravka u prirodi u Finskoj, kao i o kolibama za boravak.

[Link 1](#)

[Link 2](#)

Treking u Finskoj

Netaknute finske šume i hiljade ostrva i jezera nude puno mogućnosti posetiocima i uživanje u prelepom prirodnom okruženju. Planinari i turno skijaši mogu doći do starih udaljenih šuma i širokih ravnica na severu. Reke i jezera u centralnoj i istočnoj Finskoj su idealna za kanu, dok je lavirint od arhipelaga na Baltiku

raj za plovību. U najdivljijim delovima severne Finske planinari mogu lutati satima, pa čak i danima, a da ne sretnu nikoga. Ali čak i iz naselja i gradova može se peške ili čamcem lako doći do divljine za nekoliko sati. Vlasnik većine šuma i otvorenih područja severa je država i njima upravlja Metsähallitus (državne šume), naročito u finskom delu Laponije. Na jugu većinu šuma poseduju lokalni meštani. Finski liberalni zakon o „javnom pristupu“ daje pravo svim ljudima pravo

OSVOJI

-10% POPUSTA

PORUČI BILI KOJI ARTIKAL SA SAJTA
WWW.SPORTDEPOT.RS

POŠALJI EMAIL NA ADRESU
ESHOP@SPORTDEPOT.RS

POŠALJI NAM SVOJE PODATKE I U
I U SUBJECT STAVITE VAUČER:

#MOJAPLANETA

POPUST ĆE VAM BITI NAKNADNO
ODOBREN!

SPORT DEPOT

www.popustinaputovanja.rs

NAJPOVOLJNIJI ARANŽMANI
NA JEDNOM MESTU

MOJA PLANETA 44 • Maj 2014.
Besplatni outdoor magazin za aktivan život • PDF izdanje
Osnivač i izdavač:

Studio za dizajn „Smart Art“

Adresa redakcije:

Narodnog fronta 65, 21000 Novi Sad

smartart

Glavni i odgovorni urednik:

Jovan Jarić (jovanjaric@mojaplaneta.net)

Art direktor:

Ivana Ubiparip

Prelom:

Studio za dizajn „Smart Art“

Fotografije:

Dreamstime, SXC, Studio za dizajn „Smart Art“

Advertajzing:

062/22-37-47

Izdanje je besplatno i distribuira se u PDF formatu, putem elektronske pošte. Stari brojevi se mogu downloadovati iz arhive sa Internet adrese:

www.mojaplaneta.net

CIP - Katalogizacija u publikaciji

Biblioteka Matice srpske, Novi Sad

796.5

MOJA planeta [Elektronski izvor] : besplatni outdoor magazin za aktivan život / glavni urednik Jovan Jarić . -

Online izd.- Elektronski časopis . - 2010, br. 1 - . -

Mesečno . - Dostupno na <http://www.mojaplaneta.net>

ISSN 2217-3307

COBISS.SR-ID 255946503

Magazin upisan u Registar javnih glasila Srbije pod registarskim brojem:

DE: 000002

Izdavač zadržava sva prava. Svi autorski tekstovi, fotografije i ostali sadržaji objavljeni su uz odobrenje autora. Svi pisani i foto materijali u vlasništvu su Studija „Smart Art“ i autora. Kopiranje, dalja distribucija teksta (delimično ili u potpunosti) i fotografija u komercijalne svrhe zabranjena je u svim medijima bez pismene dozvole Studija „Smart Art“ i autora. Tekstovi i fotografije se objavljuju isključivo bez novčane naknade. Redakcija i izdavač ne odgovaraju za sadržaj i istinitost reklamnih poruka i tekstova. Redakcija i izdavač ne odgovaraju za štamparske i nenamerne greške. Redakcija nije obavezna da vraća i odgovara na primljene rukopise, fotografije i elektronsku poštu.

DOSTUPNO U DIGITALNOM FORMATU
www.novinarnica.net

Fotografija naslovne strane: Ethan

POTRAŽITE NA:
WWW.MOJAPLANETA.NET

PLANINARSKI
DOMOVI REGIONA

**Adresar
planinarskih
domova
iz celog regiona
na jednom mestu**

forum

**Putovanja,
planinarenja,
najave akcija,
kupi-prodaj,
izveštaji sa akcija...**

Stare brojeve magazina „Moja planeta“ možete skinuti sa Internet adrese:
www.mojaplaneta.net
na linku ARHIVA

EXTREME SUMMIT TEAM

KLUB PUTNIKA

I kada ne možemo, NEĆEMO ODUSTATI

Rečice su preko noći postale nezaustavljive bujice. Čitava domaćinstva našla su se na udaru vodene stihije koja je gutala sve pred sobom...

Spasioци Gorskе službe spasavanja Srbije, kao i pripadnici svih ostalih službi angažovanih na spasavanju ugroženih ljudskih života, od prvog dana delovali su na područjima ugroženim poplavama širom Srbije. Danonoćno su, gotovo bez sna, u hladnoj vodi, spasavali unesrećeno stanovništvo.

U evakuaciji je učestvovalo 140 spasilaca GSS Srbije koji su, tokom sedam dana na terenu, evakuisali oko 1.200 ljudi. Ekipе su izvodile spasavanja na nepristupačnim terenima i tamo gde je bilo potrebno zbrinuti hitne medicinske slućajeve. Spasioци su delovali u Obrenovcu, Topoli, Stalaću, Obrežu kod Varvarina, Velikom polju, Lešnici i Prnjavoru, Resniku i Rakovici, Požarevcu, Požegi i okolnim selima.

Posle nedaće koja je zadesila stanovništvo, ostalo je mnogo prića sa terena naših hrabrih momaka koji su dali srce i uložili poslednji atom snage kako bi svi ugroženi bili na sigurnom. Na terenu su rekli sve, a svoja osećanja pokušali da prenesu i ćitaocima.

MALA PRINCEZA

„Nikada u životu nisam imao takvu poplavu emocija, sve vreme pokušavajući da ih suzbijem i ne dozvolim im da utiću na moj rad“ kaže Radovan Bukvić. „Nedostatak sna, umor i mokra odeća ostaju u senci nakon što nekome spasete život. Usled jake bujice ćamac u kome smo moje kolege iz Gorskе službe spasavanja i ja spasavali par meseci staru bebu i njenu majku je potonuo.

Malu princezu kao da su anđeli ćuvali, nije se ćak ni nakvasila. Uspeli smo da ih prebacimo u drugi ćamac bez posledica po majku i dete. Snažni bujićni udar nas je nosio dalje, ali me više ništa nije brinulo nakon što sam video da su bezbedni. Bio sam presrećan, nisam ćak ni osećao bol kada mi je metalni ćamac nagnjećio nogu. Ovo je samo delić onoga sto se dešavalo na terenu, verujem da je bilo opasnijih i težiћ situacija, ali baš ove trenutke ću pamćiti zauvek. GSS je tu kada je najteže!”

Marko Obradović kaže da je najteže je bilo kada su prolazili pored ljudi koji su ih dozivali da ih izvuku na kopno.

„Mahali su i govorili: ‘Ovde smo, ovde nas ima nekoliko!’, a mi... Mi smo morali da delujemo po prioritetima.

Hronologija događaja

ĆETVRTAK, 15. MAJ

Na poziv Sektora za vanredne situacije spasilaćke ekipe Gorskе službe spasavanja Srbije upućene su u Topolu kako bi se uključile u pretraživanje toka reke Jasenice, tragajući za nestalim vatrogascem. Istog dana spasioci su poslali u Ćaćak, Požegu, Lešnicu kod Loznice i Veliko polje kod Obrenovca, gde su tokom celog dana vršili evakuaciju starih i nepokrećnih osoba.

Ekipa GSS Srbije iz Stalaća je na putu ka selu Ćabare naišla na kamion koji je usled bujice bio blokiran i potopljen. Uspeli su da se probiju do kamiona i evakuisali vozaća.

PETAK, 16. MAJ

Ekipе Gorskе službe spasavanja ćamcima pomažu u evakuaciji meštana koji se nalaze na krovovima svojih kuća očekujući pomoć. Među evakuisanima ima mnogo male dece, starih i nepokrećnih osoba. Komunikacija spasilaca na terenu i sa centrom za vanredne situacije odvija se uz veliku pomoć radio-amatera, koji su tokom prethodnog dana aktivirali radio mrežu za opasnost. Svi oni već drugi dan daju svoj maksimum kako bi ugroženo stanovništvo bilo što pre evakuisano.

U prepodnevним satima nastavljena je pretraga korita i obala reke Jasenice za nestalim vatrogascem kod Topole. Telo su pronašli spasioci tima za spasavanje na vodi GSS Srbije u 15 sati.

Timovi GSS Srbije u Boljercu, Kruševcu, Požarevcu, Nišu i Vladićinom Hanu su u pripravnosti. U rejonu Obrenovca je trenutno sedam spasilaćkih ekipa, dok je jedna na relaciji Lešnica - Prnjavor.

SUBOTA, 17. MAJ

Spasioci GSS Srbije su sinoć zbrinuli, nakon evakuacije iz vode, jednu trudnicu u Obrenovcu. Trudnica je hitno evakuisana do hotela „Obrenovac“ gde je predata tamošnjim medicinskim službenicima i spasilaćkim ekipama koje su dalje sprovodile evakuaciju van grada. Do momenta evakuacije ka hotelu, spasioci GSS Srbije su bili spremni da izvrše porođaj na terenu. Po izveštaju ekipe sa terena, u isto vreme se odvijao porođaj u oblićnoj školi.

Spasilaćke ekipe zajedno sa ćlanovima kajak kluba iz Stalaća upućene su u 12,45 u Obrež kod Varvarina radi evakuacije ugroženog stanovništva. Oni su prethodne noć evakuisali 17 ljudi iz nabujale Zapadne Morave kod Stalaća.

Spasioci se trenutno nalaze i u Obrenovcu, gde pružaju pomoć i nastavljaju sa evakuacijom stanovnika. U rejonu Obrenovca je sedam ekipa Gorskе službe spasavanja. Ekipama spasilaca se

Spasavali smo prvo decu, žene i bolesne koji nisu imali više lekove. Važno je bilo da ih evakuišemo hitno", ističe Marko i dodaje: „Kako imamo samo tri službena vozila, mnogi su se privatnim automobila uputili u Obrenovac da pomognu potpoljenom stanovništvu. Nismo bili pripremljeni na ono šta nas tamo očekuje, pogotovo ekipa koja je tamo otišla prvog dana. Moj tim je u Obrenovac došao sa strane Velikog polja pa smo tu neko vreme bili potpuno odsečeni, sa malo vode i bez hrane. 'Interex' nam je tada otvorio svoja vrata, dali su nam hranu i za to smo im zahvalni."

POMOĆ KAD JE NAJPOTREBNIJE

Kompanije u Srbiji prepoznale su značaj i veliku društvenu ulogu koju ima GSS Srbije, pa su spasiocima tokom vanredne situacije izašle u susret kroz

vredne donacije. S obzirom da su ekipe punih sedam dana bile na terenu i radile u veoma otežanim uslovima, kompanija „Tehnomanija“ poklonila je spasiocima čeonu i ručne baterijske lampe sa rezervnim punjenjima, dok je „Red Bull“ donirao spasiocima energetska pića. Takođe, „Reno Nisan Srbija“, kompanija sa kojom GSS Srbije uspešno sarađuje već dve godine, ustupila je, pored dva terenska vozila koje Gorska služba spasavanja Srbije redovno koristi, dodatno terensko vozilo, kako bi se spasioci što pre transportovali do onih kojima je pomoć najpotrebnija. Veoma vrednu donaciju u gorivu za ta vozila obezbedila je Naftna industrija Srbije. Klub „Royal off-road“ ustupio je GSS-u svoje džipove, kojima je transportovano ugroženo stanovništvo nakon opadanja nivoa vode.

SVAKO SVOME

„Bila je to naša poslednja tura“, započinje priču Stevan Mesarović. „Uskoro je dolazila smena i vreme za odlazak kućama. Čekali smo još jednu osobu koju će uskoro dovesti (nisam znao da će je doneti) u kamion. Bila je to stara baka, ruka i vilica su joj se tresli. Nosili su je na nosilima i sada ju je trebalo popeti na 3,5m visok kamion, tačnije u njegovu prikolicu. Preuzeli smo je Bog zna kako i spustili na improvizovanu klupu tako u ležećem položaju. Gledala je me je očima punim suza, vilica joj se tresla. Imala je tri kese pored sebe a jedna od njih je bila prepuna lekova. Rekoše mi da je čeka sin na izlazu iz Obrenovca te je upitah za njegovo ime, tiho pored uveta, da ne bi svi morali da čuju a već znam da su sve oči uprte u nas. Odgovorila je glasno: 'Sine, invalid je i on kao i ja, nije mogao da dođe jer jedva

hoda. Ime mu je Željko Živanović, i zar nije on ovde u kamionu sa nama, rekli su mi neki tamo da me čeka?'. Slagao sam i odgovorio: 'Niste lepo razumeli majko (kako li je samo hrabra, šta je to što je toliko drži u životu tek sada znam). Čeka vas tu na 200 metara (a mislim se u sebi dva kilometra), tu iza ćoška. Sada ćete se sresti sa njim, znamo i kako izgleda (mi to naravno ne znamo)'. Kako je ležala i držala me za ruku, gledao sam je u oči i pokušavao da joj pustim ruku, prekinem kontak sa njom kako bih barem malo predahnuo. To razdvajanje se zaustavilo tako što me je jako stisnula za kažiprst i nije ga puštala, kao malo dete oca dok šetaju ulicom. Gledali smo se tako i znao sam na koga je podsećam, osećao sam joj puls na dlanu i osenio bliskost između mene i nje. Znao sam kome će ona sada i kome ću ja, čim se sve ovo završi. Svako od nas ima nekog svog, ne zaboravite na to."

ODVAŽAN PLAN

Nedostatak čamaca i prateće specifične opreme u prvim danima evakuacije bio je veliki problem. U pomoć su priskakali ljudi dobre volje, koji su nesebično na raspolaganje našim spasiocima dostavljali čamce i potrebnu opremu. Sa ciljem da se što više ljudi evakuše iz poplavljenog Obrenovca, Marko Radanović, jedan od spasilaca GSS Srbije, razgovarajući sa vozačem kiperu okruženim vodom u centru Obrenovca, napravio je rizičan plan da ljude iz centra do izlaska iz Obrenovca počnu da prevoze kamionom koji prima 80 do 100 ljudi.

„S obzirom da je bezbednost ljudi bila u prvom planu, za kiper smo vezali naš mali čamac kojim smo išli ispred

priključila i ekipa GSS-a iz Vladičinog Hana sa čamcem.

NEDELJA, 18. MAJ

Od prvog dana proglašenja vanrednog stanja u Obrenovcu, ekipe spasilaca Gorskog službe spasavanja Srbije evakuisale su više stotina ugroženih stanovnika. Evakuacija se vrši po prioritetima - najpre se evakušu deca i žene, stare i nepokretne osobe, a zatim i svi ostali. Spasioci Gorskog službe spasavanja, zajedno sa radio amaterima, ronionicima, pripadnicima Sektora za vanredne situacije, policije, Žandarmerijom, specijalnim jedinicama MUP Srbije, Vojskom Srbije, neprekidno pomažu unesrećenom stanovništvu.

U toku večeri i noći nastavljena je evakuacija ugroženih iz Obrenovca. Na terenu se nalazi pet ekipa, koje čamcima evakušu stanovnike. Iako je nivo vode spao, i dalje se do većine ugroženih može jedino stići čamcima.

Tokom jučerašnjeg dana evakuisano je i stanovništvo u Obrežu kod Varvarina. Tamo se nalazila jedna ekipa GSS Srbije. Dubina vode u najugroženijim mestima bila je oko 2,5 m.

Rasporedom ekipa na terenu od početka vanredne situacije koordinira GSS štab akcije u Beogradu.

PONEDELJAK, 19. MAJ

Nakon objavljene današnje naredbe za hitnu i potpunu evakuaciju Obrenovca, Gorska služba spasavanja Srbije poslala je iz Beograda dodatne ekipe spasilaca. Oni ostaju na terenu, dok svi stanovnici ne budu na sigurnom.

Spasilačke ekipe GSS Srbije su i tokom noći evakuisale stanovnike u Obrenovcu. Od jutros je na terenu 12 spasilaca. Oni će, zajedno sa pripadnicima ostalih službi, nastaviti sa evakuacijom i pružanjem pomoći svima onima kojima bude potrebna.

UTORAK, 20. MAJ

Na poziv Sektora za vanredne situacije, Gorska služba spasavanja Srbije uputila je tokom prepodneva svoju ronilačku ekipu u Požarevac, dok je evakuacija ugroženih stanovnika nastavljena u Obrenovcu.

Spasilačke ekipe Gorskog službe spasavanja Srbije su neprekidno, i tokom ove noći, evakuisale ugroženo stanovništvo iz Obrenovca.

SREDA, 21. MAJ

GSS Srbije ima spasioce u kriznom štabu u Beogradu (u Gradskom centru za obaveštavanje) i u štabu za vanredne situacije u Obrenovcu. Ekipa GSS, koje su prethodnih dana vršile pristup povređenima i ugroženima, pružanje prve pomoći, transport i evakuaciju osoba, vraćene su u svoje baze (Požegu, Stalać, Sjenicu, Kruševac, Beograd,

kamiona i merili dubinu vode veslima proveravajući ima li rupa ispred točkova kamiona", kaže Marko. „Bili smo na granici prevrtanja i potonuća. Dubina vode je bila preko metar i veoma brza, a stabilnost mosta kod pumpe neizvesna. Vozač kiper je nekoliko puta poljubio svoj volan i na kraju smo, uz Božiju pomoć, uspeali da prevezemo prvu veliku grupu ljudi do autobusa van Obrenovca. To je okurajilo i ostale kamiondžije, te su nam se priključili u ovoj rizičnoj evakuaciji i tako smo mi indirektno spasili više stotina ljudi sa tim kiperima, jer je inicijativa da se upotrebe kamioni potekla od nas".

MAME HEROJI

„Znam da evakuacija i dalje traje ali ne mogu da ne pokušam da opišem taj osećaj kada ste tamo", pisao

je Nemanja Milić, po povratku sa terena. „Ne postoji taj film koji bi mogao da prikaže scenu iz Obrenovca. Jednostavno, nema tog budžeta, scenografije, specijalnih efekata pa možda ni glumaca koji bi mogli izneti takav scenario kakav se tamo zadesio. Od svih situacija u kojima sam se tamo našao, evo jednog sitnog detalja koji je na mene ostavio veliki utisak.

Ukrkali smo ženu u čamac koja je bila sa dvogodišnjom devojčicom, kojoj je baš bio rođendan i sasvim slučajno smo čamcem prolazili pored krova od njihove kuće iz koje su oni u poslednjem trenutku pobegli. Žena mi se obratila kroz osmeh: 'Evo našeg krova!' i grlila jako svoju ćerku. Na licu joj se kroz osmeh videla iskrenost, a u pogledu sećanje.

Prvo mi je bilo jako neprijatno jer nisam znao kako da reagujem. Da li da napravim smor facu i ćutim, da li da kažem da će biti bolje, onako narodski, ili da se nasmešim i ja, pa kud puklo. Ništa od toga nisam uradio jer ne znam ni sam šta će se desiti kad se sva ta voda povuče, već sam je samo onako prazno i izgubljeno pogledao...

Ne želim da budem patetičan, možda je to bio neki odbrambeni mehanizam od tako velike nesreće ali ta žena je sve vreme bila na nivou zadatka, potpuno pribrana.

Svi koji idu da pomognu ljudima u nevolji jesu spasioci, ali to ne treba veličati i zahvaljivati se, nego ih samo u tome podržati na bilo koji način jer oni već dobijaju svoje priznanje i

zadovoljstvo, a to je da su pomogli nekome kome je ta pomoć potrebna.

Ono što je na mene ostavilo jak utisak su upravo majke u Obrenovcu za vreme evakuacije. Sve vreme uz njihove bebe, ćerke i sinove. Potpuno mirne i pozitivne, zarad sreće i smirenosti svoje dece. I nekako posle toga dođem kući u svoj krevet, a oni sad spavaju po nekim školskim salama, pomislim da su one u stvari pravi HEROJI, a da mi samo možemo da im pomognemo da oni i dalje tako nastave. Podržimo ove ljude kako god možemo", kaže ponosni član GSS-a Nemanja Milić.

RADIO-AMATERI - NAŠE OČI I UŠI

„Zahvalnost dugujemo svim pripadnicima Sektora za vanredne situacije, policije i njenih specijalnih jedinica, Vojske Srbije, kao i volonterima sa kojima smo sarađivali na terenu, svim ljudima dobre volje koji su nam priskočili u pomoć neophodnom opremom, ali ipak moramo istaći one koji su bili naše oči i uši na terenu - radio-amateri. Oni su svojom opremom i infrastrukturom pokrenuli radio mrežu za opasnost i preko svih frekvencija omogućili protok informacija. Time su dali nemerljiv doprinos spasavanju i evakuaciji ugroženog stanovništva širom Srbije. Tokom vanredne situacije obradili su preko 30.000 informacija i u istom stroju sa GSS Srbije pokazali veliku hrabrost, plemenitost i veštinu koju će Srbija dugo da pamti.

Mnogo je emocija i

Čačak, Kraljevo, Vladičin Han, Valjevo, Lazarevac, Novi Sad...)

Ove ekipe trenutno vrše dezinfekciju, pranje i sušenje opreme, i pripremaju je za naredne eventualne pozive na intervencije. U pripravnosti su da se odazovu na poziv u pomoć u svakom delu zemlje.

Tokom noći spasioci Gorske službe spasavanja Srbije bili su prisutni samo u Obrenovcu gde su vršili evakuaciju ugroženog stanovništva. Trenutno nema GSS ekipa na terenu.

ČETVRTAK, 22. MAJ

U večernjim satima ekipe u kriznom štabu u Beogradu (u Gradskom centru za obaveštavanje) i u štabu za vanredne situacije u Obrenovcu vraćene su u bazu. Spasioci ostaju u pripravnosti do narednog poziva za pomoć. ■

mnogo potresnih priča ostalo za nama. Sledi period obnove u kome svako treba da da svoj maksimum. Jedno je sigurno, za svima nama ostalo je jedno veliko jedinstvo, iskustvo i saznanje da imamo potencijal, znanje i spasioci spremne da se uspešno uhvate u koštac sa ovakvim izazovima i pomognu svima onima kojima je to potrebno", kažu u GSS-u.

Dijalog zabeležen preko kanala koji su radio amateri ustupili spasiocima GSS Srbije:

Gradski centar za obaveštavanje: „Pomoći nema, radite dokle možete, a kada ne možete..."

GSS: „I kada ne možemo - sigurno nećemo da odemo"

Gradski centar za obaveštavanje: „Ponovi, ne čujem te"

GSS: „Kažem: i kada ne možemo, sigurno nećemo da odustanemo". ■

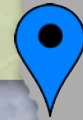
Zlatna, Jablanica, Galičica

Petu godinu zaredom grupa planinara iz **Vojvodine (Srbija)** prvomajske praznike provodi u **Makedoniji**...

Makedonija

Pinom je obeležena
približna
pozicija
lokacije
opisane
u tekstu.

Za većinu visokih planina u vreme prvomajskih praznika suviše je rano ići bez zimske opreme, dok je u Makedoniji malo opuštenije. Bez puno muke, svih ovih godina ređali smo mnoge visoke makedonske vrhove - Pelister, Solunska glava, Magaro vrv na Galičici, Titov vrv na Šar planini... Ove godine smo se odlučili da nam glavni deo akcije bude planina Jablanica, koja se nalazi 14 kilometara severozapadno od Ohrida.

Naše planinarenje počinje dolaskom u Prilep. Vreme nam nije bilo naklonjeno. Dosadna i hladna kiša nas je pratila svo vreme, a prognoza je tokom dana bila vrlo loša za naredne dane. Planirali smo da prvog dana za zagrevanje ispenjemo Zlatovrv (1.422 mnv) na Zlatnoj planini kraj Prilepa. Zadovoljili smo se dolaskom u Treskavec, manastir koji se nalazi u podnožju vrha, pošto je stena bila izuzetno klizava i nebezbedna. Inače, ceo ovaj predeo izgleda nestvarno, satkan od stena čudnih oblika i teksture.

Fantastičan prizor je pojačala gusta magla i vlažni oblaci koji su se provlačili i između kamenih statua. Kiša konačno pauzira, pa se od manastira prebacujemo zanimljivom grebenschom stazom ka Prilepu. Stižemo skoro do Prilepa, a iznad grada idemo na još jedan mini uspon na Markove kule, utvrđeni grad u kome je nekada živio Kraljević Marko i koja je dosta dobro očuvana. Napuštamo Zlatnu planinu i idemo ka Ohridu gde nas čeka smeštaj.

Sledeći dan nije bio ni za šta - kiša i vetar su se stalno smenjivali. Ovaj dan nam je ionako bio rezervni ili slobodan, pa smo ga tako i proveli, uglavnom u šetnji po starom delu grada, kada kiša nije padala i u omiljenoj kafani u koju stalno svraćamo kada smo u Ohridu. Uveče zovem vodiča i dobijam dobre vesti. „U bloku“ od pet - šest najavljenih kišnih dana, sutra ćemo imati razvedranje u toku dana. Uveče opet kiša. Ok, dosta je i to, zadovoljan sam.

Ujutro rano krećemo do Struge, pa dalje do sela Gorna

Belica na planini Jablanica. U selu postoji planinarski dom koji je zatvorenog tipa i otključava se po najavi grupe. Jablanica se nalazi većim delom u Makedoniji, dok se deo planina nalazi u Albaniji. Planinski greben je viši od 2.000 metara u dužini od preko 50 km, a najviši vrh - Crni kamen nalazi se u samom središtu planine i visok je 2.257 mnv. Uspion na njega nam je bio cilj akcije. Planina je najvećim delom je sastavljena od kristalastih vapnenca i škriljaca. Jablanica je poznata i po tome što ima najveći broj risova na Balkanu, koji su veoma ugrožena vrsta. Odgovara im što je ovaj kraj slabo naseljen. Ova planina bi uskoro trebala da postane četvrti makedonski nacionalni park pored Mavrova, Pelistera i Galičice.

Krećemo na uspon seoskim putem, pa kroz šumu, livade, preko potoka... Staza u prvom delu nije zahtevna. Uskoro dolazimo do stme kosine. Krećemo se malo opreznije, jer počinje da bude sve više snega na stazi.

Info

Vodič:

Dimitri Dimitrov

E-mail: mite_buza@yahoo.com

Smeštaj:

Dom „Gorna Belica“

Kontakt: Ivan Zezovski +389 70 311 657,

E-mail: peoni_mk@yahoo.com

Smeštaj u Ohridu - vila „Flora“

Telefon: +389 46/270-090

Mobilni: +38970/493-296; +389-70 714-641;

+389 75/491-943

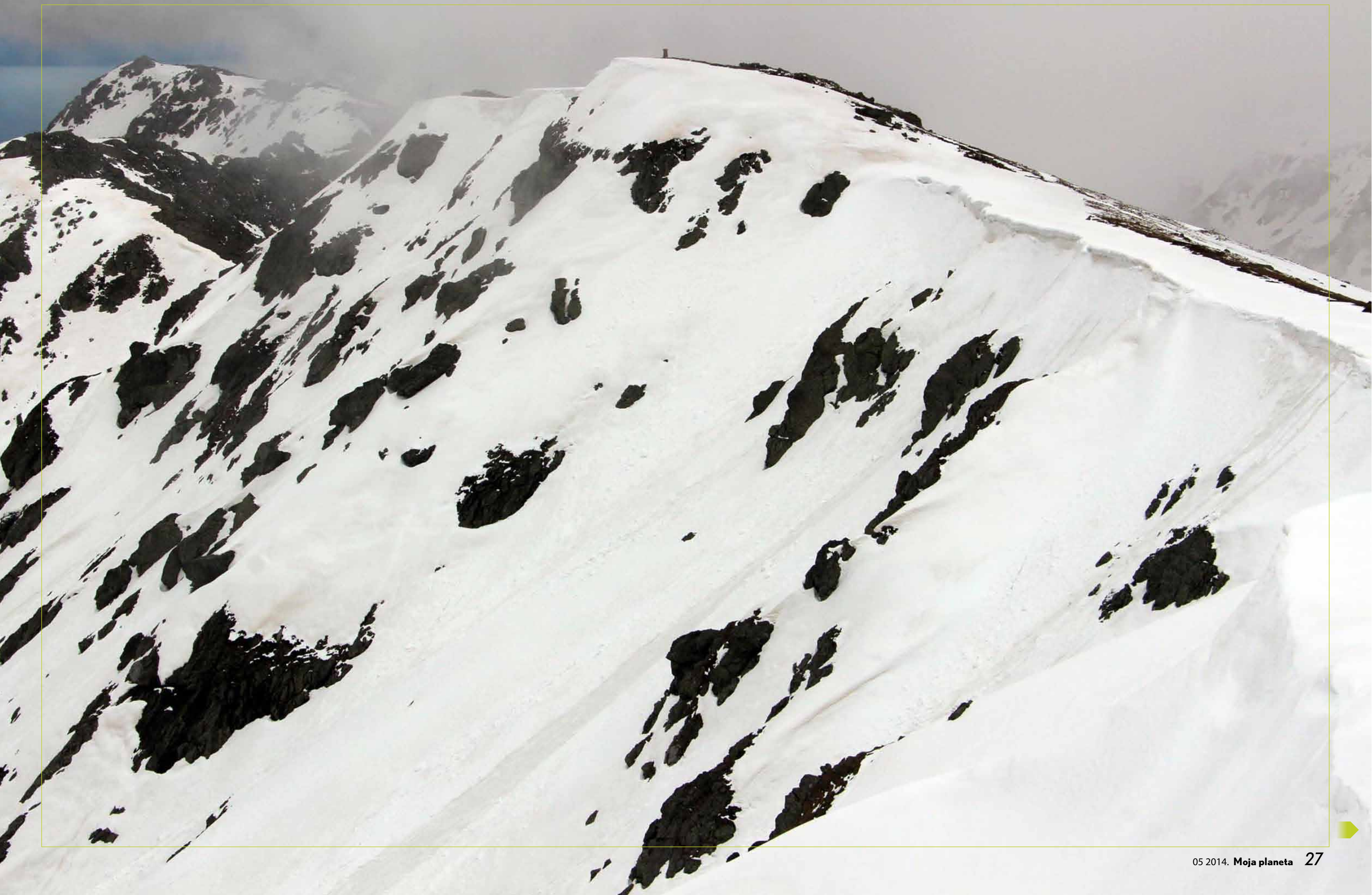
E-mail: daljan_gm@yahoo.com

Galičica (selo Stenje) privatni smeštaj

Kontakt: Vasko Nestorovski

+389 70 558 870; +389 47 551 502

Posle 800 metara visinske stižemo na završni deo staze na grben. Vidi se naš vrh, Crni kamen, a nešto malo dalje i vrh Strižek, takođe vrh preko 2.000 metara. Ovde ima

dosta snega, a na grebenu su velike snežne strehe prema drugom eksponiranijem delu planine, pa se krećemo pažljivije. Imali smo ideju da se upravo tim delom spustimo u selo Vevčani. Neki lokalni planinari koje smo sreli na vrhu nam preporučuju da to ne radimo, jer je dosta klizavo, strmo, a sneg nestabilan, pa smo u dogovoru sa vodičem odlučili da se vratimo istim putem. Ova tura je bila dosta lagana, a bili smo svi zahvalni što nas je barem ovog dana zaobišla kiša. Jablanica pruža brojne mogućnosti za planinarenje, turno skijanje, biciklizam i kampovanje. Bogata je vodom i ima dosta zanimljivih visokih vrhova. Možda je slabije je posećena u odnosu na neke druge makedonske planine, ali je priroda zaista netaknuta. Nadam se da se to neće promeniti kada postane nacionalni park.

Posle Jablanice i Ohrida odlazimo na Prespansko jezero u selo Stenje u drugi smeštaj. Do Prespe se najbrže stiže obalom Ohridskog jezera, pa preko prevoja na Galičici do Prespanskog jezera. Ono je manje urbanizovano od Ohridskog jezera, ima manje turista i estrade, pa ga preporučujem onim ljudima koji više vole divljinu i prirodu.

Uspon na Magaro vrv na Galičici nam je propao sledećeg dana, jer se vreme ponovo pokvarilo i nad plani-

nom su se nadvili crni oblaci. Vodič Mite koji nas je vodio prethodnog dana me je posebno upozorio da obratim pažnju na vreme, jer Galičica za razliku od Jablanice ima više stenovitog dela staze koji je klizav. Bili smo na Magaro vrvu više puta, ali nikad po lošem vremenu, pa smo ga poslušali - ništa nećemo propustiti. Podelili smo se u dve grupe. Deo grupe koji nije želeo da pešači je otišao u Bitolu, dok je deo ljudi krenuo na treking obalom Prespe, pa zatim iznad sela sve do manastira Sveti Ilija koji je udaljen od sela šest do sedam kilometara. Postoji gornja staza koja vodi kroz šumu i pruža se tik uz albansku granicu i dolazi do poslednjeg makedonskog sela Konjsko. Može se vratiti donjom stazom koja vodi pored jezera, u godinama kada je vodostaj jezera nizak. Ova staza je posebno zanimljiva leti jer na jezeru ima mnoštvo pelikana i kormorana, moguće je kupanje na više mesta, a u selu Konjsko uz najavu upravi Nacionalnog parka „Galičica“, moguće je iznajmiti čamce i otići do Golemgrada, obližnjeg ostrva na Prespi.

Bez obzira na kišu, hladnoću i vlagu koja nam se uvukla u sve stvari, dobro smo se proveli. Uz dobru ekipu i prelepu prirodu, sve ostalo postaje manje važno.

TEKST I FOTO: JOVAN JARIĆ

Demanti

Poštovanje,
Čitajući vaš časopis Moja planeta br. 43, konkretno tekst Tomice Delibašića o akciji na Rumiji, kao aktivni učesnik uspona koji je opisan u drugom delu teksta pod naslovom „Planinarska drama na Rumiji“ osećam se pozvanom da navode u navedenom tekstu u potpunosti demantujem.

Tačno je da smo na uspon trebali ići u organizaciji Tomice Delibašića, ali nije tačno da sam ga ja odbila zbog bolova u kolenu, već zbog toga što nas je neposredno pred polazak obavestio da odustaje od spavanja u Baru, što je bio prvobitni dogovor. Dalje, netačno je da smo potpuno neiskusni planinari, jer smo samo sa autorom teksta popeli Jadovnik, Homolje, Hajlu, Bjelasicu i tri Koma u dva dana. Netačno je da smo na Rumiji dočekali noć, već smo spuštanje započeli oko 14.20h, ali se neposredno nakon toga jedan od nas povredio i nije mogao dalje da hoda, te smo u tom slučaju bili prinudjeni da pozovemo pomoć, jer ga mi ostali nismo mogli nositi.
Ana Milivojević, dipl.pravnik

Travničani na Oštriku

Bosna i
Hercegovina

Pinom je obeležena
približna pozicija
lokacije opisane u
tekstu.

Članovi OU „**Nova vizija**“ organizovali su edukativno-rekreativni izlet na Pavlovicu (**Bosna i Hercegovina**)...

Omladinsko udruženje „Nova vizija“ sa sjedištem u Novom Travniku, u nedjelju 11. 5. uspješno je organizovala edukativno rekreativni izlet na Pavlovicu, jezero Radovan i čuvenu nekropolu stečaka Maculje (Kameni svatovi). Dobro raspoloženje, sunčano vrijeme te vrhunska ekipa ljubitelja prirode rezultirali su ne-

zaboravnom avanturom u prirodi za mlade iz Novog Travnika, Viteza i Travnika.

Autobus sa učesnicima pohoda krenuo je u osam sati iz Novog Travnika prema izletištu Pavlovica - polaznoj tački pješaćenja. Uvodni govor, registracija učesnika i sve spremno za pješaćenje prema planinarskom vrhu Oštrika koji se nalazi na 1.379 metara nadmorske visine i odakle se pruža predivan pogled na krajolike Novog Travnika, Bugojna i Gornjeg Vakufa. Nakon kraće pauze učesnici su se uputili prema jezeru Radovan koje se nalazi na ovom području a čija ljepota privlači sve više posjetioca u zadnje vrijeme. Jezero se nalazi

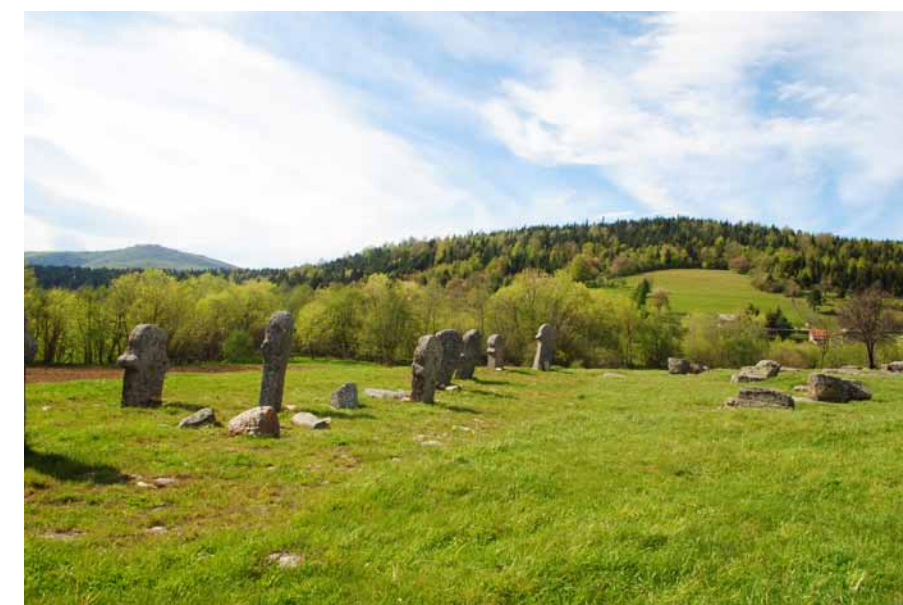
na nekadašnjem rudniku željeza sa dimenzijama 250x200 metara i bogato je ribljim fondom i sa stalnim dotokom čiste vode. Opuštanje i ugođaj boravka na obalama jezera trajalo je skoro dva sata, nakon čega su se učesnici uputili prema izletištu Pavlovica, polaznoj tački, odakle su neki nastavili svoju avanturu posjetom čuvenoj nekropoli stečaka Maculje - Kameni svatovi. Za neke od učesnika ovo je bilo prvo planinarenje u životu a svoje oduševljenje nisu krili, te su najavili da će se rado odazvati i sljedećim izletima. Priroda koja nas okružuje pruža vrhunski ugođaj, nažalost, često toga nismo ni svjesni, iz tog razloga nastavljamo našu

misiju pozitivnih priča i u narednom periodu kroz različite izlete i projekte pokušat ćemo mladima ukazati na značaj boravka u prirodi te čuvanja blaga koje nas okružuje.

Proljetna avantura u prirodi ispisana je jezikom prijateljstva, odmora, učenja te jačanju odnosa mladih i prirode sa 18 uspješno pređenih kilometara po ugodnom tepihu prirode.

Izlet je realizovan uz podršku Centra za promociju civilnog društva i ambasadu Kraljevine Švedske u sklopu projekta „Eko buđenje grada mladosti“ koji „Nova vizija“ provodi od marta mjeseca u Novom Travniku.

DŽEMIL BELEGIĆ

Vuku sam Vukan

Padine Vukana (Srbija) bile su cilj beogradskih planinara, koji su uživali u proleću i prirodi...

Jedanaestog maja oko 4,30 h otvorih pola oka. Odbauljah do kupatila. Iz polumraka pilji iz ogledala neki zgužvan lik.

„Dobro jutro!”

„I ja tebi!”

Podočnjaci kažu da fali malo spavanja. Ma nije to bitno! Uskočih u pripremljenu odjeću i pravac bus. 601 izranja iz mraka. Farovi

me režu po stomaku. Umorne face u busu. Jedna djevojka skockana za izlazak, zaspala na staklu. Na željezničkoj stanici svratih da kupim čokoladu. Kupih štapiće i crnu čokoladu. Štapiće sam ponio. Čokolade se sjetih u busu. Nešto se sve okrenu naopačke. U Skerlićevoj nema mog busa! Odjednom se pojavljuje, naopačke! Uđe čovjek u rikverc! Nema veze. Samo nek dođe... Nije baš kao u „Ko to tamo peva”. Malo je bolje. Nema klimu. A i šta će nam!? Otvori vrata i napravi blagi propuh. Nepregledna mlavska dolina uze nas pod skute. Posle banje „Ždrelo” stadosmo kod kafane „Zvezdana noć”. Konobarica

zaprepaštena!

„Pa vi se niste najavili!?”

„Najavili? Za kafu?”

„Ne, ne! Ništa!” Ode žena da nas posluži. Posle pola sata me pita:

„A vi ste naručili kafu?”

„Ne, ne! Hvala.”

Doduše, nedelja je. Srbija spava. Haj'mo planinariti!

Prođosmo gornjačkom klisurom, do manastira Gornjak. Tu je već malo življe. Narod je u crkvi. Popesmo se do isposnice. Sve je kao u priči. Stepenasto.

Blago se vratismo natrag. Izvor zvani „4 lule” nas je sačekao iza ćoška. Tu se izkotrljismo iz udobnih sjedišta. Sipali vode u izobilju. Dragi domaćini iz PK „Vukan”, krenuli sa nama. Od njih četvoro, čak jedna lijepa planinarka - Nataša.

Nedelja se tog jutra potpuno izbečila svojim vidikovcima! Svratismo na jedan. Pružio nam je na dlan sve što se pružiti može...

Vlada nas poučava o biljkama, gljivama... Koliko divljeg luka... Ispred lijeve noge zasikta poskok! Ženka, smeđa i ljuta. „Izvinjavam se, gospođo!”

Na Mali Vukan se popesmo bez mnogo žrtava. Samo nekoliko rumenila u licu, blago povišen pritisak i pitanje: „Branislave, nisi rekao da je ovakav uspon!”

„Nisam. Kakav je?”

„Sve će to, o mila moja.” Kako izadismo na vrh, greben nas je „grebenisao” po očima i trepavicama. Valja to izdržati! Prosulo se Homolje, da prostiš, svuda po ovoj duši planinarskoj, pa otkliza niz oko, vlažno i radosno.

„Kako se zoveš, domaćine?”

„Vukan, moj mladiću!”

„E, baš mi je drago.”

Nešto malo iz ekipe se odvoji i osta na sedlu, uživajući u čaroliji polumrtve šume. Ostatak pope i taj Veliki Vukan! Nije to bilo nešto jako! Ali kad izađeš na vrh, pa se prijaviš ispod kamena, pojavi se dobra vila i kaže: „Sve ovo što vidiš, Branislave, tvoje je...”

Podjelih to sa svima. A kako bi drugačije!?

Spustismo se stazom, kroz šumu, kao Striborovu...

U hladu crnogorice, jorgovan cvjeta. Mirišeš li zemljo Srbijo!?

U srcu šume „Čiča Tomina koliba”. Čuva je gospođa Smuk. Zmija od 1,50 cm je neumorno pozirala.

„Vi, crna gospođo, kako ste?”

„Odlično, dok niste došli vi, Branislave!”

„Uf! Ljubim vas u zmijsko telo i pobjegoh, gmizava ženo...”

Potom, sklizavši u manastir Svete Trojice, gdje je čovjek sam uradio čuda, napismo se vode sa izvora... Kažu da liječi... vid. Izbečih se posle umivanja! Jedna lijepa Lidija mi uđe u kadar. Eto, već djeluje...

Nekako se dovezosmo do kafane „Crveni breg”. Gdje je to? Nema pojma! Ali, super je! Dočeka nas žena u crnom. Ja pametan, pa pitah: „Možemo li da ubrzamo proces?”

Pogledala me kao nekog, rijetkog, insekta i reče: „Da ubrzamo šta?”

„Ne, ne! Ništa!”

Ipak, sve što je trebalo je i bilo! Moćna radinost nas je uradila... Sa pogledom na planinu Ježevac... Ježili smo se, utopljeni džemperima, tkanim od homoljskog i osmjeha...

„Kako se zovete vi?”

„Ne, ne zovem se...”

DOPIŠNIK IZ DŽEPOVA PRIRODE:
BRANISLAV MAKLIJENOVIC

Uspon na Devicu i rtanjska čuda

Planinari **PD „Jelenak“** iz **Pančeva** proveli su predivan prolećni vikend od 11. do 13. 04. u **Sokobanji**, sa usponom na dve prelepe planine u okolini: Devicu i Rtanj (**Srbija**)...

Ukravamo se u kombi i Pančevo napuštamo u kasnim popodnevним časovima u petak, po najgorem mogućem vremenu. Dok mrak polako prekri-va beskrajne oranice, truckamo se po pokislom drumu i tešimo

prisećanjem na sve promašaje naših meteorologa, koji su za ovaj vikend najavili kišu i zahlađenje. Iz sumorne realnosti bežimo u svet šale... Zamišljamo kako bi sve čitaoce privukao naslov „Noćni uspon na Devicu“ i smišljamo detalje

kojima ćemo „nakitati“ izveštaj. Pa, što mi da budemo najgori, kad i drugi izmišljaju? Odjednom, prasak! Na samom izlasku iz Panonske nizije naš kombi dostiže vrhunac truckanja, drndanja i vibriranja - probili smo zvučni zid! Uplovili smo

Srbija

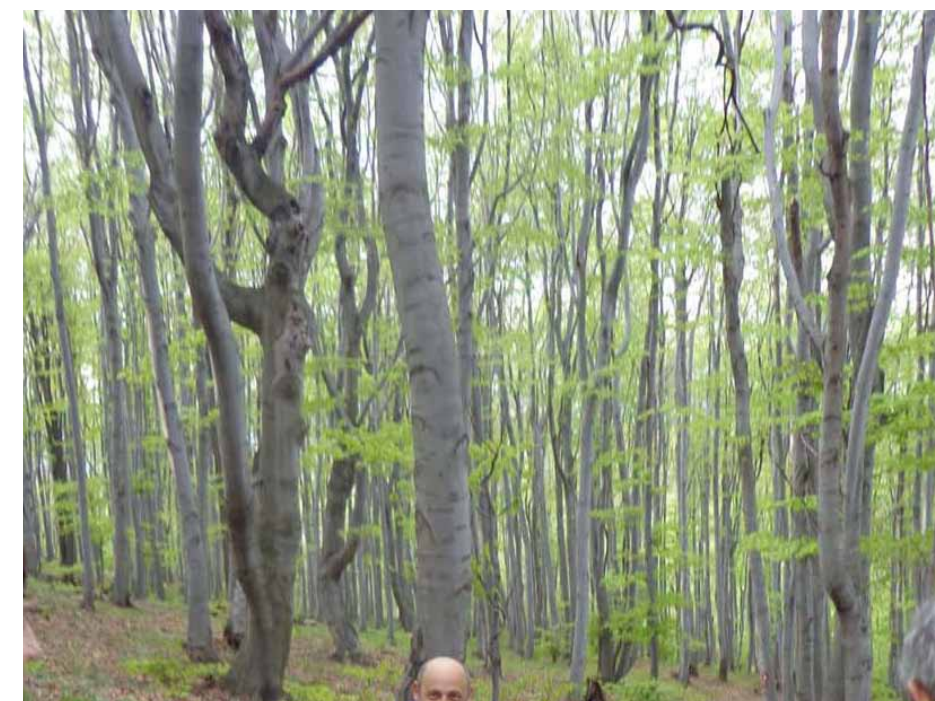
Pinom je obeležena približna pozicija lokacije opisane u tekstu.

u neku drugu dimenziju, gde nema žurbe i nerveze, nego je sve divno i čarobno i postoje samo beskrajne šume i vrhovi, zakoni prirode i čud planine...

U Sokobanju stižemo u noćnim satima i jednoglasno odustajemo od noćnog uspona iz dva jaka razloga: mrak je i ništa ne bismo videli od lepota koje nas okružuju. Zato se odlučujemo za noćni uspon na krevet i dnevni uspon na Devicu.

Ujutru nas bude zraci sunca i ptičice. Opet su promašili prog-

nozu, na našu sreću... Sokobanja blješti umivena kišom, a naši domaćini ushićeno pokazuju znamenitosti grada, od kojih nam se najviše dopala čuvena pekara u centru sa vrućim domaćim specijalitetima. I tako smo veselo krenuli... Staze oko Sokobanje su lepo obeležene i ima ih mnogo. Mi smo krenuli strmom stazom ka lokalitetu Golem kamen, odakle se odvaja staza ka Devici. Višesatni uspon je naporan, ali zaista pruža uživanje jer staza vodi kroz šumu koja je sada bila prekrivena nepreglednim

tepihom od sremuša. Vrh Device, Oštra čuka, vidi se sa svih strana jer je upadljivog oblika i kamenit. Odatle se pruža vidik unedogled, pa uživamo u zasluženom odmoru. U silasku odmaramo na livadama, kraj mnogobrojnih izvora i potočića. Toliko nam je lepo da se rađa spontana ideja da patentiramo „pauziranje“ kao novu sekciju našeg kluba. Dan završavamo u novootvorenom spa - centru, u bazenima sa toplom lekovitom vodom, gde se opuštamo i pripremamo za sutrašnju turu...

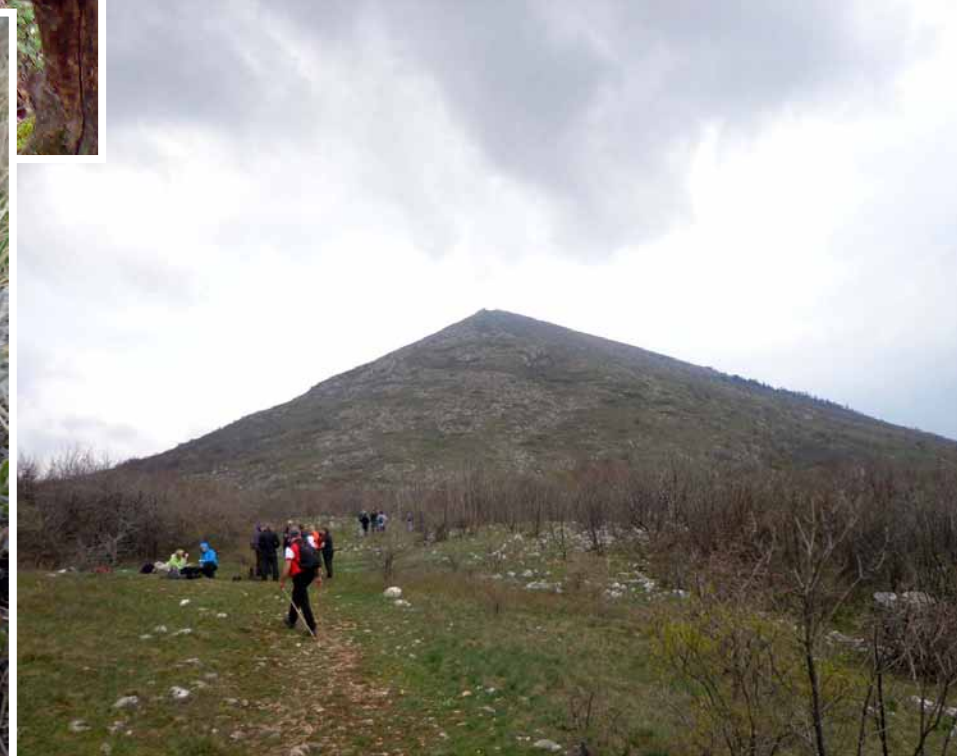
Rtanj je sam po sebi čudo, i bez onih mističnih teorija i priča. Njegov Šiljak dominira pejzažom i daje pečat krajoliku. Dok mu prilazimo od Sokobanje kao da menja oblik i raspoloženje: čas je namršten u oblacima, čas dobroćudni džin obasjan suncem...

Selo Rtanj nas dočekuje u cveću i svežini prolećnog jutra. Praznik je Cveti i cela priroda ga proslavlja: drveće je procvetalo i mirišu jorgovan, voće, bagrem i zova, u baštama pravo šarenilo od narcisa, lala i jagorčevina. U obližnjem dvorištu se igra lane, koje nam pitomo prilazi da ga pomazimo preko ograde. Oni sa malo bujnijom maštom već

smišljaju priču o „svetlećem Bambiju“ kao prvom čudu sa Rtnja...

Srdačno nas dočekuju i kolege iz PD „Oštra čuka“ iz Sokobanje, pa krećemo zajedno na uspon. Ka Šiljku se penjemo južnom stranom Rtnja. Oblaci se sve vreme preteći nadvijaju. Livade su pune sasa, neobičnog cveća roze boje, koje izgleda kao da je sa dna mora. Opet radi mašta... To je u stvari biljka ljudožderka koja proždire najsporije planinare! Na vrhu nas dočekuje ledeni vetar i naložena vatraca, kraj koje se slikamo i ubrzo krećemo naniže severnom stranom. A onda se zaista dogodilo čudo. Sinišu je izdalo koleno i on je čitav silazak,

koji je veoma strm i u pojedinim delovima nezgodan i klizav, prošao idući unutraške! Nije dao čak ni ranac da mu ponesemo! Tako se rodila ideja i o patentiranju nove discipline u planinarenju - „rikvercing“... U restoranu „Balašević“ su nas čekale naše dve članice koje su još u selu Rtanj odustale od uspona. One su dan provele kod iscelitelja i bile su pune priča o „čudotvornom Živoradu“. Taj boravak je posebno obavljen mistikom, jer i pored pažljivog slušanja nismo uspeli da dokučimo šta su to one zapravo doživele... Sve u svemu, još jednu čarobnu akciju završavamo uz dobar zalogaj, smeh i divno druženje! ■

S LEBRŠNIKA

na orjensku Kalupnu gredu

Beogradski planinari su u organizaciji PK „Pobeda” Beograd, sa vodičem Veroljubom Kovačevićem, proveli divan vikend na Lebršniku i orjenskoj Kalupnoj gredi, sa posetom Trebinju...

Bosna i
Hercegovina

Pinom je obeležena
približna pozicija
lokacije opisane u tekstu.

Do uskršnje praznike provodim kući, ne samo zbog praznika, već i vremenskih uslova koji nisu ni za ulicu, a kamoli planinu, još me drži osećanje zadovoljstva lepog prošlog vikenda i još lepše planinarske ture. Još me drži raspoloženje od vikenda o kome hoću da pišem, da ga pamtim, sa posebnim osećajem zadovoljstva. Sve prognoze su govorile o divnom vremenu i to je valjalo iskoristiti, lepom planinarskom turom začiniti. Bio je to

zaista ugođaj vremena, lepog društva, planinskih predela, divnog grada i posećenih objekata. Potpun sklad.

Putujući od Foče ka Gacku, u rano jutro prolazimo Tjentište, tesnac Vrtar gde se u klancu dodiruju Volujak i Zelengora. Kanjon Sutjeske je tu najuži i prolaz ima samo stešnjena reka, a magistralni put je tunel u steni. Približavamo se terenu gde je ranije put krivudao i mučio se da se popne na prevoj

Čemerno. Prošle godine je ovde pušten u funkciju tunel duži od dva kilometra, kojim se direktno stiže na prevoj i njegovu drugu stranu. Izašavši iz tunela skrećemo na stari put, do skretnice za Zelengoru i Orlovačko jezero. Na suprotnu stranu, ka istoku, odvojak je puta što ide dolinom među Volujakom i Lebršnikom, ka Papinom dolu gde je planinarski dom Planinarskog kluba „Volijak” iz Gacka. Idemo do izvora Crepulja, odatle počinjemo penjanje ka

stenovitom grebenu Lebršnika, što se izdužio na vidiku, zasenio svojim naslaganim stenama, okupanim jutarnjim zracima suca.

Na visini od oko 1.650 m nailazimo na šarku, u travi sakrivenu, još usnulu, na suncu opuštenu, ne očekujući posetioce. Tu je istočna padina, ali oko i sneg, još neotopljen iz zimskih meseci. Toplo vreme je i nju izvuklo na površinu zemlje. Mi na momente gazimo sneg, vodeći računa da se ne okliznemo,

pa izlazimo na greben kod Mesnog štita (1.852 m), a dalje grebenom, padinama, da bi na kraju sišli u selo Vrbu. Divna je to bila šetnja, po prijatnom toplom sunčanom danu, idealnom za hodanje, koje se pretvara u opušteno uživanje. Vidljivost je fenomenalna. Durmitor je na horizontu tako blizu, vidimo i kupu Orjena, naš sutrašnji cilj. Divnog li dana, divnog li planinskog grebena! Istog dana stižemo do Trebinja, starog grada, crkve Gračanice sa grobom Dučića, kao i Tvrdoša. Konačno stižemo do Izviđačkog doma u Tulima, gde smo smešteni,

pa je tako završen jedan sadržajan dan, koji je teško sumirati.

Sutradan je rano buđenje, popodne se vreme delom kvari, bar vidljivost, a i valja krenuti na vreme nazad. Od doma Tuli je devet kilometara do Ubala, starog doma, odakle odvojak kolskog puta kreće uz brdo i ulazi u masiv Orjena, njegov severozapadni hercegovački deo. Naš cilj je Kalupna greda, visoka 1.721 m. Ovo je drugačiji teren, stenovitiji nego Lebršnik, sa svim čarima kraškog terena. Nailazimo na deo gde je bilo požara, pada

drveća koje valja preskakati, pa na prevoj Prijedor, sa prvim pogledima na suprotnu stranu masiva. Izlazak na grebe ka Kalupnoj gredi, pogled na venac ka Buganjoj gredi i Orjenu, Vučjem zubu što je krezub provirio tamo iza njih, to je osećaj zbog kog se penju planinski vrhovi. ■

Kontakt info

Informacije o planinarskim domovima

Dom u Papinom dolu, među Lebršnikom i Volujakom, koji je sagradilo Planinarsko društvo „Volujak“ iz Gacka, kameni objekt, sa vodom i osvetljenjem, kapaciteta 50 ležajeva, otvara se po potrebi za grupe. Od prevoja Čemerno do doma je 8 km solidnog makadama, ali uglavnom za terenska vozila. Dostupni su Volujak sa svim vrhovima, Veliki Vitao na Bioču, Lebršnik, Kuk, Stabanjska jezera.

Kontakt: +38765/213-921.

Dom u Tulima, udaljem 12 km od Trebinja, ka Herceg Novom i odvojkom ka Ublima, kapaciteta 50 ležajeva, sa vodom i strujom, kuhinjom. Dostupni su Kalupna greda, Vučji zub, Orjen, Jastrebica.

Kontakt preko Odreda izviđača Trebinje: +38765/577-245, kao i PD „Vučji zub“ Trebinje: +38765/753-896.

PLANINOM

knjiga vodič,
drugo prošireno izdanje
Autor: Tomica Delibašić

O planinama Crne Gore i Srbije, opisi planina i staza, poziv na literaturu, brojne potrebne podatke, uz deo o planinarenju uopšte, šta planinar treba da zna i na šta da obrati pažnju.

Po pristupačnoj ceni od
500 dinara, pouzećem, sa
troškovima slanja
700 dinara.

Više detalja o uslovima
poručivanja i kupovine:
www.tomica-planinom.com

E-mail:

tdelibasic@ptt.rs

Telefon autora:

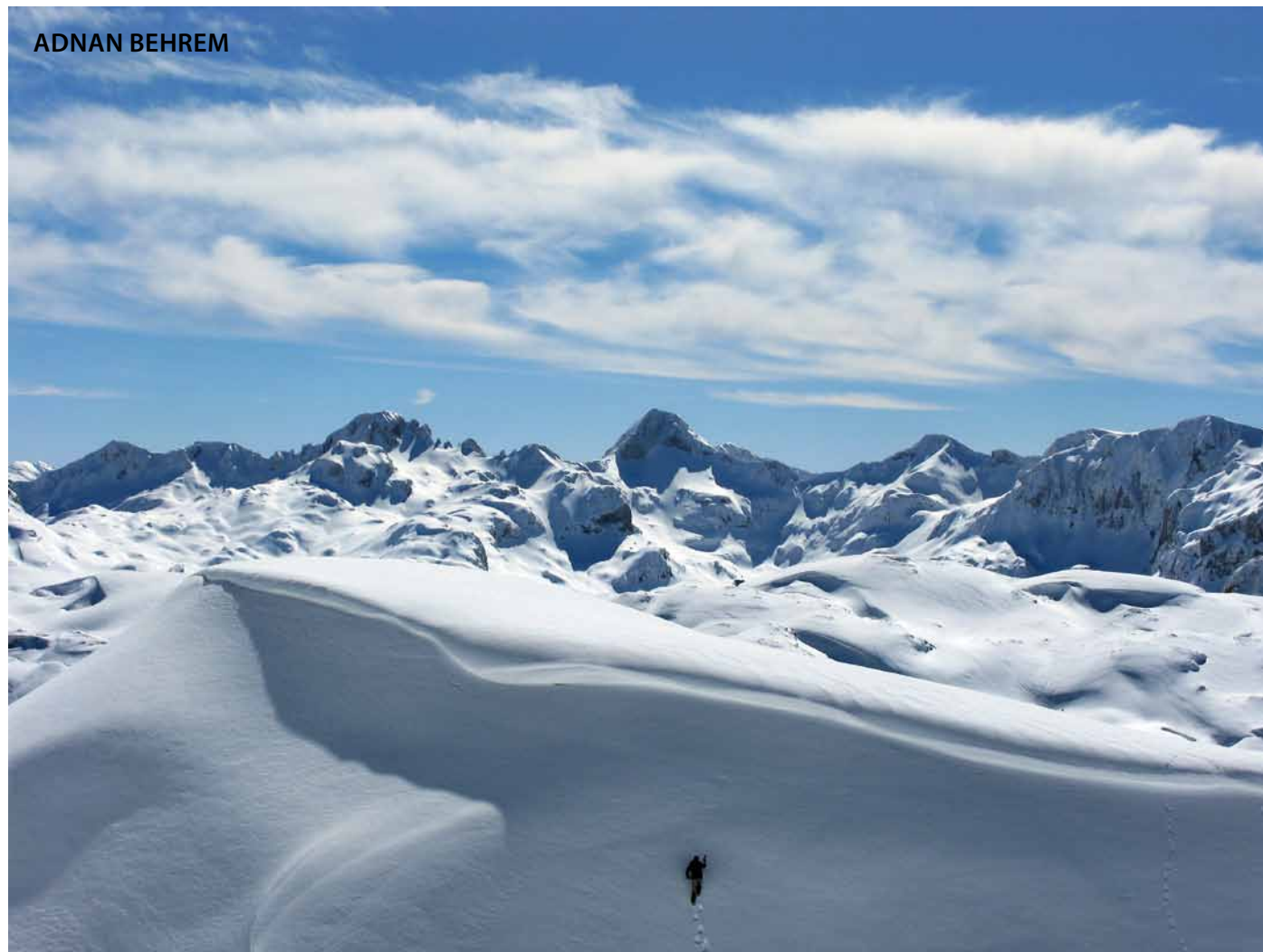
+381(0)64-245-22-37

FESTIVAL PRIRODE, slika i pokretnih slika

3fok 2014. održat će se od 31.
7. do 3. 8. 2014. u **Kreševu**
(**Bosna i Hercegovina**)...

ADNAN BEHREM

Kreševo je gradić u centralnom dijelu Bosne i Hercegovine, smješten podno planine Bitovnje odnosno njenih isturenih dijelova Inča i Lopate. Planinarstvo se u Kreševu kroz rad Planinarskog društva Bitovnja njeguje od davne 1936. godine pa se sedamdesetpetogodišnji rad društva ovdje vidi na svakom koraku. Uzmemo li u obzir dugu tradiciju planinarstva u Kreševu ne čudi podatak da se baš ovdje rodila ideja za organizaciju prvog Outdoor Foto&Film Festival u Bosni i Hercegovini.

Prvi Outdoor Foto&Film Festival - 3fok

Ideja o samom festivalu stara je nekoliko godina da bi se početkom 2013. godine stvorili uvjeti za organizaciju. Nakon višegodišnjih priča, ostvarenih kontakata i detaljno razrađene ideje festival je konačno dobio datum održavanja i naziv „Outdoor Foto&Film Festival 3fok“. Skraćenica 3fok nastala je „igranjem“ slovima pa je tako Foto i film festival dobio skraćenicu fff odnosno 3f, slovo

O dobiveno je od riječi Outdoor dok slovo K označava mjesto održavanja Kreševo. Prvog dana u mjesecu junu po prvi put objavljen je poziv prijave na festival, vijest se brzo proširila, a ubrzo nakon toga počeli su pristizati i prvi radovi. Užurbane, ali temeljite pripreme, donijele su rezultat, to se vidjelo već na samom otvaranju 1. 8. 2013. na Trgu fra Grge Martića u Kreševu gdje su održane sve projekcije festivala. U četiri festivalske večeri posjetitelji su mogli pogledati kvalitetan program sa 29 natjecateljskih filmova te se u revijalnom dijelu počastiti radovima i druženjem sa renomiranim autorima Ilhanom Dervovićem, Stipom Božićem i Dinnom Kassalom. Za vrijeme trajanja festivala u Domu HKD „Napredak“ bile su izložene natjecateljske fotografije. Proglašenjem pobjednika zatvoren je festival. Odlukom žirija nagrade za najbolje fotografije po kategorijama osvojili su: **Planine, sport, avantura** (Aktivnosti): **Adnan Behrem** - „Prenj“ **Osvajači beskorisnog** (Planinarski usponi): **Aleksandar Tijanić** - „Kavkaz“

BRANKO B
Na stijeni Matterhorna

TOMISLAV MARKOVIĆ
Gužva prema vrhu

U planini samo trag svoj ostavi (Ekologija):
Tomislav Marković - „Još ima ovakvih livada“
Zaboravljena ljepota prirode: Tomislav Marković - „Planinsko jezero“
Nagradu za **najbolji film** odnio je **Dalibor Sičanica** sa svojim radom „Planinarski put Bitovnja - Pogorelica - Vranica“.

Drugi Outdoor Foto&Film Festival - 3fok

Kako su organizatori, članovi Planinarskog društva Bitovnja Kreševo pred sebe postavili visoki cilj, a to je dostići i nadmašiti prvi festival odmah je početkom septembra 2013. objavljen poziv za prijave na drugi 3fok. 3fok 2014. održat će se od 31. 7. do 3. 8. 2014. u Kreševu. Veliko interesovanje za prijave i razgovori sa autorima doveli su do povećanja broja kategorija kada je u pitanju fotografija pa se tako svi autori mogu natjecati u kategorijama:

- Zaboravljena ljepota prirode (Planinski pejzaži),
- Planine sport i avantura (Aktivnosti u planini),
- U planini samo svoj trag ostavi (Ekologija),
- Osvajači beskorisnog (Planinarski usponi),
- Dom daleko od doma (Planinski objekti),

- Underground (Podzemlje - Spilje jame),
- Od muhe praviti slona (Macro fotografije),
- Od kapi do jezera (Motivi vode),
- Svjetlo u tami (Noćne fotografije),
- Stanovnici planina (Biljke i životinje).

Pored kategorija koje je objavio organizator posebnu nagradu za dodatnu kategoriju „Via dinarica“ dodjelit će organizacija ATA BiH koja za svoj cilj ima promociju planina Dinarskog luka.

Proglašenje pobjednika bit će obavljeno u subotu 2. 8. 2014. nakon čega će biti priređeno druženje autora i posjetitelja. Oni koji nedjeljno jutro dočekaju u Kreševu imat će priliku uz šetnje po kreševskim planinama učestvovati na radionicama za fotografiju i video.

Revijalni dio na ovogodišnjem festivalu organizatori još uvijek nisu objavili, ali obzirom na prošlogodišnji program mogu se očekivati mnoga iznenađenja. Ostaje nam samo da pratimo Službenu internet prezentaciju festivala www.3fok.ba ili Android aplikaciju (preko koje će biti omogućeno i glasanje publike) i očekujemo vruće ljetne dane i povjetarac sa Bitovnje koji će nas rashladiti za vrijeme projekcija na otvorenom.

ENES KURTA Sjevero zapadna strana Matorca na Vranici - Tradicionalni zimski uspon na Matorac, 17.03.2013.

TOMISLAV MARKOVIĆ
Planinsko jezero

ALEKSANDAR TIJANIĆ
Kavkaz

Zapadna makedonska transverzala

Jeste li spremni za avanturu koja će promeniti vaše poglede na život? Iskustvo koje se ne zaboravlja. Pročitajte, razmislite i prijavite se za Zapadnu makedonsku transverzalu (poznatu i kao Prva makedonska transverzala): Planinarski dom „Ljuboten” - Ohrid, koja se održava tokom sedam dana, od 4. 7.

KAKO JE POČELO?

Istorija ove transverzale datira iz 1974. godine kada je grupa planinara iz PD „Elema” (Elektrotehnički i Mašinski fakultet Skopje) prvi put prošla trasu. Staza je sledećih godina malo korigovana i svoju konačnu formu dobija 1983. godine. Prva veća akcija, sa učešćem oko tridesetak planinara sa područja

cele tadašnje Jugoslavije organizovan je 1985. godine.

Ove godine je 40. godišnjica prvog prolaska transverzale i organizator je rešio da obnovi ovu jaku i veoma lepu akciju. Poslednji put se na organizovan način transverzala prelazila 1993. godine. Posle toga su manje grupe planinara iz Makedonije, ali i iz Češke, Poljske, Slovačke prolazili transverzalu, uglavnom u delovima. Bazirali su se na starije informacije kako i na kontakte sa iskusnijim planinarima iz Makedonije. Pravi izazov je prolaženje transverzale i u zimskim uslovima.

KAKO?

Oko 180 km sa 9.500 m ukupnog uspona – noseći

kompletnu opremu (šatore, vreće za spavanje, odeću, hranu...) – 7 dana u planinu od kojih prva 4 dana bez nikakvog kontakta sa civilizacijom i na prosečnoj nadmorskoj visini od 2.200 m.

KUDA?

Staza prati skoro celu dužinu zapadne granice Republike Makedonije i pri tome se prolazi cela dužina Šar Planine, zatim planine Bistra, Stogovo i Karaorman.

Osnovna staza je dužine oko 180 km i prolazi duž cele Zapadne Makedonije, prateći greben Šar Planine, onda Rudoka, Vraca, Bistra, Stogova i Karaorman. Karakteristika prvog dela staze je velika nadmorska visina (najniža tačka je 2.100 m). Najčešće se ide samim grebenom Šar Planine i prolazi se pored pet od 15

planinskih jezera na Šari. Ova oblast obiluje bogatstvom biljnog i životinskog sveta i, osim prisustva stada ovaca u letnjim mesecima, netaknuta je i retko posećivana. Ide se duž najviših delova planine i retko se nailazi na vodu. Četiri dana bez civilizacije – u rancima ce vam biti potrebna hrana i odeća za sve te dane, plus oprema

za kampiranje – šator, vreća za spavanje, podmetač...

Drugi deo staze započinje spuštanjem do Mavrovskog jezera i karakterišu ga šumski predeli, široki pašnjaci i brze planinske reke koje se u kaskadama spuštaju padinama formirajući bezbroj manjih vodopada. Posebno

je interesantan prolazak kroz nekoliko sela u ovom regionu gde se još neguje stara tradicionalna arhitektura i običaji. Transverzala je zamišljena da se prolazi ili odjednom ili u etapama. Ima osam kontrolnih tačaka koji su obavezne za posetu i za koje treba priložiti dokaz – fotografiju. U svakom slučaju treba mnogo da se pazi na meteorološke uslove jer i u letnjim mesecima vreme može naglo da se promeni i da postane veoma hladno ili da se pojavi snažan vetar koji na Šari duva brzinom i preko 120 km/h. Posebnu opasnost predstavlja naglo spuštanje guste magle pri čemu je orijentacija ekstremno teška. Svi učesnici treba da su odličnog zdravlja i da poseduju odličnu fizičku kondiciju. Osim toga, treba da poštuju red organizatora transverzale i da nikako se ne odvajaju od grupe i ne predzimaju neke svoje kombinacije.

Opis trase (orijentaciono prikazana po danima – to na terenu u zavisnosti od vremenskih uslova i grupe može da se promeni).

PLAN AKCIJE

DAN 0

Dolazak do Planinarskog doma „Ljuboten“. Za goste van Makedonije organizator će obezbediti prevoz do Gornjeg Sela ili do samog doma, ako uslovi dozvoljavaju. Tu će grupa da prespava prvu noć. Sledećeg jutra počinje pešačenje transverzale.

DAN 1

Planinarski dom „Ljuboten“ – Kozja Stena – sedlo pod Ljubotonom – vrh Ljuboten 2.498 m (KT1) Livadica – Piribeg 2.522 m (KT2) – Ezerska Čuka. Podiže se logor pored planinskih Dobroska jezera.

DAN 2

Ezerska Čuka – Bistrica 2.640 m (KT3) – Crn Vrv – Kobilica 2.526 m – Karanikoličko jezero.

DAN 3

Karanikoličko jezero – Karetas 2.478 m – Skakaličko jezero – Ljuboviska planina – Izvori reke Pene/Džini Beg. Tu se podiže logor pa se ide na uspon na Titov vrv 2.747 m (KT4)

DAN 4

Džini Beg – Celepino – Rudoka planina – Golema Vraca – dolina Mazdrače – Fudan Brdo – lera 2.197 m (KT5) – Dimkova crkva. Ima varijanta da se ide i preko Sutman polja – u zavisnosti od vremenskih prilika.

DAN 5

Dimkova crkva – Kozha – Zavrovi Anovi – Bistra planina – Medenica 2.163 m (KT6) – selo Galicnik. Spava se na livadi iznad sela.

DAN 6

Selo Galicnik – selo Tresonce – selo Lazaropole 1.330 (KT7) – selo Gari – Stogovo. Podiže se logor kod bacila (katuna) Golema Megdanica – Stogovo.

DAN 7

Bacilo Golema Megdanica – Babin Srt 2.242 m (KT8) – Karaorman – Orli Vrv – selo Crvena Voda – selo Botun

KONTROLNE TAČKE:

KT1 – Ljuboten (2.498 m)
KT2 – Piribeg (2.522 m)
KT3 – Bistrica (2.640 m)
KT4 – Titov Vrv (2.747 m)
KT5 – Lera (2.197 m)
KT6 – Medenica (2.163 m)
KT7 – Lazaropole (1.330 m)
KT8 – Babin Srt (2.242 m)

ZAPADNA (PRVA) MAKEDONSKA TRANVERZALA Ljuboten – Šar Planina - Stogovo, Karaorman - Ohrid 7 dana

Posle dugogodišnje pauze, evo izvandredne mogućnost za sve ljubitelje planinarenja i avanture, prolazak „Prve makedonske transverzale 2014“

Organizator: DPS „Transverzalec“, Skopje
Obaveštavamo sva planinarska društva i sve planinare da će u periodu 4. do 12. 07. 2014. godine biti organizovan obilazak transverzale sa vodičima.

Okupljanje 4. 7. 2014. u Planinarskom domu „Ljuboten“

Polazi se sledećeg dana 5. 4. u 6 sati ujutro
Prilikom polaska plaća se startnina od 30 evra po učesniku, a oni koji bi hteli da im se bagaž nosi konjima do Mavrova doplaćuju 80 evra za pet dana do Mavrova

Dnevnik Transverzale može se kupiti prilikom polaska - cena 5 evra.

Neophodne informacije:

Nosite hranu za četiri dana i komplet bivak opremu
Staza je blizu 200 km, sa prosečnom visinom od 2.200 mnnv u prva 4 dana. Zbog toga treba da vodite računa da oprema bude kompletna, ali NE I PRETEŠKA.
Hoda se efektivno 7 do 9 sati na dan.

Svi gosti koji će prijaviti svoje učešće biće dočekani u Skopju 4. 7. i to na osnovu prijave – aerodrom, železnička ili autobuska stanica. Od Skopja do Planinarskog doma „Ljuboten“ biće organizovan prevoz od strane domaćina.

Svoje učešće možete prijaviti na adresu:

DPS „Transverzalec“, Skopje
(za Mijalčo Božinovski)
Ulica M. Teodosij Gologanov 287/13 Skopje
ili e-mail: transverzalec@t-home.mk

Ovo nisu Himalaji, ovo je Trem

OSVAJAČI beskorisnog

Dugo sam bio ubeđen da odlazak u planine može da promeni čoveka. Sva ta iskušenja, suočavanje sa samim sobom, interakcija sa Prirodom i drugim ljudima – samo su jedno veliko ogledalo u kojem se vidi sve ono što želimo da sakrijemo od drugih a najviše od sebe.

Planine ne menjaju ljude, one samo postavljaju nepogrešivu dijagnozu. Većina ljudi se uplaši od onoga što vidi i nastavi sa samoobmanom. Nemojte da budete većina već prihvatite sebe takvi kakvi jeste. To je prvi korak ka istinskoj promeni. To je početak puta. To je sam put.

Vreme u gradu i u planini ne teče isto...

U gradu organizujemo druge prema sebi i sopstvenom poimanju vremena. Vremena nikad dosta, dan nam je kratak a svi drugi su krivi što ne stižemo na vreme. Pri tom, drugi kada kasne bivaju odmah osuđeni i kritikovani, dok za naše sopstveno kašnjenje imamo hiljadu opravdanja. U planini se prilagođavamo Prirodi i prirodnim zakonima, dan

nikad da se završi, a tuđe vreme poštujemo jer nam često život zavisi od toga.

U SVAKODNEVNOJ KOLOTEČINI sati se pretvaraju u dane, dani u mesece, meseci u godine, a kada se okreneš, realno vidiš samo movu zatvorenu u tegli koja suštinski ništa nije uradila niti stvorila osim što je udarala glavom o zid, odbijala se do drugog zida i tako u krug. Ta muva podseća na današnjeg čoveka.

Nekada su stari govorili: pusti ga da udari glavom o zid, nešto će naučiti... Današnji čovek kao da više nije sposoban da uči iz sopstvenih grešaka. Ne mogu mu se osporiti upornost, ambicija i izdržljivost, ali kao da vidi samo cilj kojem stremi

a slep je za sve drugo oko njega. Ta opčinjenost ciljevima dovodi da postajemo robovi sopstvenih želja, a na put i lepotu sadašnjeg trenutka potpuno zaboravljamo.

Oni koji u planini idu linijom manjeg otpora samo da bi postigli cilj, predstavljaju opasnost za sebe, a još više za druge. Zato uvek birajte teži put, pa makar i ne postigli cilj. Nagrada će doći neočekivano...

Danas je ljudima jedino važno da se stvari rešavaju brzo i lako. Samo da je instant, a ako treba

uložiti malo truda - onda je smor. Tako je hrabrost u gradu poistovećena sa ispadima koji nastaju kao plod dosade, dok oni koji pohode Planine znaju da je hrabrost u strpljenju.

Sve je više ljudi koji ne odlaze u planinu zbog straha da će se se promeniti. Sve je više ljudi koji idu u planinu jer žele da budu neko drugi. U planini traže drugog sebe...

KRENITE U PLANINU DA ISTRAŽUJETE. Dok budete išli sa vrh na vrh, uživali u vidicima, osvajali

beskorisno... shvatićete vremenom da ste se promenili, da odjednom posedujete novu dozu samopouzdanja u životu. Istraživač koji je istraživao Prirodu postaje svestan da je sve vreme istraživao sebe.

Sve je manje ljudi koji idu u planinu zbog ljubavi prema njoj, a sve je više onih koji beže od stvarnosti u kojoj žive. U planinu se ne beži, u planinu se hodočasti...

Krenite u planinu bez predrasuda. Ne donosite pretpostavke na osnovu tuđih priča ili onoga što ste

pročitati na internetu. Okusite sami draž avanture pa onda svoja iskustva prenosite dalje. To je najbolji način da zavolite planinu.

Sve je manje ljudi koji idu u planinu da daju i donose mir, a sve je više onih koji samo uzimaju i u planinama ostavljaju nemir. Uspeh i brzina ili mir i tišina...

KRENITE U PLANINU da biste naučili da pravilno rasporedite svoje vreme. A kada to naučite, mir i tišina će doći sami kao nezvani gosti.

Sve je manje ljudi koji odlaskom u planinu pokušavaju da postanu bolje osobe, a sve je više onih koji žele da napuste osobu koja su postali.

Ali i pored svega...

Nemojte nikada prestati da pokušavate, možda jednoga dana zatvorite krug.

Krenite u planinu i pokažite sebi da se još niste predali. To je dovoljno za prvi korak. Posle će vam Priroda reći kako dalje da koračate i kako da sledite svoj put.

ŽIVOT JE LEPI!
DRAGAN JAČIMOVIĆ
EXTREME SUMMIT TEAM

NAJAVA EKSPEDICIJA EXTREME SUMMIT TEAM-A

Borneo avantura

Penjanje, MTB, rafting, ronjenje u jednoj avanturi!

Trajanje: 12 dana

Polazak: 18. 08. 2014.

Veliki Atlas 2014.

Istraživanje planina Severne Afrike Maroko

Trajanje: 10 dana

Polazak: 06.09.2014

Island Peak expedition 2014.

Uspon na Island Peak (6.189m) - Nepal

Trajanje: 22 Dana

Polazak: 10. 10. 2014.

Ama Dablam Expedition 2014.

Uspon na Ama Dablam (6.856m), Nepal

Trajanje: 30 dana

Polazak: 25. 10. - 25. 11. 2014.

Krug oko Tatri

Visoke, Zapadne i Belijanske Tatre (**Slovačka** i **Poljska**) pravi su raj za planinare, ali i bicikliste...

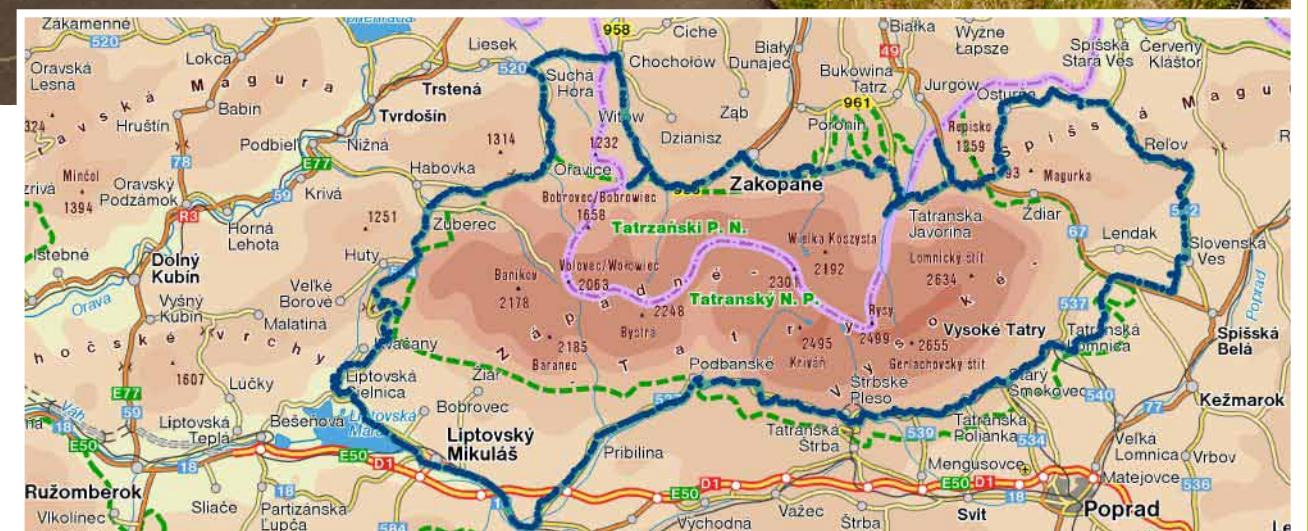

Osim na Belijanskim, na svim ostalim Tatrma sam kao planinar bio nekoliko puta. Grebeni Niskih i Zapadnih Tatari su pogodni za višednevne trekinge, međutim, vrhovi Visokih Tatari nisu povezani u jedinstveni greben. Zato mi se već neko vreme u glavi mota misao obilaska Visokih Tatari biciklom. Istočno od Visokih se nalaze Belijanske Tatre, a zapadno Zapadne Tatre (ili Rohače) i ovi masivi nisu razdvojeni drumovima. Iz tog razloga krugom oko Visokih Tatari ćemo zapravo obuhvatati i Zapadne i Belijanske, te će nam za oko 250 km biti potrebno tri dana vožnje. Postoje drumske trke tokom kojih se ovaj krug obiđe u toku jednog dana, ali nama je cilj uživanje i sa sobom na biciklu ćemo poneti svu kamp opremu kako bi mogli da zanočimo gde nam duša poželi.

Ne želimo kroz ovu visokoposećenu turističku regiju da vozimo u penjačkoj sezoni (jun - oktobar), a opet - potrebno nam je lepo vreme. Svi neophodni uslovi su se ispunili početkom maja.

Prvog dana popodne, krug otvaramo iz seoceta Liptovska Sielnica, kraj gradića Liptovský Mikuláš. Odmah nas čeka dugi uspon na sedlo, na visini oko 1.100 m, ispod Sivog vrha (najzapadniji vrh Zapadnih Tatari), a zatim i spust u uspavano mestašce Zuberec. Prošle godine smo ovuda prolazili kao planinari, te nam pogled na vrhove Zapadnih Tatari sa zapada nije predstavljao ništa novo. Bez zaustavljanja nastavljamo dalje ka severu na novo sedlo posle kojeg sledi još jedan spust. Pravimo pauzu za unos neophodnih kalorija putem kvalitetnog gulaša u termalnoj banji Oravice. Dok uživamo u hrani, gnušamo se glasne muzike i silne graje koja dopire iz otvorenog bazena.

Nastavljamo dalje ka poljskoj granici - ponovo smo u napuštenim predelima Slovačke. Po prelasku granice, obreli smo se u beskonačno dugačkim poljskim selima Chocholow i Witow koja se odlikuju drvenim kućicama i vilama. Jako lep utisak ostavljaju na nas, ali dok se sunce bliži horizontu - mi nekako očekujemo da put konačno napusti sela i

zađe u šumu, kako bi smo podigli šator i postavili se u horizontalu. Imamo sreće, u šumi smo i nailazimo na raskrsnicu na kojoj skrećemo u dolinu Chocholewsku koja vodi ka srcu Tatari i jednom od planinarskih domova. Put je ubrzo zatvoren za auta, ali mi na biciklima nastavljamo dalje do pogodnog mesta

za kamp. Pored reke smo i hladno je. U šatoru je oko sedam stepeni, a rano ujutru nam se nikako ne ustaje. Bude nas traktori i nikako nam nije jasno šta rade u nacionalnom parku gde ne bi trebalo da se vuče drvena građa. Ispostavlja se da su to zapravo turistički vozići (lokomotiva je preruseni traktor) koji

voze turiste dublje u dolinu.

Drugi dan prolazimo kroz Zakopane. Očekivao sam da će u međusezoni biti nešto mirnije, ali sam se prevario. Pešačka zona je prepuna ljudi, sve vrvi od života. Mi se zadovoljavamo jednom velikom pekarom sa stogodišnjom tradicijom (tako pišu) u kojoj se snabdevamo fantastičnim pecivom. Na izlasku iz Zakopana se malo gubimo, ali upravo tamo je bio šalter turističkih informacija gde sam upitao za put do Morskog oka. To je najveće jezero u Tatrama, može se uočiti sa vrha Risi i nalazi se na nadmorskoj visini oko 1.400 m. Do njega vodi asfaltni put ali je zatvoren za vozila. Gospođa me uverava da ni na biciklu tamo ne možemo, da je to nacionalni park i da se tamo može samo peške. Zahvalio sam na informaciji, a u sebi pomislio da bi mi ista gospođa rekla da ne smemo ni da spavamo u šumi i da je pravilo da nacionalni park moraš napustiti najkasnije sat vremena pre zalaska sunca. Nekako nisam mogao da zamislim da me neko spreči da vozim bicikl asfaltnim putem... Ali upravo to se desilo. Pored rampe je veliki parking, brojni turisti tu ostavljaju auta, plaćaju parkiranje, plaćaju ulaznice za nacionalni park i konačno biraju hoće li da šetaju devet kilometara po asfaltu do jezera (i još devet kilometara nazad) ili će da plate i fijaker. Na biciklu ne može dalje! Imam utisak da današnji svet pomalo preteruje sa izmišljanjem načina kako profitirati. Da nije bilo tih fijakera, nekako bi smo prihvatili činjenicu da eto ovde pešaci imaju pravo na svoj kutak i mir od dosadnih biciklista. Nismo pristali da nas šišaju kao ovce, već smo ovo prihvatili kao poslednji utisak iz Poljske i uputili se na obližnji granični prelaz u staru dobru Slovačku.

Kako imamo dovoljno vremena, odlučujemo da krug malo proširimo na istok te tako posle prevoja iznad mesta Ždiar skrećemo na lokalni putić koji nas uz predivne vidike na Belijanske Tatre vodi do živopisnog seoceta Osturnja. Ponovo drvene kućice,

zelene padine brda, pogledi na zasnežene vrhove Tatri... Prelepo vreme ovu idilu čini još nestvarniju. Iznad sledećeg seoceta Velka Frankova je sedlo, a od njega vodi diskretni makadamski putić grebenom do usamljene kapelice i ogromnog drveta. Odatle je predivan pogled na Tatre, a sam proplanak sakriven od puta i Bogom je dan za postavljanje šatora. Iako nije još ni sedam uveče, ovom mestu ne možemo odoleti.

Rano ujutru počinje nevreme. Osim solidne kiše tu je i veoma jak vetar, a naš šator mu je direktno izložen. Bojimo se da oluja ne odnese šator zajedno s nama, pa se tako iznutra trudimo da neutrališemo deformacije šatora. Slojevi šatora se lepe jedan za drugi, vlaga prodire unutra, ali konstrukcija je ipak

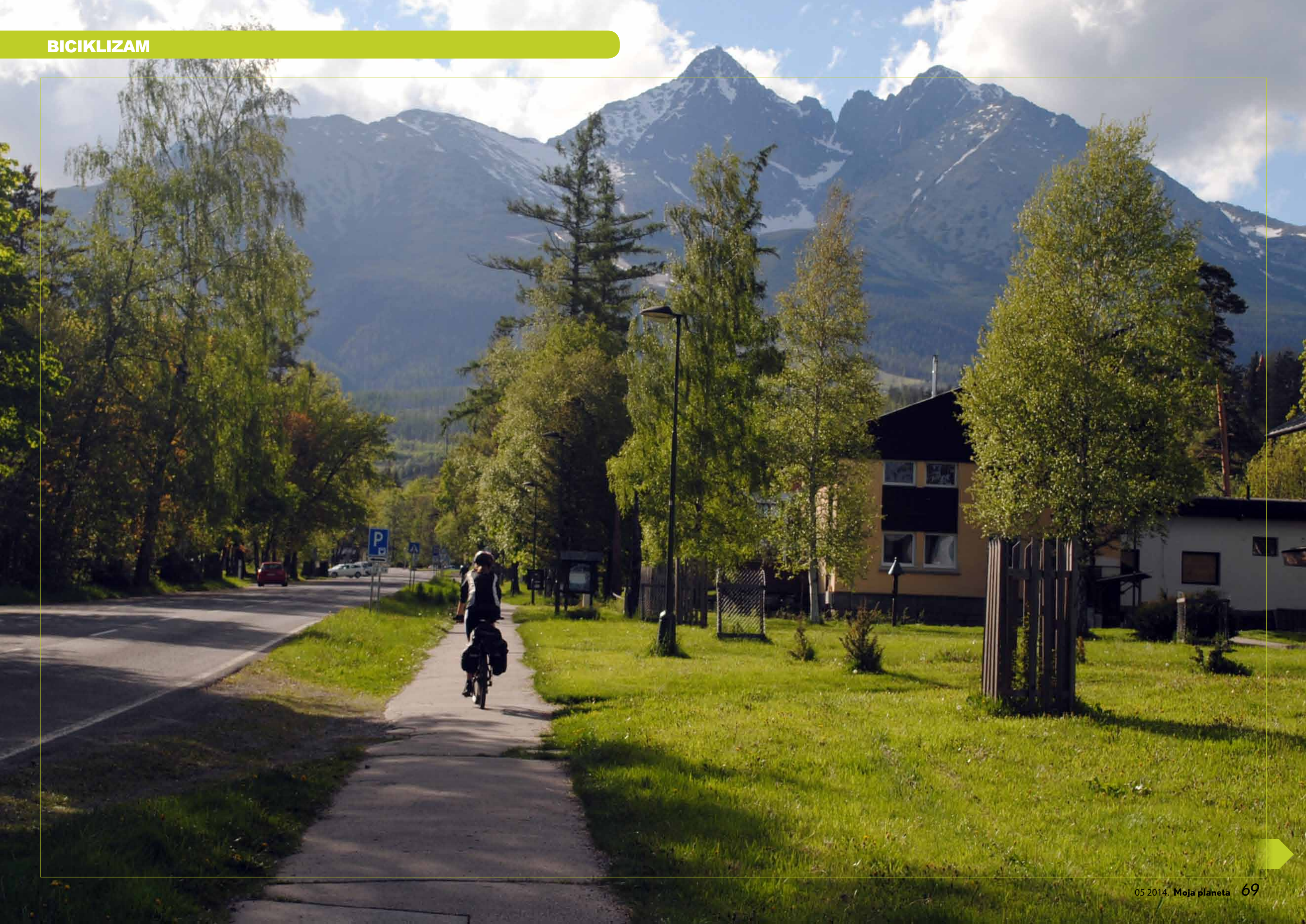
izdržala. Kiša prestaje, a tokom jutra samo vetar divlja. Izlazim napolje da procenim štetu i prijatno se iznenađujem kad vidim da su i bicikli i bisage i šator čitavi i nedirnuti i da je nebo plavo, a sunce uveliko peče. Šta je mokro - brzo će se osušiti.

Još jedan spust do seoca Relov i ponovo nas čeka predivno sedlo. U pitanju je Magurske sedlo (949 m), jedan od onih prevoja koji je veliko zadovoljstvo pedalati čak i uzbrdo. Vreme je prelepo, čak i vetar duva u leđa (da, da - biciklistima se i to povremeno desi!), vidici su prekrasni, a put potpuno pust. Na samom sedlu skrećemo nekoliko stotina metara grebenom po zemljanom putiću upuštajući se još više u prirodu i konsultujući mapu kako bi smo utvrdili gde taj putić vodi i eventualno nekad u budućnosti plani-

rali rutu tuda. Teška srca se vraćamo na put i silaskom sa ovog sedla se okončava ovaj najlepši deo našeg kruga oko Tatri. Ironijom slučaja, to je bila upravo „fakultativna deonica“ pošto smo u toku samog puta rešili da osnovni krug oko Tatri produžimo upravo ovim sedlima i putićima.

Približavamo se Tatrama sa jugoistočne strane, osim Belijanskih već vidimo i Visoke Tatre sa prepoznatljivim Lomničkim štitom. Nalazimo alternativne šumske putiće i držimo se dalje od osnovne tatranske magistrale koja povezuje Tatransku Lomnicu sa Štrbskim plesom i dalje Podbanskim. Ipak, kada i ti alternativni putići iščezavaju - eto nas na magistrali trudeći se da više opažamo prirodu oko nas, a manje veoma živ saobraćaj. Uveče i saobraćaj

lagano zamire, a mi podižemo šator u šumi u blizini Štrbskog plesa.

Imam dojavu od sestre da će sledeći dan oko pet počeći kiša koja će postajati sve jača i jača. Misleći da se radi o pet sati popodne i znajući da nas čeka samo spust do Liptovskog Mikulaša i još nešto ravnih kilometara, mirno smo zaspali. Kiša počinje da dobuje već oko tri noću te shvatam da se upozorenje sestre o kiši verovatno odnosilo na rano ujutru. Svaki planinar zna kako izgleda pakovati šator po kiši, a kada se na to doda hladnoća i spust biciklom kišovitih visinskih 700 m - svakako nismo bili srećni činjenicom da

će se kiša samo pojačavati i da nema svrhe čekati da se vreme stabilizuje. Oko pet nastupa zatišje koje koristimo za pakovanje, te smo u šest spremni za polazak. Nažalost, i kiša je ponovo spremna i prati nas sve vreme silaska u Liptovski Mikulaš. Ovu deonicu puta je trebalo da uživamo u zasluženom spustu... Mi smo ipak srećni što smo bezbedno sišli sa Štrbskog plesa u dolinu.

Dolaskom u Liptovsku Sielnicu, krug oko Tatri dug 265 km sa 3.000 m uspona se zatvara i možemo konačno da remizi... rezimiramo utiske. Izlet je potpuno ispunio očekivanja, pronašli smo nekoliko alterna-

tivnih biciklističkih puteva i staza za koje nismo znali da postoje. Izuzev arhitekture u par sela, poljskim delom puta nismo bili previše očarani. Previše seku šumu, neka brda su potpuno prekrivena deblima spremnim za tegljenje dole. Sa druge strane, šume južnih padina Tatri u Slovačkoj su dosta stradale u orkanu jeseni 2004. ali se lagano oporavljaju. Kao što sam već spomenuo, najlepši utisak na nas je ostavio pejzaž istočno od Tatri (tu smo već malo zašli u nacionalni park „Pieniny“) i tom delu Slovačke ćemo se svakako uskoro ponovo vratiti.

NENAD JOVANOVIĆ

Magazin o ekologiji, zaštiti životne sredine, održivom razvoju i zdravim stilovima života

Prodaja u pretplati

Sve informacije na telefon:
+381(0)65 888-08-57

Sokolov put SKY RACE

Nebeska trka „**Sokolov put**” potpuno je preplavila Nišku Banju adrenalinom...

Brojka od 207 takmičara, 93 trkača i 114 planinara, od kojih je bilo čak 63 u konkurenciji devojaka, učinila je startnu liniju „Sokolov put sky race“ masovnom kao da se ne radi o jednoj od najtežih trka u okruženju. Cilj staze od 22 km duž litica grebena Suve planine, vrh Trem, prvi je osvojio Nenad Živković vremenom od 2 h i 46 m, a u foto-finišu kroz cilj je posle njega prošao Milovan Milić. Trećeplasirani u konkurenciji trkača bio je Miodrag Miljković sa vremenom 2 h i 50 m. Kod devojaka, prva je u cilj utrčala Tanja

Stojanovski za 4 h i 16 m, druga je bila Nela Lazarević sa 4 h i 31 m a treća trkačica Ana Milosavljević završila je vremenom 4 h i 34 m. Kod planinara, prvi je bio Dejan Ranković sa vremenom 4 h i 12 m, četiri minuta kasnije stigao je Aca Lukić, dok je vremenom 4 h i 19 m treći cilj prošao Dragan Đerić. Sjajne devojke predvodila je Ivona Velimirović vremenom 4 h i 55 m, za njom je za 5 h i 18 m stazu prešla Gordana Horvat, a trećeplasirana Sofija Arapović u cilj je ušla dva minuta kasnije.

Trkači i planinari iz Srbije, Makedonije, Hrvatske,

Iran, Engleske i Amerike nisu krili oduševljenje ovom nsvakidašnjom stazom koja je od centra Niške Banje vodila preko vrhova Mosor, Sokolov kamen, do Trema ponegde surovim krajolikom Suve planine. Pored izuzetno zahtevne organizacije zbog teškog terena i nepredvidljivih vremenskih uslova, trka je završena u sjajnom sportskom duhu i bez povreda takmičara.

Za organizaciju nebeske trke „Sokolov put“ zaslužni su „Udruženje Freestyler“, Savez ekstremnih sportova Srbije sa suorganizatorima Turističkom or-

ganizacijom Niš i opštinom Niška Banja. Poseban doprinos dali su planinarska društva „Železničar“ i „Mosor“, klub „Park Nature“, Konjički klub „Nonius“, kao i Safari klub „Niš“. Uz napomenu da konfiguracija ove staze ispunjava svetske standarde, očekuje se sledeće godine mnogo veći broj takmičara i nacija.

MARKO NIKOLIĆ
PHOTO: MILOŠ MILENKOVIĆ

Procena trajanja maršrute

Uspešnim odlaskom u planinu smatramo planinarsku akciju u kojoj su dostizanje postavljenog cilja ali i povratak, realizovani bezbedno i u planiranom vremenu

Planiranje planinarske akcije je složen i sveobuhvatan postupak koji se izvodi, uglavnom, pre izlaska na teren i koji se sastoji, između ostalog, i od raznih procena (zemljišta, meteoroloških uslova, izvorišta, zaklona...) i izuzetno značajne procene potrebnog vremena za prelazak planiranog (nepoznatog i/ili poznatog) puta kretanja-maršrute.

Rezultati procene definišuće ukupno vremensko trajanje i time ukazati na termin kada treba započeti akciju da bi je uspešno i bezbedno okončali tokom dnevnog svetla obdаницe, izbegavajući opasno pešačenje po mraku u planini. Procena vremena za izvođenje akcije je obavezni sastavni deo planiranja planinarskih akcija svakog vodiča. Ukoliko se organizovano pristupi prikupljanju navedenih procena, planinari i planinarska organizacija imaju značajne koristi. Mali je broj

Info

*Konkretni primeri i detaljno uputstvo za korišćenje metoda proračuna vremena, sa detaljnim tabelama i dijagramima, možete da pronađete u **OVOM DOKUMENTU - direktni DOWNLOAD.***

onih planinskih terena u Srbiji kod kojih je izvršena takva procena, koja je istaknuta na raznim tablama i putokazima, a još manje ih je ucrtano na odgovarajućim kartama. Ranije procene gube na verodostojnosti i usled promena na terenu (zemljotres urušio stazu, presušio izvor, lavina odnela sklonište...).

Njihova upotrebljivost se značajno umanjuje i ukoliko se kombinuju delovi različitih staza za koje su ranije izvršene procene. Ove kombinacije postaju nove staze za koje se vrši potpuno nova

procena.

Izvođenje procene - metode za procenu potrebnog vremena za izvođenje planinarske akcije potrebno je:

1. **TK razmere** 1: 50.000 ili 1:25.000 sa geometriskim metodom predstavljanja (kote i izohipse) reljefa, Gaus-Krugerovom projekcijom, Griničkim početnim meridijanom. To odgovara kartama koje koristimo u RS i šire.

2. **kurvimetar** - sprava za merenje krivih linija ili papirna traka za merenje dužina.

3. **metoda proračuna vremena**, koju ovde predlažem, a sastoji se iz dve slike i tri tabele i daje osnovnu procenu potrebnog vremena koja će se kasnije korigovati prema potrebi.

Proces procene se vrši kod kuće to jest ne na terenu, što je povoljno, jer se obavlja u komfornim uslovima. Na terenu se vrši provera. O metodama provere biće kasnije reči.

GREŠKE

Verujem da ćete se složiti da ta procena potrebnog vremena, nikada neće biti potpuno tačna. Vreme naših želja se retko poklapa sa ritmom majke Prirode.

Dok se merenja dužina na TK može relativno lako izvršiti sa prihvatljivom tačnošću, to nije slučaj sa procenom potrebnog vremena, zbog mnogobrojnih i specifičnih faktora koji posredno i/ili neposredno utiču na nju (kvalitet podloge staze, pristupačnost i učestalost odmorišta i skloništa, psiho-fizička spremnost učesnika, težina opreme, meteo uslovi...). Tome treba pokloniti dužnu pažnju (vršiti istraživanja sa ciljem da se prezentuju korekcionni faktori koji će korigovati osnovnu procenu potrebnog vremena) čime će se u budućnosti smanjiti pojave grešaka.

ANALIZA

Analiza ima za cilj da pronađe optimalnu procenu potrebnog vremena. Taj postupak izaziva ponavljanje tabela metode proračuna vremena, što je zamorno, i postupak postaje podložan greškama.

Zato preporučujem da se za metodu proračuna vremena koristi deo paketa Microsoft office pod nazivom Excel (tabelarno računanje). To je naročito pogodno jer se procena vrši u kućnim uslovima.

GLOBALNI POZICIONI SISTEM

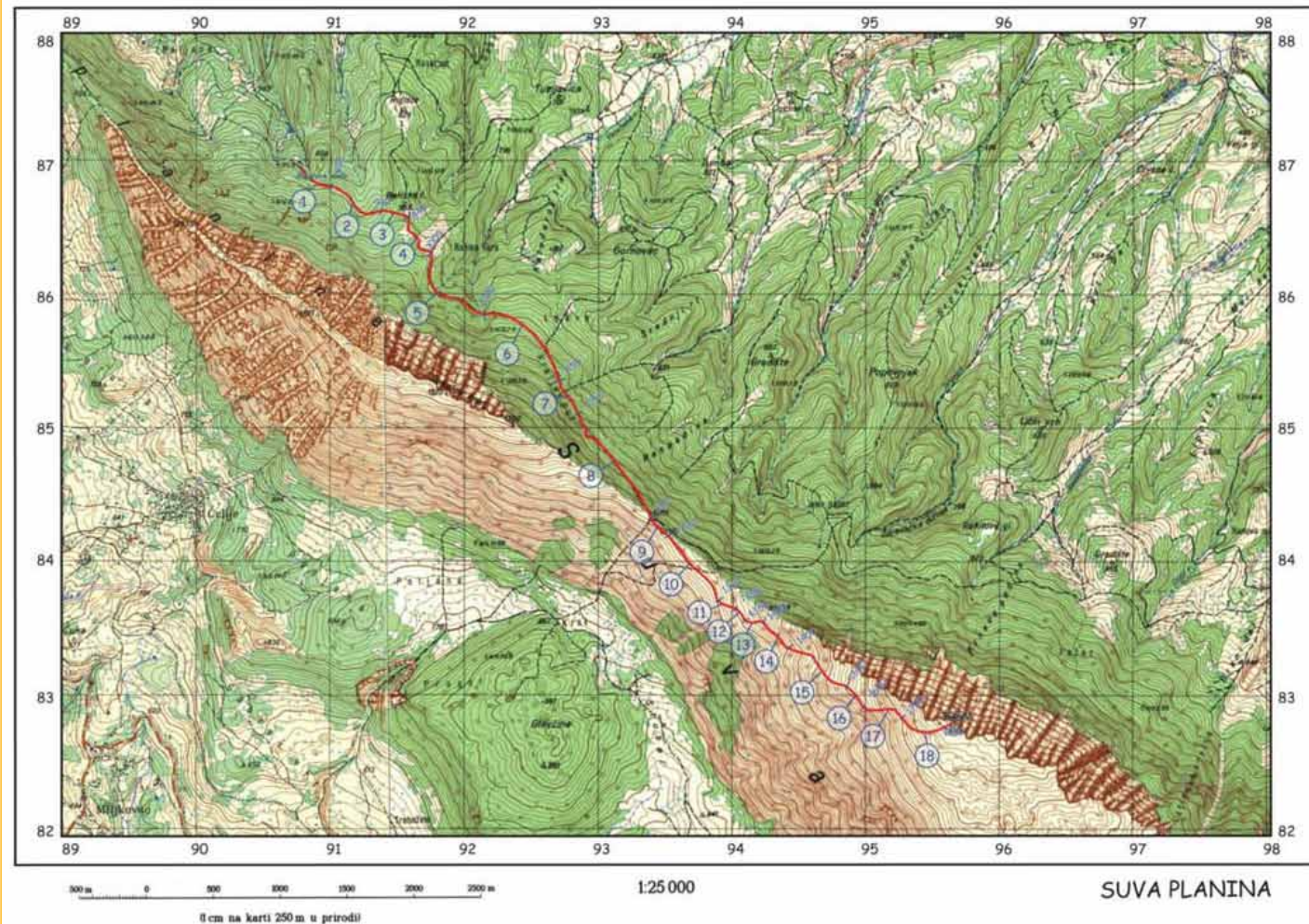
Da spomenem i proizvod nove tehnologije – globalni pozicioni sistem (GPS), koji može mnogo da pomogne kod procene potrebnog vremena. Na primer, GPS bez problema daje profil terena po pravcu maršrute, brzine kretanja, i još mnogo toga.

VLADIMIR ŠIKIĆ,
VODIČ

Konkretni primeri i detaljno uputstvo za korišćenje metoda proračuna vremena, tabele i dijagrame možete pronaći u **OVOM DOKUMENTU - KLIK OVDE**

Uputstvo za korišćenje metoda proračuna vremena:

1. ucrtati maršrutu na TK, podeliti je u etape i označiti iste (Sl. 1 – maršruta).
2. popuniti Tab. 2 – etape maršrute, a zatim Tab. 3 – zaključak.
3. za proračunske procedure koristite Tab.1 – Legenda.
4. za potrebno vreme za savladavanje uspona i silaska, koristite Sl. 2 – dijagram vremena.

e-stock
- A G E N C Y

www.e-stock.us

Uvek u pripravnosti

Ekipe GSS Srbije bile su aktivne na manifestacijama i planinarskim okupljanjima u Srbiji i regionu...

Uveliko traje sezona republičkih i tradicionalnih akcija Planinarskog saveza Srbije, koje godinama unazad redovno obezbeđuju i pripadnici GSS Srbije. Da bi usponi svima ostali u lepom sećanju, iz GSS Srbije apeluju na učesnike da na staze krenu psihofizički spremni, sa adekvatnom opremom za kretanje u planini i poštuju uputstva organizatora, vodiča na stazi i spasilaca GSS-a.

GSS SRBIJE NA 11. POHODU „KARAĐORĐEVIM STOPAMA“

Velika Plana - Redovne aktivnosti spasilaca na obezbeđivanju planinarskih akcija nastavljene su u subotu, 26. aprila, na 11. pohodu „Karađorđevim stopama“.

Pohod je organizovao PK „Vrbica“ iz Velike Plane u sklopu obeležavanja Dana opštine Velika Plana. Pešačke ture pratila su sedmorica spasilaca GSS Srbije, a tokom ove akcije nije bilo potrebe za njihovom intervencijom.

Oko 500 učesnika pešačilo je stazama dužine 10, 16 i 22 km, koje su organizatori pripremili za njih. Osnovna staza od 16 km, sa oko 400 m uspona, vodila je od gradskog bazena u Velikoj Plani, preko Vrbice, manastira Koporin, Radovanjskog luga do crkve brvnare Pokajnica, gde je pešačenje završeno.

Karađorđevim stopama

Ekipe GSS Srbije se zahvaljuju organizatorima na gostoprimstvu i pohvaljuje ih, jer su se i pored ogromnih padavina prethodnog dana, potrudili da pripreme stazu kako akcija ne bi bila otkazana. To su uradili odlično! Blata je bilo na pojedinim deonicama, ali je zahvaljujući njihovom trudu to svedeno na minimum, iako su dan pre akcije staze bile neprohodne, jer je njima tekla bujica vode. Planinari „Vrbice“ su uložili veliki napor i pravili kanale za odvodnjavanje da bi adekvatno pripremili teren i povećali bezbednost svih učesnika. Staze su bile i odlično obeležene.

GSS SRBIJE NA 27. BEOGRADSKOM MARATONU Beograd - Na 27. Beogradskom maratonu, održanom 27. aprila, tradicionalno su učestvovali i spasioци GSS Srbije. Ove godine, njihovo učešće imalo je i humanitarni karakter, jer su trčali kao deo BELhospice tima.

Novac od startnina, uplaćen na ovaj način, otišao je u humanitarne svrhe za pomoć osobama obolelim od raka.

Među 3600 maratonaca i polumaratonaca iz 50 zemalja, koji su startovali u nedelju, učestvovalo je 25 naših članova.

PUNE RUKE POSLA ZA SPASIOCE GSS SRBIJE NA 37. FRUŠKOGORSKOM MARATONU

Fruška gora - U subotu 26. aprila, po 37. put sa starta na Popovici krenulo je oko 12.000 učesnika.

S obzirom da se radi o najmasovnijem okupljanju planinara i zaljubljenika u prirodu, kao i da na stazi uvek ima i dosta dece, spasilačko obezbeđivanje akcije povereno je i ove godine pripadnicima Gorskе službe spasavanja Srbije.

Obilne padavine prethodnih dana uslovile su da staze na Fruškoj gori budu blatnjave i teške za prelazak. Spasioци su intervenisali čak šest puta, pri čemu je,

Beogradski maraton

Telefoni gorske službe spasavanja u regionu
SVI NA JEDNOM MESTU

Fruškogorski maraton

zbog nepristupačnog terena i ozbiljnosti povreda, za neke od povređenih bilo neophodno organizovati transport specijalnim spasilačkim nosilom UT 2000.

Nakon viščasovnog transporta, osobe su dopremljene do asfaltnog puta, gde su službenim vozilom GSS Srbije prevezene do zdravstvene ustanove u dogovoru sa organizatorom.

Izvedena je i potraga za jednim učesnikom maratona. Poziv je primljen u 20 sati, dok je zalutali šesnaestogodišnji maratonac, nakon intenzivne potrage, pronađen u jedan sat iza ponoći.

Fruškogorski maraton je tradicionalni planinarski maraton koji se na Fruškoj gori održava od 1978. godine. Organizator, PSD „Železničar“ iz Novog Sada, pripremio je ukupno 17 staza različite dužine i različitih visinskih razlika, počev od one najkraće, staze radosti i zadovoljstva, dužine 4,4 km i sa visinskom razlikom od 174 m, pa do one najduže, staze Ultra plus maratona, od 111,151 km sa visinskom razlikom od 4.119 m.

Petnaest spasilaca, raspoređenih u više ekipa, imalo je zadatak da prvog dana isprati kretanje učesnika stazama malih i srednjih maratona, jer na njih svake godine krene najveći broj ljudi.

Po zatvaranju malih staza, spasioци se se, u dogovoru sa organizatorom, prebacili na Letenku, zbornu mesto svih učesnika najdužih maratonskih staza i tamo nas-

Sve dodatne informacije mogu se pronaći na našoj Internet stranici:

www.gss.rs

kao i na stranici Planinarskog saveza Srbije:

www.pss.rs

tavili dežurstvo.

Najuporniji maratonci su na cilj stigli u 18 h u nedelju, kada je ova manifestacija i završena.

Na akciji su učestvovali i pripadnici Unije radio amatera i radio mreže za opasnost, zahvaljujući kojima je ostvarena uspešna komunikacija na stazi.

KURS ZA VOĐU PRETRAGA - PAKLENICA 2014 Paklenica, Hrvatska - Spasioци GSS Srbije boravili su od 30. aprila do 4. maja u Hrvatskoj, gde je u Paklenici organizovana obuka za vođe pretraga.

U proteklih nekoliko godina podaci u našoj zemlji ukazuju na znatan porast broja gubljenja osoba u nepristupačnim terenima. Uglavnom se radi o starijim, ali i mlađim ljudima u udaljenim mestima i selima. Međutim, sve je više mišljenja da se ne radi o statističkom porastu broja osoba koje se gube, već da je povećan broj posledica podizanja svesti ljudi o tom aktuelnom problemu društva.

Kurs za vođu pretraga

U prethodne dve godine, spasilačke ekipe GSS Srbije intervenisale su čak 20 puta po prijemu poziva o nestalim licima. Nažalost, veći broj ovih pretraga rešen je sa negativnim ishodom - nestala lica nisu pronađena živa.

U ovim situacijama verovatnoću pronalaska živih izgubljenih osoba drastično je smanjilo isključivo kasno upućivanje poziva GSS Srbije, i to do dve-tri nedelje nakon što su lica nestala. U svim slučajevima u kojima je informacija o gubljenju prijavljena na vreme, nestali su pronađeni živi i u vrlo kratkom vremenu.

GSS Srbije intenzivno radi na održavanju i unapređivanju svojih mogućnosti za izvođenje pretraga kroz sistematsko i plansko školovanje spasilačkog kadra, izvođenje specijalističkih obuka za reagovanje u slučaju gubljenja ljudi i organizovanja potražnih akcija, organizaciju vežbi sa svim relevantnim subjektima zaštite i spasavanja u zemlji i van nje, nabavkom pouzdanije i modernije opreme neophodne za izvođenje akcija ove vrste i sl. Takođe, u okviru ugovora o saradnji i razumevanju sa gorskim službama spasavanja iz regiona (potpisnici ovog ugovora su GSS Slovenije, Hrvatski GSS, GSS Crne Gore, GSS Makedonije i GSS Srbije), redovno se održavaju i razmene iskustava službi na ovom polju.

Kurs za vođu pretraga u organizaciji HGSS, kom su prisustvovala tri spasioca GSS Srbije, jedan je od primera ove saradnje. Kurs se bavio matematičkim modelima ponašanja nestalih i izgubljenih osoba, teorijom pretraga, taktikom izvođenja pretražnih akcija i sl. a za cilj je imao da kroz teoretska predavanja i vežbe na karti

osposobi spasiocce da u pretražnim akcijama budu vođe pretraga.

Obuka je izvedena u periodu od 30. aprila do 4. maja u Starigradu Paklenici i primer je nastavka vrlo uske saradnje, koja i postoji iz razloga što se ove dve službe suočavaju sa vrlo sličnom problematikom u izvršenju svojih zadataka.

Spasioci iz Srbije se zahvaljuju kolegama ih HGSS-a na gostoprimstvu i zadovoljni su što postoji aktivna razmena iskustava u svim poljima rada službi.

U TOKU MEDICINSKI SEMINAR GSS SRBIJE

Beograd - U krugu prostorija magacina GSS Srbije u sredu, 7. maja, održano je prvo u nizu vežbališta u organizaciji Komisije za medicinu GSS Srbije. Prolećni medicinski seminar realizovaće se kroz nekoliko predavanja i vežbi sa ciljem uvežbavanja novih i ustaljenih medicinskih procedura u okviru službe, kao i upoznavanja sa medicinskom opremom koju je GSS Srbije nabavio sredstvima obezbeđenim od strane Sektora za vanredne situacije Republike Srbije.

GSS Srbije najviše vremena i sredstava ulaže u obuku svojih članova. Sistematska obuka je osnova za dobijanje kvalitetnih spasilaca, pa samim tim i vrhunske spasilačke službe, koja je spremna da odgovori na svaki od dobijenih zadataka u cilju povećanja bezbednosti, zaštite i spasavanja građana.

Medicinski tim GSS-a, kao i cela služba, nastoje da neprestano usavršavaju i proširuju znanja, prateći sva aktuelna dešavanja i novine u sferi spasilaštva, i primenjuju ih u praksi.

Medicinsko vežbalište

U SLUČAJU POTREBE, MOŽETE SE OBRATITI ZA POMOĆ, POZIVOM NA BROJ TELEFONA: 063/466-466.

Medicinsko vežbalište

Jedna u nizu predviđenih aktivnosti bila je i ovo jučerašnje, izuzetno posećeno vežbalište. Članovi medicinskog tima su u više radnih tačaka sa prisutnim spasiocima prošli kroz BTLS postupak, CPR, demonstrirali pristup i transport povređenog sa povredom kičme i prikazali upotrebu specijalnih spasilačkih nosila (scoop nosilo, spinalna daska, KED, vakuumsko nosiljka i UT 2000).

Za izvođenje spasavanja na nepristupačnim terenima neophodna je velika količina raznovrsne i kvalitetne opreme. Oprema je veoma skupa, a pritom i ograničenog vremena korišćenja. Zbog toga je neophodno da strateški partneri i potencijalni donatori prepoznaju značaj ulaganja u GSS Srbije i u okviru svojih mogućnosti pomognu razvoj jedne ovakve službe koja ima izuzetnu društvenu ulogu i čiji spasioci predstavljaju sinonim za bezbednost i sigurnost.

Transport povređenog planinara na Suvoj planini

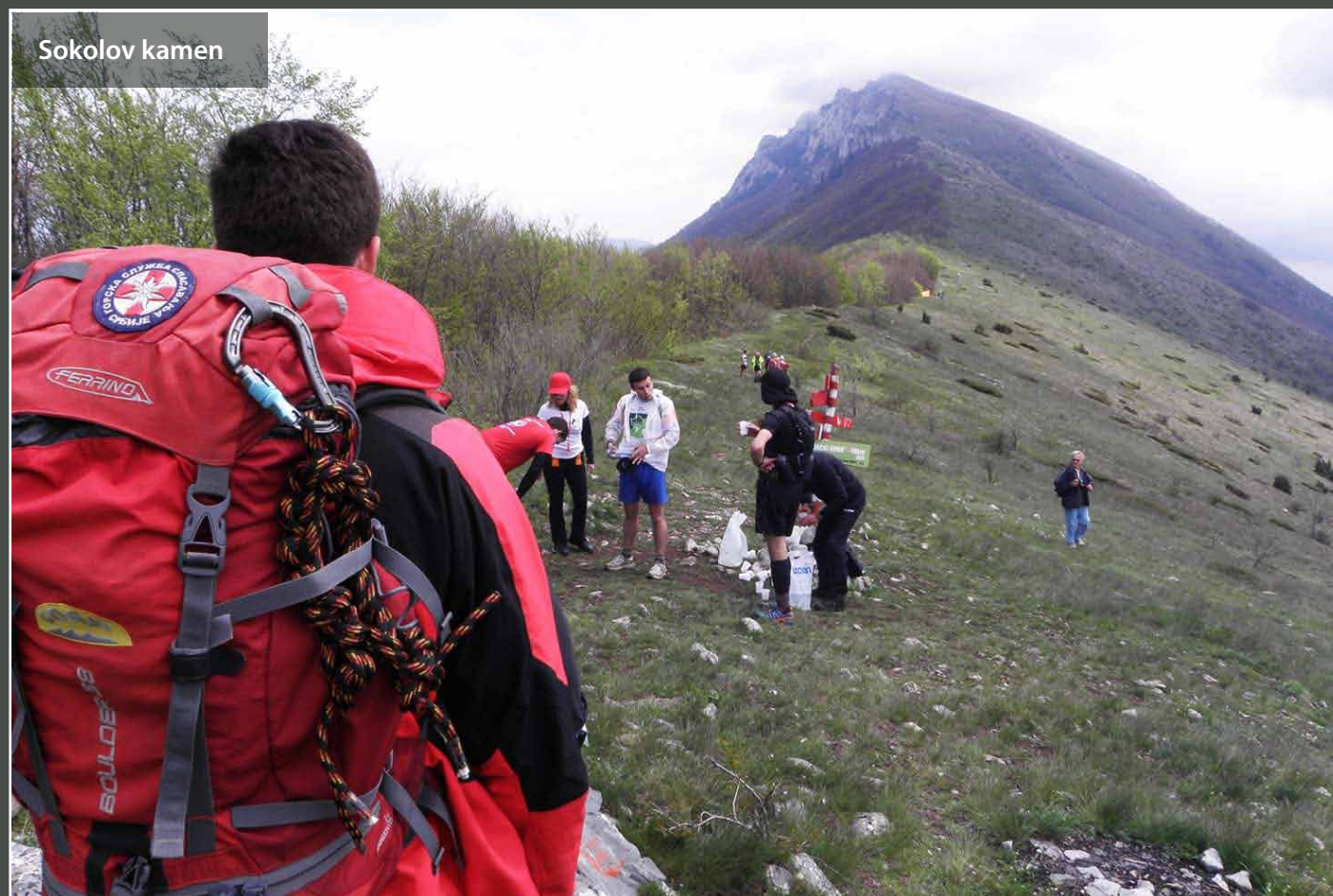
SA SUVE PLANINE SPAŠEN POVREĐENI PLANINAR
Suva planina - Spasioci Gorske službe spasavanja Srbije intervenisali su u subotu, 10. maja, na Suvoj planini, kada je, prilikom povratka sa vrha Trem, usled otežanih uslova na stazi, nastalih zbog kiše i grada koji su zahvatili taj deo planine, došlo do proklizavanja jednog planinara.

Tom prilikom mladić je zadobio višestruke povrede, zbog čije ozbiljnosti je bilo neophodno izvršiti njegov transport.

Srećna okolnost je da su se spasioci GSS Srbije nalazili u neposrednoj blizini, s obzirom da su u isto vreme brinuli o bezbednosti učesnika planinske trke na Suvoj planini. Povređeni planinar nije bio učesnik trke.

Nakon dolaska do povređenog i ukazivanja prve pomoći, započeo je viščasovni transport improvizovanim nosilom po izuzetno teškoj i zahtevnoj

terenu do podnožja planine, gde je povređenog preuzela ekipa Hitne pomoći iz Niša. Apelu ekipe spasilaca za pomoć prilikom transporta odazvao se veliki broj prisutnih planinara i ovom prilikom im se zahvaljujemo na odazivu i saradnji.

SPASILAČKO OBEZBEĐIVANJE PLANINSKE TRKE „SOKOLOV PUT“

Suva planina - Prva „Nebeska trka“ na Suvoj planini održana je u subotu, 10. maja. O bezbednosti svih takmičara brinuli su spasioci GSS Srbije.

Oko 200 učesnika iz Srbije, ali i inostranstva, raspoređenih u dve kategorije, imalo je zadatak da savladaju stazu od Niške Banje do vrha Trem, preko vrhova Mosor i Sokolov kamen. Start trke bio je u 8 sati u centru Niške Banje. Najbrži učesnici, planinski trkači, prešli su ovu deonicu, dužine oko 22 km, za manje od tri sata, dok su se poslednji takmičari vratili na Bojanine vode u 17 sati. Trka je usled nevremena koje je zahvatilo deo Suve planine oko vrha Trem, iz bezbednosnih razloga prekinuta oko 15 sati. Na trci nije bilo povreda takmičara.

Trku je organizovalo „Udruženje Freestyler“, Savez ekstremnih sportova Srbije uz suorganizaciju Turističke organizacije Niš i opštine Niška Banja.

SPASIOCI PRONAŠLI IZGUBLJENE PLANINARE NA DIVČIBARAMA

Divčibare - Brzom intervencijom spasilaca Gorske

službe spasavanja Srbije, noćas je pronađena grupa planinara iz Beograda, koji su zalutali tokom pešačke ture u kanjonu Crne reke na Divčibarama.

U nedelju, 11. maja u 21,15, primljen je poziv da je grupa od devet planinara tog dana krenula na planinarsku akciju na Divčibare. S obzirom da je planinare pri povratku u selo Bukovi uhvatio mrak i da nisu bili sigurni u svoju poziciju, alarmirani su spasioci Gorske službe spasavanja Srbije. Odmah po dobijanju poziva, nakon kraćeg planiranja i pripreme akcije, šestočlani tim spasilaca iz Beograda u 22,15 uputio se na mesto gubljenja planinara. Ekipa spasilaca su terenskim vozilima krenule na dve različite lokacije, kako bi što pre locirali grupe na koje su se planinari podelili.

Deo planinara se oko 1,00 bezbedno spustio do polazišne tačke, sela Bukovi, dok je za još dvojicom nastavljana potraga. Oni su pronađeni u 1,30 i tom prilikom je starijem planinaru pružena pomoć da se spusti do terenskog vozila kojim je transportovan do Bukova.

Nakon što potvrđeno da su svi planinari zbrinuti i bezbedni, spasilačka akcija je završena u 2,10.

DEŽURSTVO SPASILACA NA TRCI „KOŠUTNJAK CHALLENGE RACE 2014“

Beograd - Ekipa Gorske službe spasavanja Srbije dežurala je u subotu, 10. maja u Pionirskom gradu na Košutnjaku, gde je održana, po treći put, trka sa preprekama „Košutnjak Challenge Race“.

Petorica spasilaca brinula su o bezbednosti 300

Telefoni gorske službe spasavanja u regionu

SVI NA JEDNOM MESTU

učesnika, koji su okušali svoju spretnost u savlađivanju šest prepreka na stazi dužine šest kilometara.

U okviru „Košutnjak Challenge Race Junior“ učestvovalo je 150 dece predškolskog i školskog uzrasta. Njihova trka bila je rekreativnog karaktera na stazama dužine 400 m, 800 m i 1.200 m. Na trkama nije bilo povreda.

Za održavanje dobre radio-veze bili su zaduženi naši drugari iz „Unije radio amatera Srbije i radio mreža za opasnost“.

SPASILAČKO OBEZBEĐIVANJE MTB TRKE NA KOŠUTNJAKU

Beograd - Spasioci GSS Srbije bili su veoma aktivni ovog vikenda i svojim prisustvom povećali bezbednost učesnika na više sportskih takmičenja. U organizaciji BK „Crvena zvezda“ iz Beograda, u nedelju 11. maja, na atraktivnoj stazi na Košutnjaku održana je MTB trka, koju su obezbeđivale ekipe spasilaca GSS Srbije.

Ekipa su bile raspoređene na kritičnim deonicama duž staze, kako bi u slučaju povrede spasioci što pre intervenisali. Za razliku od prethodnog dana, kada je održavan „Košutnjak Challenge Race“ i trka prošla bez povreda, u nedelju su zabeležene dve intervencije.

Momci iz Unije radio amatera i radio mreža za opasnost bili su, kao i dan ranije, zaduženi za održavanje stalne radio veze među spasilačkim ekipama.

SPASIOCI SA „GREBENČIĆIMA“ NA KOSMAJU
Kosmaj - Još jedna u nizu aktivnosti članova GSS Srbije bilo je i spasilačko obezbeđivanje akcije „Grebenčići na Kosmaju“ u organizaciji PK „Geben“ iz Mladenovca.

U subotu, 10. maja, oko 220 mališana iz mladenovačkih osnovnih škola, kao i planinara iz Čačka, Beograda i Mladenovca, našlo se na Kosmaju. Akcija, edukativnog karaktera, imala je za cilj da među najmlađima propagira zdrav način života i boravak u prirodi.

Na četiri punkta, mališani su mogli da se upoznaju sa visokogorstvom, orijentiringom, alpinizmom i sportskim penjanjem, dok su na jednom od punktova, Gorsku službu spasavanja Srbije predstavili naši članovi.

GSS Srbije se zahvaljuje domaćinima na gostoprimstvu.

SPASIOCI GSS SRBIJE DOBILI MEĐUNARODNE ITLS SERTIFIKATE

Ravna gora, Hrvatska - Od 9. do 11. maja četiri člana GSS Srbije učestvovala su na naprednom ITLS kursu, koji se održavao u Hrvatskoj, na Ravnoj gori, u organizaciji Hrvatske gorske službe spašavanja.

Kurs je bio namenjen dodatnoj obuci lekara i medicinskih tehničara i sestara službi hitne medicinske pomoći sa prostora cele Hrvatske. Tokom trodnevne obuke učesnici su kroz radionice i simulacije realnih situacija imali priliku da usavrše i prošire znanja iz medicine, kao i da razmene iskustva. Na kraju ovog naporanog i intenzivnog kursa, svi učesnici su polagali praktični i pisani test.

Spasioci GSS Srbije su uspešno završili obuku i time dobili međunarodne ITLS sertifikate. Na ovaj način je nastavljeno usavršavanje članova medicinskog i tehničkog tima GSS Srbije, koji poput cele službe, prate aktuelna dešavanja i novine u oblasti spasavanja ljudskih života.

Boravak u Hrvatskoj, spasioci su iskoristili za posetu kolegama iz HGSS stanice Ogulin.

Gorska služba spasavanja Srbije se zahvaljuje kompaniji „Renault Nissan Srbija“, sa kojom uspešno sarađujemo poslednje dve godine, na ustupljenom vozilu za put u Hrvatsku.

Carska bara

Tradicionalni 22. **Susret planinara**
na Carskoj bari i 4. kolo **Treking lige**
Vojvodine...

Susret planinara, koji organizuje Planinarski klub „Zrenjanin“, tradicionalno će se održati po 22. put od 20. do 22. juna 2014. godine na teritoriji specijalnog rezervata „Carska bara“, koji je udaljen 15 kilometara od Zrenjanina, a 55 km od Beograda. U isto vreme, tačnije 21. juna će se održati i četvrto kolo Vojvođanske treking lige.

Vojvođanska treking liga se održava od 2012. godine na teritoriji Autonomne pokrajine Vojvodine, traje tokom cele godine, a ove godine ima osam kola. Na Carskoj bari će se održati 4. kolo, a svi zainteresovani mogu da učestvuju, bez obzira da li su učestvovali u prethodnim kolima. Motivisajući slogan lige kaže: „Istrajnost je put uspeha“. Ovo je odličan način da planinari i ostali učesnici vide koliko su izdržljivi i da rame uz rame sa drugim pasioniranim šetačima provere svoju fizičku sposobnost.

Specijalni rezervat prirode „Carska bara“ spada u područje zaštite prirode od prvog do trećeg nivoa.

Za vreme susreta planinara na Carskoj bari će biti spro-

vedene sledeće aktivnosti:

12. Pešačko-biciklistički maraton „Banatski ritovi“ u dužini od 15 km, sa vodičem.

Trasa: pristanište - Carska bara - selo Belo Blato - etno salaš „Mala Lujza“ - obodom jezera „Koča“ - mlin - pristanište
Otvoreno planinarsko orijentaciono takmičenje KUP Carska bara

Pešačka tura: Pristanište - vidikovac „Carska bara“ u dužini od 7 km sa vodičem

4. kolo Vojvođanske treking lige, start i cilj - pristanište, staze (mali maraton 15 km, srednji maraton 23 km, veliki maraton 39 km)

PROGRAM SUSRETA

20.06 - Doček gostiju u popodnevnom i večernjim satima.

21.06. do 09,30 časova - Doček gostiju iz okoline
09,00-10,15 - Prijave za vojvođansku treking ligu

09,15-10,15 - Start Vojvođanske treking lige

09,45 - Otvaranje susreta

10,00 - Polazak na stazu pešačkog maratona - 15 km

10,30 - Polazak na pešačku turu do vidikovca - 7 km

12,00 - Planinarsko-orijentaciono takmičenje KUP Carska bara

15,00 - Ručak

18,00 - Podela zahvalnica učesnicima

19,30 - Druženje i zabava na sletištu

22.06 - Zatvaranje akcije i ispraćaj gostiju

OPŠTE NAPOMENE

1. Akcija je sletskog tipa, te učesnici sa sobom treba da ponesu šatore i vreće za spavanje. Organizator je obezbedio mesta za šatore, pijaću vodu iz vodovoda i mokri čvor. Mesto za šatore nalazi se sa desne strane puta restorana „Trofej“ - Carska bara, kod odvajanja za Lukino Selo, pored prirodnjačke kuće.

U blizini sletišta nalazi se hotel „Sibila“ (Cena noćenja je od 1.800 do 2.350 dinara), Telefon: 023/884-649. Smeštaj u domaćoj radinosti u Belom Blatu (500 dinara noćenje) Mobilni: 063/502-302

2. Prevoz: do sletišta postoji redovan autobuski prevoz na relaciji Zrenjanin - Belo Blato

Red vožnje: Dolazak na Carsku baru: polasci iz Zrenjanina: 06,30, 11,30, 14,10, 15,20, 20,15. Odlazak sa Carske Bare: polasci iz Belog Blata: 07,00, 12,15, 14,45, 20,45. - Učesnici koji dolaze sopstvenim prevozom treba da kod restorana „Trofej“ (na putu Beograd - Zrenjanin, posle Perleza, a pre Stajićeve), skrenu levo prema lokalitetu.

3. U subotu organizator obezbeđuje kuvani obrok - pasulj (moguće i riblju čorbu) po ceni od 150 dinara. Potrebno je da učesnici sa sobom ponesu porciju i pribor za jelo.

Prijavite se!

Prijave za učešće na akciju slati na adresu:
KP „Zrenjanin“, Makedonska 11, 23000 Zrenjanin, do 24. 06. 2014,
na e-mail adresu: office@kpzrenjanin.org.rs
Internet stranica: www.kpzrenjanin.org.rs
ili na telefone organizatora:
Dimitrije Janković: 063/512-191
Ljuba Popov: 064/17-57-325
Milan Milojević: 062/264-970

4. Vođe grupa su obavezne da prijave svoje članove po dolasku službi da doček gostiju i da vode računa o njima. Obavezno je pridržavati se „Pravilnika o bezbednosti i odgovornosti u izvođenju planinarske akcije“.

5. Svi učesnici koji polaze na stazu, obavezno da ponesu pokrivku za glavu (šešir, kapa ili marama), kao i rezervnu vodu. Isto se traži kao preventiva protiv sunčanice, pošto su staze izložene suncu (bez hladu).

6. Organizator obezbeđuje besplatne učesničke kartone sa ucrtanom mapom i opisom staza, pečat akcije za pojedince, kao i zahvalnice za klubove i društva. Za najbolje u orijentacionom takmičenju obezbeđene su medalje.

7. Takmičari Vojvođanske treking lige plaćaju kotizaciju od 200 dinara. Učesnici dobijaju učesničku kartu (sa mapom i ucrtanim stazama maratona, opisom staza i poljima za overu na kontrolnim tačkama), bedž lige i dve flašice vode. Svaki učesnik Vojvođanske treking lige koji uspešno savlada stazu dobija diplomu. Troje prvoplasiranih u muškoj i ženskoj konkurenciji na svakoj stazi dobijaju medalje.

Slet planinara na Carskoj bari se realizuje zahvaljujući pomoći Ministarstva za omladinu i sport Sporskog saveza Srbije i grada Zrenjanina.

Pozivamo sve planinare i ljubitelje prirode da nam se pridruže i upoznaju se sa zanimljivostima ravničarsko-ritskih terena!

SPECIJALNI REZERVAT PRIRODE CARSKA BARA

Specijalni rezervat prirode Carska bara se nalazi na magistralnom putu Beograd - Zrenjanin. Kod restorana „Trofej“, posle Perleza, a pre sela Stajićevo, sa leve strane vodi put do rezervata, a prirodnjačka kuća će se ukazati sa desne strane. U blizini kuće se nalazi i hotel „Sibila“, gde postoji parking.

Carska bara je 1955. godine dobila status specijalnog rezervata prirode prve kategorije.

Svi ljubitelji prirode koji nisu u mogućnosti da dođu na planinarski susret, koji će se održati od 20. do 22. juna, mogu posetiti rezervat organizovano ili samostalno. Posećioce, koji dođu na područje Specijalnog rezervata „Carska bara“, odmah na ulasku u rezervat čeka prirodnjačka kuća, u kojoj se nalazi muzej sa eksponatima, koje su obezbedili Narodni muzej iz Zrenjanina, Prirodnjački muzej iz Beograda i Pokrajinski zavod za zaštitu prirode iz Novog Sada. Posetioci mogu eksponate pogledati u pratnji vodiča.

Carsku baru godišnje poseti oko 13.000 gostiju. Rezervat ima veoma bogatu floru i faunu, a najpoznatija je kao

stanište 250 vrsta ptica, od kojih su 140 uslovno gnezdarice, a veliki broj se čak nalazi i na crvenoj listi zaštićenih ptica Evrope. Ovo područje predstavlja glavno mesto odmora i ishrane za vreme seobe ptica selica. Od sisara su veoma značajni: tekunica, koja je veoma retka vrsta, crnogi tvor, lasica i bizamski pacov. Od gmizavaca i vodozemaca prisutane su skoro sve vrste žaba, barska kornjača, kao i sledeće vrste neotrovnih zmija: belouška (*Natrix natrix*), ribarica (*N. Tessellata*) i smuk (*Elaphe longissima*), nalazi se na suvim staništima u vrzinama i šumama.

PRIRODNA OAZA ZA DUŠU

Često sam odlazila u rezervat na izlet, još i kao mala, i moram da primetim da je poslednjih par godina turistička ponuda značajno bogatija. Kada turisti dođu

u Prirodnačku kuću mogu videti zbirku prepariranih životinja, projekciju filma i fotografije, i sve to u pratnji ljubaznih vodiča. Svaki put kada odem u rezervat osećaj i dešavanja su drugačija. Ptice se mogu primetiti ako imate oštro oko i dobro gledate, jer i one kao i sisari i vodozemci, koji su prisutni u rezervatu, vrlo lako kamufliraju svoje prisustvo. Obavezno ponesem dvogled i uživam u prirodi. Rezervat se sastoji od: Carske bare, bare Tiganjice, Perleške bare, u njegovom središtu je Stari Begej, a sa strane magistralnog puta Beograd-Zrenjanin, granicu predstavlja reka Begej. Postoje dve mogućnosti obilaska rezervata, a svaka je po sebi jedinstvena i na svoj način može dočarati osećaj bitisanja u netaknutoj prirodi, pa tako treba probati obe. Naravno, za to je potrebno i dosta vremena, jer vožnja brodom traje dva sata, a isto

je toliko potrebno i peške (do vidikovca i nazad) ako se krene stazom zdravlja, do cilja tj. vidikovca, sa kojeg se vidi Carska bara kao na dlanu, sa svojim raznovrsnim i nesvakidašnjim biljnim i životinjskim svetom, dok se u daljini naziru obrisi zgrada koje se nalaze u selu Belo Blato. U rezervatu treba pričati tiho, jer se u suprotnom životinje uplaše i pobegnu. Imala sam sreće da vidim određene vrste baš iz razloga što smo bili tihi. Pravo je uživanje popeti se na vidikovac, i to u različito doba dana, možda baš i najlepše u smiraj, dok čaplje i rode preleću baru. Brod plovi starim Begejom, a cena varira u odnosu na uzrast. Pored toga što postoji mogućnost vožnje brodom, ako nema dovoljno posetilaca, a ipak želite da osmotrite eko-sistem sa vode, najbolje je iznajmiti čamac ili kanu. Ovo je poseban doživljaj, posebno ako niste

mnogo vešti u veslanju, kao ja. Zato bar jedna osoba u čamcu treba da ima iskustva u veslanju, u suprotnom nećete moći da iznajmite ova vozila.

Na samom izletištu postoji prodavnica, tj. kafe sa stolovima koji su zaštićeni tršćanim krovovima, gde posetioci mogu da predahnu posle duge šetnje.

Za prave ljubitelje prirode dan ili vikend proveden u specijalnom rezervatu prirode „Carska bara” veoma je opuštajuć. Ako još imate i sreće da vidite retke, zaštićene vrste i neponovljiv zalazak sunca u ravnici, onda je to pun pogodak za kvalitetno provedeno vreme.

OLGICA NIKOLIN

CENOVNIK

Obilazak rezervata turističkim brodom (foto-safari):

- Predškolski uzrast - 300 din.
- Školski uzrast - 400 din.
- Odrasli - 450 din.
- Zakup broda - 20.000 din./2 h

Obilazak Rezervata „Stazom zdravlja”

- Predškolski uzrast - 50 din.
- Školski uzrast - 100 din.
- Odrasli - 150 din.

Ulaznica za posetu Prirodnačkoj kući:

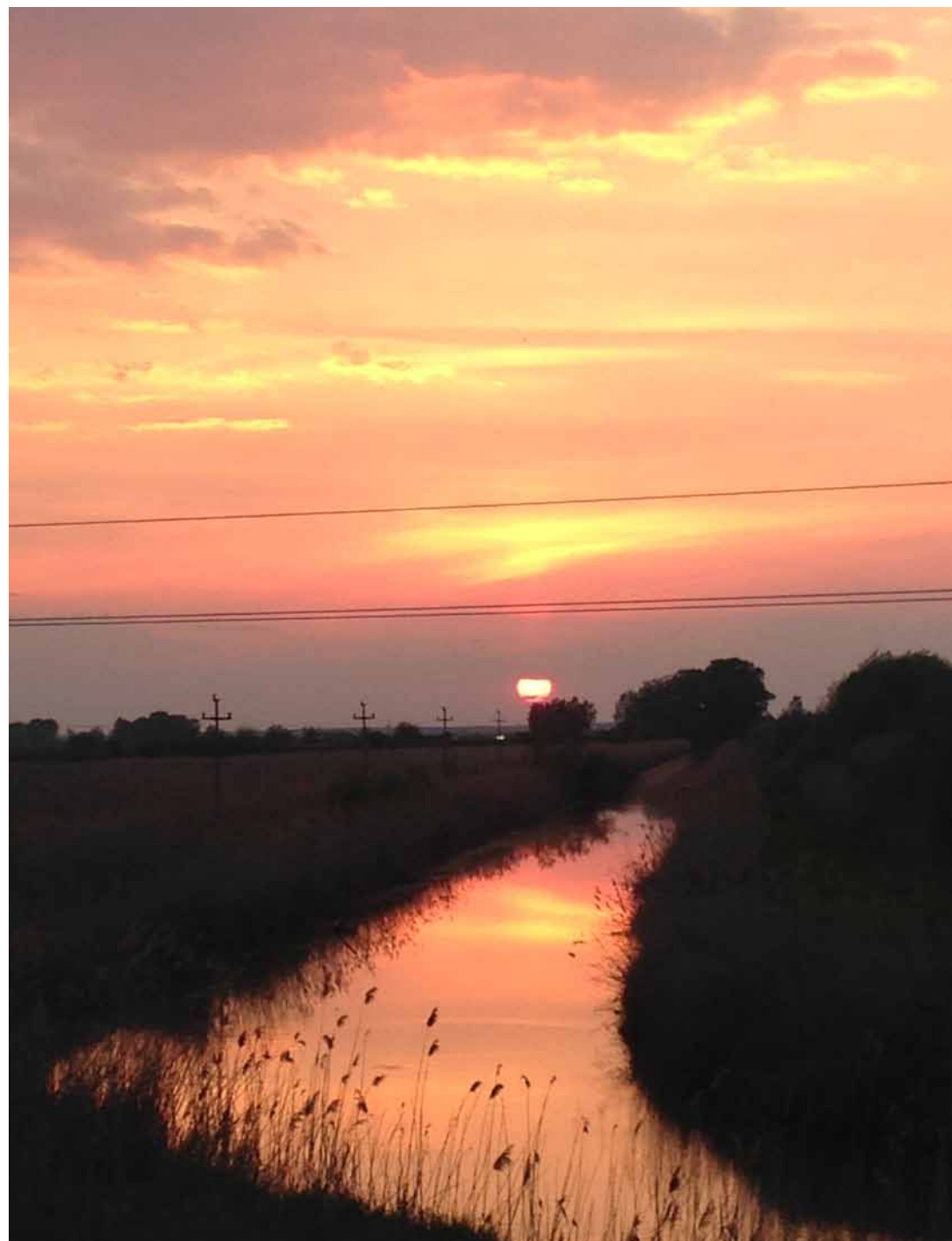
- Za sve uzraste - 50 din.

Iznajmljivanje motornog čamca (sa vodičem) i obilazak rezervata (maksimalno šest putnika): 2.500 din./2 h

Iznajmljivanje čamca na vesla i kanua: 500 din./1h

Posmatranje ptica: 2.000 din./2h

Usluge vodiča: 3.000 din./dan

Fitness & Yoga

i još mnogo toga

Ada Bojana

Za **Ada Bojanu** kažu da je mesto koje izvlači negativne misli. Verovatno samim tim, što čitavim područjem, koje Ada zahvata, vlada neobična tišina i harmonija. Nakon samo nekoliko dana boravka, postaće vam jasno, da sam ambijent deluje isceljujuće. Smiruje, vraća elan, obnavlja životnu energiju, daje snagu za nova pregnuća. A kako i ne bi, kada

osim poja ptica, simfonije zrikavaca, šuma talasa i lagodnosti koju stvara morski vetar u podne, dok sunce najžešće peče, nista drugo ne čujete a osećate blaženstvo.

U netaknutoj prirodi organizujemo raznovrsne sportove: bootcamp, kitesurfing, windsurfing, fitnes. Joga je

posebna disciplina i može se slobodno reći da je ambijent na Adi Bojani idealan za njeno praktikovanje. Sve ono lepo što doživimo tokom boravka u Fitness & Yoga kampovima, zabeleži kamera. Otud se prirodno razvila ideja da u naše ponude uvrstimo i školu fotografije... Pridružite nam se.

Kontakt:
Phone: 060/449-71-11
E-mail: sinisaracic@yahoo.com
Website: www.sportsko.udruzenje.org
www.facebook.com/FitnessYogaAdaBojana

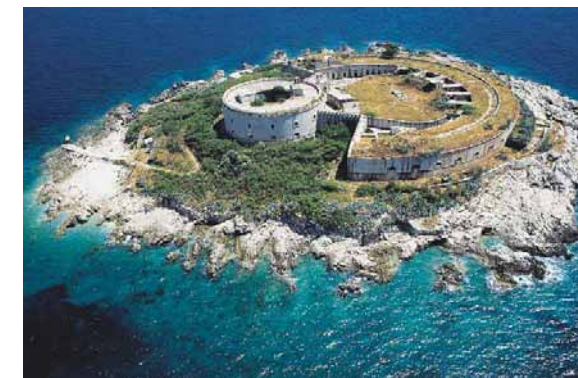
Joga na Adi Bojani,
(7. - 14. juna)

Škola fotografije na Adi Bojani,
avgust 2014.

Ronilački kurs i kamp Žanjice (Scuba diving
course & camp Žanjice) 15. jul

Kitesurfing & windsurfing kurs, Ada Bojana
(maj - oktobar - Dragonproject)

Yoga retreat Žanjice
(19. - 26. jul)

Tbilisi

DOM ZA PUTNIKE usred Kavkaza

*Putnička kuća – baza za avanturiste,
besplatan dom za putnike namernike
i mnogo više od toga...*

Ove godine „Putnička kuća” otvara svoja vrata u Tbilisiju, prestonici Gruzije. Radi se o projektu Kluba putnika – regionalnog putničkog centra koji funkcionira kao servis za samostalna putovanja i internet časopis – koji putem sitnih donacija skupi novac za stan u nekom inspirativnom gradu gde putnici namernici mogu besplatno da borave, ali i da nauče nešto o zemlji u kojoj borave.

Nakon Istanbula i Granade, „Putnička kuća” ide na Kavkaz i ima za cilj, kao i svake godine, povezivanje

kultura i stvaranje mostova među ljudima. O „Putničkoj kući”, filozofiji putovanja, motivaciji za rad i još mnogo čemu razgovarali smo sa urednicima „Kluba putnika”.

Lazar Pašćanović, osnivač Kluba putnika, najveće regionalne organizacija koja okuplja samostalne putnike, ističe da je „Putnička kuća” projekat koji realizuju jednom godišnje, svakog leta, počev od 2012. godine.

Novcem koji zajedno prikupimo, od donacija posetilaca ovog sajta, iznajmimo stan negde u svetu, od koga napravimo privremenu bazu za istraživanje regiona, u kojoj svako može besplatno da boravi. Cilj Putničke kuće je da se putnici iz celog sveta međusobno upoznaju, povežu, razmene priče i iskustva. To je jedan mali korak ka izgradnji globalne kulture samostalnih, istraživačkih, kreativnih putovanja – objašnjava Lazar Pašćanović.

„Klub putnika” Lazar je osnovao sa prijateljima nakon jedne ekspedicije u Sibir 2005. godine.

Ideja se javila, pre svega, da bi se rešio problem nedostatka praktičnih informacija za samostalne putnike. Najpre je kreirana web stranica na kojoj je forum putnika bio važno mesto za informisanje. Danas forum ima 9.500 registrovanih članova, a sajt je prerastao u internet magazin na kom se nalaze mnogi informativni i korisni tekstovi. Tu su putopisi, putnički rečnik i spisak destinacija u Srbiji, tekstovi sa praktičnim savetima – kako spakovati ranac, šta je važno prilikom kampovanja, kako izbeći prevare tokom putovanja, nabaviti jeftine avio-karte i kartice za popuste... Formalno članstvo u „Klubu putnika” ne postoji – dovoljno je registrovati se na forumu i učestvovati u diskusijama i aktivnostima kluba.

Jedna od najznačajnijih akcija kluba je projekat „Putnička kuća”. U Istanbulu 2012. i u Granadi 2013, u ovim kućama je boravilo oko 450 putnika.

Organizovanje „Putničke kuće” nije bio nimalo lak zadatak. Daleko od toga. Te 2012. godine, kada se desilo prvo izdanje „Putničke kuće”, organizovanje jednog, takoreći, putničkog inkubatora bio je možda i najteži zadatak sa kojim se Klub putnika susreo do tada.

– Kada razgovarate direktno sa vlasnicima (onih 1% oglasa), oni ne žele ni da čuju da izdaju stan na dva meseca. Čim se pomenu dva meseca, razgovor se ekspresno završava kategoričkim ne. Otprilike svaki dvadeseti vlasnik kaže da bi možda mogao da razmisli i o tome, i to tek kad mu ponudimo dosta više novca. Međutim, ako ih nisu odbila dva meseca, svakako će ih odbiti vest o tome da će stanari biti stranci, i da će im dolaziti dosta gostiju. Stanodavac uzima depozit u iznosu od jedne mesečne stanarine, ali pošto smo stranci, automatski smo mnogo sumnjiviji (što je i razumljivo: možemo da napravimo štetu i onda pobegnemo u svoju zemlju), tako da su svi koji su uopšte pristali da pregovaraju tražili dvomesečni depozit plus obe stanarine unapred. U Istanbulu to je značilo da za stan koji košta 500 evra, to dođe 2.000 evra koje treba dati odmah, na ruke, i od kojih će se polovina vratiti ukoliko u stanu ne bude štete – kaže Uroš Krčadinac, još jedan od stubova „Kluba putnika”.

Uroš priča da su na sajtu Couchsurfing nekoliko lokalaca iz Istanbula velikodušno obećali pomoć oko

Putnička kuća u Granadi

traženja stana ali kada je trebalo da se nešto uradi većina njih se jednostavno nisu javili.

– Kada smo stigli u grad i pozvali ih da nam pomognu, jednostavno su se napravili ljudi. Neki su nam nonšalantno rekli da nemaju vremena, drugi su prestali da odgovaraju na mejlove. Tako smo jedan ceo dan, od ujutru do uveče, presedeli čekajući da

nam se jave ljudi koji su to obećali. Srećom, bilo je i nekoliko osoba, što prijatelja, što novih ljudi sa Couchsurfinga, koji su zaista bili spremni da se iscimaju da nam pomognu. I to da se jako iscimaju – kaže Uroš.

Što se organizacije i realizacije projekta tiče, sve je funkcionisalo dobro. Međutim, kuća je često bila sasvim puna, čak i iznad kapaciteta koji su odredili kao maksimum, pa su u nekoliko navrata morali da odbiju putnike koji su želeli da dođu.

Donacije

Za razliku od prethodnih, ove godine novac će se, osim na sajtu www.klubputnika.org prikupljati i preko sajta **INDIEGOGO**.

- Za Indiegogo smo se odlučili kako bismo došli do više korisnika iz drugih delova sveta. Ukoliko putujete iz Srbije, najbolje je da donirate uplatom u banci ili preko sistema PayPal, kako bismo plaćali manju proviziju sajtu Indiegogo. Donacija, kao i uvek, nije uslov za korišćenje „Putničke kuće“. Vrata će joj biti otvorena za svakoga ko želi da poštuje izvesna pravila ponašanja. Nije bitno imate li da donirate za ovaj projekat, kao što nije bitno ni da li ćete vi lično zaista koristiti „Putničku kuću“. Ono što je bitno jeste da svi zajedno napravimo nešto što će pomoći čitavoj zajednici. Ne svako za sebe i svoju ličnu korist, nego putnici za putnike – kažu u „Klubu putnika“.

Svi ukućani su se ponašali svesno i pristojno, ali je povremeno podsećanje ipak bilo potrebno. U toliko velikoj zajednici, sa tolikim protokom ljudi, ako jedan ostavi prljave sudove, narednih deset će to videti pa će i oni to uraditi. Ako jedan zaprlja sto ili pod ili kupatilo i ne očisti ga, dolazi do neverovatno rapidnog prljanja i gomilanja smeća. Ako jedan počne da šeta po stanu obuven, počće i mnogi drugi, i tako dalje. Zato je bilo potrebno odmah reagovati i opominjati ljude da budu pažljivi. Sve to dovelo je do pravljenja dugog spiska pravila koja svi moraju da poštuju.

Mesto za „Putničku kuću“ nije lako odabrati. U igri je dosta faktora. Da li je dovoljno blizu Balkana, odakle je najveći broj putnika koji posećuju ovaj sajt? Da li se nalazi na raskršću puteva? Da li je u zemlji za koju nije potrebna viza ni putnicima iz Istočnog, ni onima iz Zapadnog bloka? Da li su tamo cene prihvatljive za naše mogućnosti? Da li tamo ima nešto zanimljivo da se vidi i radi?

- Kada smo sve stavili na papir za izbor druge „Putničke kuće“, ispostavilo se da ove uslove, od svih mesta na svetu, ispunjava samo – Istanbul. Ali tamo smo već bili. Na kraju smo odlučili da rizikujemo i odabrali Granadu. Projekat je definitivno uspeo i u svakom pogledu nadmašio očekivanja. U prethodne dve godine, „Putničke kuće“ su ugostile ukupno 443 putnika iz 51 države. Najmlađi gost je imao samo 14 meseci, a najstariji 61 godinu. Pevalo se, učilo, pričalo, kuvalo, pisalo i čitalo, sklapani su novi prijateljstva i obnavljana stara. I sve je to proteklo bez problema, konflikata ili bilo kakvih trzavica. Po

POGLEDAJTE VIDEO PROMOCIJU KUĆE

mišljenju mnogih posetilaca, najjači utisak nije bilo ni putovanje, ni Istanbul ili Granada, nego sama atmosfera u „Putničkoj kući“ i svi ljudi koji su se tamo mogli sresti i upoznati, a isto tako i celokupan način života u kući, u kome je svako imao svoje mesto i ulogu. Život u kome istovremeno neko peva uz gitaru, neko kuva ručak, neko igra šah, neko se moli na čilimu, neko crta, neko piše ili čita, neko razgovara i tako dalje. Gomila ljudi iz različitih kultura, sa različitih krajeva sveta, koji dele mali prostor, savršeno sarađuju i funkcionišu kao jedan, paze na tuđe potrebe, trude se da doprinesu na razne načine i to još rade sa velikim osmehom – to je najvažniji rezultat Putničke kuće – kaže sa osmehom Marko Đedović, jedan od urednika „Kluba putnika“, trenutno nastanjen u Briselu.

I u Granadi, na jugu Španije, kroz kuću je prošlo mnogo zanimljivih ličnosti. Između ostalih, tu je bio Takahiro, Japanac koji motorom obilazi svet.

- Osim Takahira, bio je i Saro iz Italije, koji je pešačio već dva meseca i na koga smo sasvim slučajno naleтели na brdu iznad Granade negde oko ponoći. Bio je upravo prešao preko Sijera Nevade, a putnička dužnost nalagala nam je da ga dovedemo u kuću. Ruski par je prešao 12.000 kilometara stopom iz Rusije, a Mak iz Bangladeša došao je da predaje na kongresu nutricionista. Ugostili smo i polovinu buduće cirkuske trupe – njih petoro. Došli su na prijemni ispit za cirkusku školu, a upoznali se u „Putničkoj kući“. Da ne pominjemo devojkicu sa petogodišnjim detetom, koja je dostopirala iz Letonije... – priča Nina, urednica „Kluba putnika“ koja živi u Zagrebu.

Postavlja se pitanje – zašto baš Tbilisi?

- Gruzija je odlična baza za istraživanje regiona. Graniči se sa Turskom, Jermenijom, Azerbejdžanom i Rusijom. U blizini su Iran i Irački Kurdistan. Preko Kaspijskog mora idu trajekti za Turkmenistan i Kazahstan. Na Kavkazu živi mnoštvo naroda, sa

Putnička kuća u Istanbulu

svojim posebnim kulturama i jezicima. Tu je ruska republika Dagestan, uz Kaspijsko more, tik do Gruzije. Tu su i Abhazija, Svanetija, Kabardino-Balkarija, Čerkesija, Osetija, Čečenija, Ingušetija. Ukoliko ste mislili da je Balkan iznimno prelepa i opasno složena etnička mešavina, treba da vidite Kavkaz. Osim toga, državljanima Srbije, Hrvatske, Bosne i Hercegovine, i Crne Gore ne treba viza za Gruziju. Takođe, građanima ovih država omogućujemo duži boravak u „Putničkoj kući“. Za sve ostale putnike ograničenje je pet noći, dok je za „našijence“ gornja granica devet noći. Bez obzira na to, onima koji su spremni da se više potrudu oko kućnih poslova biće omogućen duži boravak u „Kući“ – složni su naši sagovornici. ■

LIBAN

Zemlja starina i planina (I deo)

Tekstovi i fotografije Aleksandra Damjanovića i Nade Damjanović otvaraju nam prozor u svet!

Iako ovih dana iz Ukrajine ne stižu lepe vesti, ovo je zemlja neizmerne lepote koju jednom treba posetiti...

Odazak u Liban neće ni jednog posetioca ostaviti ravnodušnim. To je zemlja neznatna po prostoru, a velika po mogućnostima da svakom, pa i najprobrljivijem posetioču, pruži mnogo. Pre svega tu je mnogo prirodnih lepota, zatim svedočanstva koje su o sebi i svom životu ostavili stari narodi, ali i osmesi i ljubavnost sadašnjih stanovnika.

Liban je mala zemlja. Površine je odprilike kao Vojvodina, oko deset hiljada kvadratnih kilometara. Stešnjen je sa kopnene strane na istoku i jugu između Sirije i Izraela, i Sredozemnog mora sa zapada... Od severa ka jugu skoro po sredini, kao kičma, pruža se lanac planine Liban. (Ne

zna se da li je planina dala ime zemlji, ili je zemlja dala ime i planini). Planina čini teren raznovrsnim i Liban izuzetno lepom planinskom zemljom, ali i veoma zanimljivom, posebno sa planinarske tačke gledišta.

Idući od severa, od granice sa Sirijom, niže se nepregledan niz gradova i gradića koji, gledani sa mora izgledaju kao niska bisera na padinama planine Liban. Tu su Tripoli, Biblos, Bejrut, Sidon, Tir... Pogled na ova mesta, pogotovo noću kada sve blješti, sjaji i treperi, svakoga očara.

Planina Liban se direktno diže iz mora i na samo desetak kilometara najviši vrhovi dosežu visinu od 3.000 metara!

Učeci geografiju u našim školama, rečeno nam je da je u svetskim okvirima kras, bezvodni krečnjak, najimprezivniji u granicama stare Jugoslavije, a da ga ima i u još nekim mediteranskim zemljama, kao u Italiji, Francuskoj, Španiji, Grčkoj, Turskoj, a da ga van Evrope ima još na Jamajci. Nigde ni spomena o Libanu. A Liban i njegova planina su izraziti primer negostoljubivog, suvog i bezvodnog krasa, sa svim odlikama golog tla sa vrtačama, ponorima, pećinama, podzemnim rekama, kraškim izvorima...

Iza orijskog zida planine Liban nalazi se na nadmorskoj visini od oko hiljadu metara dolina širine 10-15 km. To je dolina Beeka. Gusto naseljena dolina sa izrazito razvijenom poljoprivredom, gde je svaka stopa zemlje navodnjena, a toplo sunce i prijatna klima stvaraju utisak rajске bašte. Dolina Beeka je žitnica Libana, koja hrani oko 3,5 miliona

VAŽNE PODATKE O POTREBNIM DOKUMENTIMA I USLOVIMA BORAVKA PRONAĐITE NA STRANICI:
www.lebanon-tourism.gov.lb

Liban

Šta još možete da radite?

Pored posete pećini, u ovoj zemlji možete uživati u različitim aktivnostima, a pre svega poseti kulturno-istorijskim znamenitostima...

Na ovim prostorima nastali su prvi gradovi na svetu, koje su podigle drevne civilizacije. Ovde doslovce svaki kamen ima arheološku vrednost, pa je ovo zemlja koju treba posetiti bar jednom...

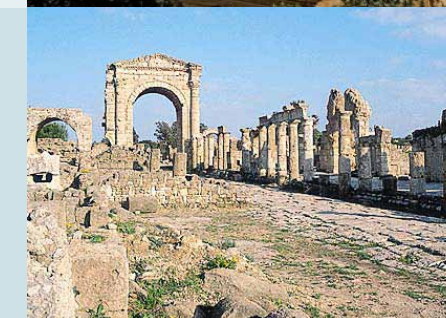
SIDON je nastao pre oko 4.000 godina i bio je jedan od najznačajnijih gradova atničke Fenikije. Sidonski zamac je tvrđava koju su izgradili krstaši u 13. veku, na ostacima fatimidske tvrđave. Hram Ešmun je posvećen feničanskom bogu ozdravljenja. Sagrađen je u 7. veku p. n. e.

Bejrut je tokom istorije više puta razaran i iznova podizan. Danas je to multietnička metropola u kojoj žive pripadnici mnogih vera, čije se bogomolje, prava umetnička čuda, nalaze širom grada. Blizu grada postoji veliki broj arheoloških iskopina, a pre svega Balbek i Biblos.

Tir jedan od najstarijih gradova u svetu. Po Herodotu grad je osnovan oko 2750. godine pre nove ere. Tirske moreplovci su bili prvi trgovci u Mediteranu, učinivši svoj grad slavnim i bogatim. Više puta je doživljavao zlatno doba, da bi bio porušen do temelja, o čemu svedoče brojna nalazišta.

Polazi se rano, po mraku, iz mesta Kedar, koje je na visini od oko 2.000 m. Do njega se dolazi jakim usponom, asfaltnim vijugavim putem od Tripolija, drugog po veličini libanskog grada (rastojanje je oko 60 km) ili iz doline Beeka, od istorijskog mesta Balbeka-Heliopolisa (Tada se mora popeti na grebenski prevoj planine koji je visok 2.600 m, pa se spustiti do mesta Kedar, koje je 600 m niže).

Kedar je malo mesto i sastoji se od nekoliko hotela. To je poznati zimski skijaški centar na samo desetak kilometara od uvek toplog Sredozemnog mora, sa nekoliko prodavnica i isto toliko stambenih zgrada. U jesen kada nema snega sve je prazno, pusto.

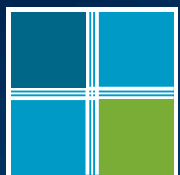
Interesantno je dodati da se Liban naziva zemlja kedrova. I na libanskoj zastavi, koja na beloj podlozi ima gore i dole po jednu crvenu liniju, a u sredini celu krošnju drveta kedra, dominantan je kedar. A kedrova u celoj zemlji nema.

Tokom višednevnog boravka u Libanu nigde nije viđen kedar, sem ponegde u parkovima, a sama planina je gola, obešumljena, bez i jednog drveta. Kažu da su libanski kedrovi nemilice sečeni još za vreme Feničana, a Liban je nekadašnja Fenikija. Seča je nastavljena za vreme egipatske vlasti, pa vladavine Persijanaca, Grka, Rimljana... Tako danas u „zemlji kedrova“, samo u mestu Kedar postoji

jedna šumica, zapravo šumarak kedrova, koji Libanci sa ponosom pokazuju turistima, i naravno, ulazak naplaćuju. Sama šuma, bašta, nas koji dolazimo iz ozelenjenih krajeva, iz Srbije, ne oduševljava i ne impresionira, jer smo videli daleko veće, lepše i bujnije šume.

U mestu Kedar postoje četiri ski žičare. Tri su manje, kraće, koje smučare u zimskim mesecima podižu do dve stotine metara u visinu. Četvrta je najduža. Visinska razlika od podnožja do vrha iznosi preko 600 metara! Sada žičare ne rade. Gornja tačka žičare je na hrbtu, grebenu planine. Od podnožja do vrha žičare uspon je strm, kamenit sa kamenjem koje se otiskuje i otežava penjanje, pa pešačenje traje 2,5 časa. Treba dodati da stalno sa planine u prsa duva dosta jak, hladan vetar. Temperatura vazduha je bila samo šest stepeni iznad nule. Pored vindjakne, džemperu i kape bile su potrebne i rukavice.

Kada se izađe na prevoj, na visinu od oko 2.700 m, nailazi se na kolski, samo za terenska vozila prohodan put.

Ka severu se uočavaju dva paralelna grebena podjednake visine sa nekoliko kupastih vrhova visokih oko 3.000 m. Istočniji greben se naziva Dar el Kadib i on se nadnosi nad dolinu Beeka. Zapadniji greben se naziva Kornet es Sauda. On se nadneo nad Mediteran.

Na tom, zapadnom grebenu treba da je najviši vrh. Ali, gde je? Sve libanske, pa čak i dosta detaljne karte u tom delu planine su – bele! Između grebena je valovita dolina širine nekoliko stotina metara puna škrapa, ponora, vrtača i podosta ostataka tvrdog, sleđenog snega. Sve je golo. Samo je kamen do kamena. Nigde ni travke. Pejzaž kao sa meseca! (Ovom dolinom smo išli još oko 1,5 čas.).

Iz doline, bez izrazitog vrha teško je odrediti koji je onaj pravi-najviši. Odlučujemo se za uspon na jedan od njih. Nailazimo i na kolski put. Ohrabreni smo. Stižemo do barijere od snega. Uz malo ukopavanja u sneg prebrođujemo i ovu prepreku. Nastavljamo uspon koji nije mnogo strm. Ubrzo uočavamo metalnu piramidu. Ubrzavamo tempo. Izlazimo na zaravnjeno teme sa piramidom u centru gde je naslagano kamenje. To je vrh. Dovde nam je trebalo još 1,5 čas hoda. Ukupan uspon trajao je 5,5 sati pešačenja.

Nalazimo se na najvišem vrhu Libana i celog Bliskog Istoka! Visina mu je 3.088 metara. Vrh se zove Crni rog. Oduševljeni smo. Vidici na istok dosežu samo do doline iz koje smo se popeli i do grebena Dar el Kadib. Na zapadu su beskrajni vidici na plavi Mediteran. Kažu, kada je dan čist, vidi se ostrvo Kipar. Mi ga ne vidimo, ali smo uživali u plavetnilu Sredozemnog mora i obroncima planine koji se dosta strmo spuštaju do mora. Načiknani su belim

kućama, sve gušćim što su bliže moru.

Na vrhu, ali i usput, golom dolinom mesečevog pejzaža, planinsko sunce nemilosrdno prži, iako je kraj septembra! Temperatura na ovoj visini je 20 stepeni. Na glave se stavljaju kape, marame. No, mnogima ni to nije pomoglo. Sutra, prekosutra, pa sve do 5-6. oktobra kada smo stigli kući sa lica, nosa ili čela skidali su čitave ljske ispržene kože! Bolje su prošli oni koji su se zaštitili kremama.

Posle zasluženog odmora i okrepe, devet planinara kretose istim putem natrag. Treba im nabrojati imena, jer su to prvi planinari iz ovih krajeva, koji su se popeli na najviši vrh Libana, a i celog Bliskog Istoka. To su: Jelena Ranković, Jelena Grozdanić, Jelena Vujnović, Predrag Vujnović iz Beograda, Aleksandar Beronja iz Rume, Marijana Križnar, Mihajlo Dalari, Vladimir Gluvajić i Aleksandar Damjanović, kao vođa i vodič, svi iz Novog Sada.

Povratak po suncu, najpre nizbrdo, pa po valovitoj dolini, a pri kraju po jakoj strmini trajao je četiri sata.

Važno je naglasiti da je tura naporna zbog visinske razlike od preko 1.100 metara, kako pri usponu, tako i pri silasku, i aklimatizacije organizama, jer su predhodni dani provedeni na obali mora, ali i da nigde nije opasno - nema ambisa, kanjona, odrona kamenja ili slično. I to je pored mnogih drugih još jedan od razloga da se ova interesantna planina i njena imenjakinja država Liban češće posećuju, tim pre što ima još mnogo vrhova samo nešto nižih, do kojih mi nismo stigli.

Nastavak u sledećem broju.

ALEKSANDAR DAMJANOVIĆ

Novinarnica – sve novine na jednom mestu

ČITAJTE NAŠE NAJNOVIJE IZDANJE NA SAJTU WWW.NOVINARNICA.NET

Nova izdanja časopisa „Moja planeta“ od sada će moći da se čitaju i putem internet portala www.novinarica.net. Saradnjom sa portalom Novinarica, na kome se nalazi sva dnevna štampa, kao i razni nedeljnici, časopisi iz Srbije i regiona, želeli smo da unapredimo odnos prema našim čitaocima i da im omogućimo da čitaju naše novine bilo kad i bilo gde, tako što će putem kratke procedure, otvaranja naloga biti u mogućnosti ne samo da čitaju, već i da čuvaju i prave sopstvenu arhivu interesantnih tekstova na internet stranici Novinarice.

Novinarica predstavlja prodaju ili besplatno čitanje novina u elektronskom formatu, u zavisnosti od vrste izdanja, ne gubeći na originalnosti, zadržavajući isti izgled, kao i sadržaj. Na ovaj način izašlo se u susret potrebama savremenog načina života koje nameće brz protok informacija, ali u isto vreme zadržao se kvalitet, koji štampani mediji nude čitaocima, u odnosu na kratke vesti i sadržaje koje nude razni internet portali informativnog karaktera.

Novinarica je prvi i jedini portal ovog tipa u Srbiji koji ima za cilj da na jednom mestu korisnicima

interneta omogući pristup i čitanje svih štampanih medija koji se izdaju u Srbiji iz različitih oblasti, kako nacionalnog, tako i lokalnog karaktera. Ako želite da saznate, kakva je situacija u vašem rodnom gradu, da li je pametno ulagati u nekretnine, gde kupiti venčanicu i kako organizovati venčanje, kakva je aktuelna politička situacija u zemlji, nešto više o muzici, fotografiji, umetnosti, koja je najpopularnija dijeta ove sezone, šta rade poznate ličnosti, kako opremiti stan i tako dalje, sve to može se naći na jednom mestu, u izdanjima dostupnim na portalu www.novinarica.net. Novinarica pokriva 90% štampanih medija u Srbiji, najrazličitijih oblasti, dnevne novine, nedeljnice, političke, ekonomske, stručne, lifestyle časopise, itd što čitaocima omogućava brzu pretragu sadržaja i tema koji ih interesuju. Osim ove prednosti, svih novina na jednom mestu, Novinarica nudi jednostavnu i brzu upotrebu sadržaja sajta, arhivu koja je konstantno na raspolaganju, ali i jeftinija izdanja u odnosu na štampane medije. Ako želite da budete informisani i da budete u toku koristite sajt Novinarice.

Zajedno uspešniji u očivanju prirode

WWF pokrenuo proces osnivanja
asocijacije **Parkovi Dinarskog luka...**

Nakon što su nacionalni parkovi i parkovi prirode našeg regiona krajem 2013. godine, tokom druge Međunarodne konferencije Parkovi Dinarskog luka u Budvi, izrazili želju da se ujedine u službenu asocijaciju, predstavnici parkova iz BiH, Crne Gore, Hrvatske, Makedonije, Slovenije i Srbije okupili su se 16. aprila u Podgorici s ciljem planiranja statuta i aktivnosti buduće asocijacije. Trodnevnim dogovorima ustanovljeno je da će asocijacija „Parkovi Dinarskog luka” biti osnovana u februaru 2015. godine sa budućim sedištem u Crnoj Gori, Hrvatskoj ili Srbiji.

Sedam predstavnika zaštićenih područja regiona, predvođeno bivšim direktorom NP „Triglav” Martinom Šolarom i direktorom Javnog preduzeća Nacionalni parkovi Crne Gore Zoranom Mrdakom, raspravljalo je o planu razvoja asocijacije. Među glavnim

ciljevima osnivanja asocijacije istaknuti su umrežavanje parkova, tehnička podrška u stručnom smislu i što bolja promocija parkova. Cilj buduće asocijacije je pomoć zaštićenim područjima regiona u privlačenju fondova, kao i u zajednički razvoj projekata.

„Crna Gora i Javno preduzeće Nacionalni parkovi Crne Gore su kroz dokument ‘Big Win for Dinaric Arc’ dali podršku daljnjim naporima cele regije i WWF-a u umrežavanju zaštićenih područja. Želimo razvijati crno-

gorske parkove u skladu sa standardima koji su dati kroz konvencije, dobre prakse i rad postojećih institucija i asocijacija poput Europark Federacije”, istakao je Zoran Mrdak. „Krajnje je vreme da naš region dobije parkovsku asocijaciju, koja može dati doprinos na više polja daljem razvoju zaštićenih područja, u smislu razmene ideja i stručnjaka, te promocije koja je bitna i za nacionalnu ekonomiju. Priroda nema granica, imamo dosta prekograničnih područja

O parkovima Dinarskog luka

„Parkovi Dinarskog luka” su projekat WWF-a koji se sprovodi u regiji Dinarskog luka od 2012. godine. Glavni cilj projekta „Parkovi Dinarskog luka” je stvaranje platforme zaštićenih područja Albanije, Bosne i Hercegovine, Crne Gore, Hrvatske, Kosova*, Makedonije, Slovenije i Srbije, kroz umrežavanje parkova, studijska putovanja i razmjenu iskustava. Zajednička edukacija održava se na teme EU integracija, održivog turizma i klimatskih promena, a prvi put na regionalnom nivou sprovodi se i procena vrednosti zaštićenih područja.

u regiji. Kroz ovu asocijaciju svi pojedinačni naponi biće objedinjeni i asocijacija može u operativnom smislu odigrati značajnu ulogu i uspostaviti standarde za zaštitu prirode.”

WWF će pripremiti nacrt statuta i plana rada, koji će biti razmotren na sledećem sastanku ove radne grupe u julu na Bledu. Parkovima će celi program biti predstavljen u oktobru na Brionima, tokom treće Međunarodne konferencije Parkovi Dinarskog luka. Aktivnosti asocijacije tokom prve tri godine finaliziraće se uz pomoć WWF-a i samih parkova, nakon čega bi asocijacija trebala postati u potpunosti samostalna i samoodrživa.

„Poslednjom tačkom dokumenta ‘Big Win for Dinaric Arc’, koji su ministri regije usvojili na našoj konferenciji u Budvi, države regiona su se obavezale da podrže asocijaciju Parkova Dinarskog luka. Uz želju parkova da se ujedine u formaliziranoj asocijaciji, i ta je činjenica doprinela

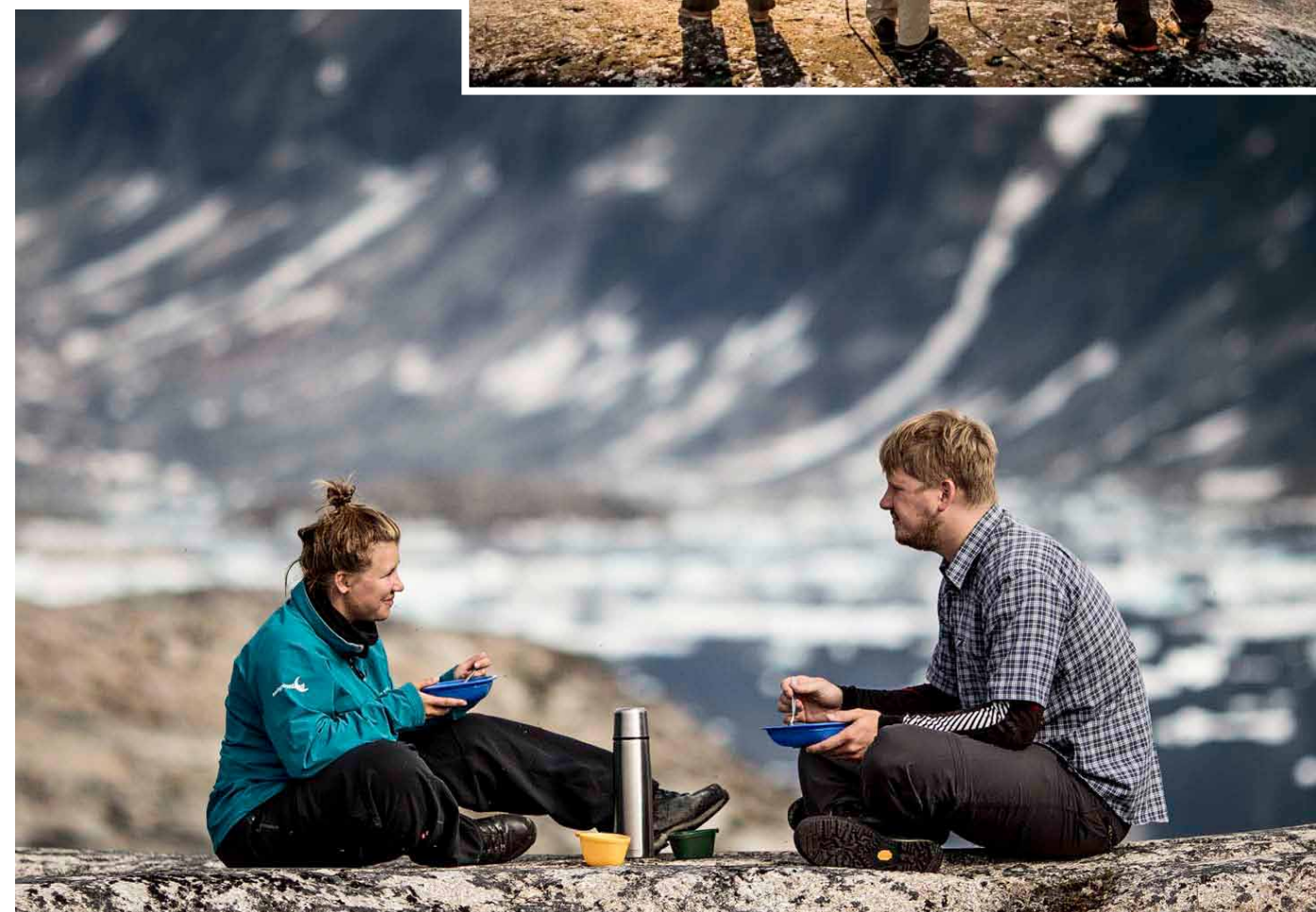
organizovanju ovog sastanka i osmišljavanju plana za asocijaciju”, istakla je Duška Dimović, direktor WWF programa u Srbiji. „Ova asocijacija će u budućnosti biti bitan partner WWF-a u očuvanju prirode. Cilj nam je da podignemo važnost zaštićenih područja na političkoj agendi svake države i upravo ovakvom asocijacijom ćemo to i postići”.

Kontakt info

Dodatne informacije potražite na sledećim adresama:

www.panda.org/Serbia FB: www.facebook.com/WWFSerbia
TW: twitter.com/WWFinSerbia
WWF Dunavsko-karpatški program u Srbiji:

wwf.panda.org/serbia

PLANINARIMA SRBIJE

Poziv na saradnju

Srpsko herpetološko društvo „Milutin Radovanović“ okuplja biologe opredeljene za proučavanje gmizavaca i vodozemaca. Članovi društva su studenti, diplomirani biolozi, magistri i doktori bioloških nauka, angažovani na biološkim fakultetima u Beogradu, Novom Sadu i Nišu, na Institutu za biološka istraživanja „Siniša Stanković“, u Prirodnjačkom muzeju i Zavodu za zaštitu prirode u Beogradu, ili rade kao nastavnici u školama. Populaciono-ekološkim studijama, za sada, pokrivamo delove Srbije, Makedonije i Crne Gore, sarađujemo sa kolegama i srodnim društvima iz Makedonije, Hrvatske, Republike Srpske, Crne Gore i Francuske, a u planu je uspostavljanje i formalnih kontakata sa komplementarnim udruženjima iz Grčke i drugih zemalja u okruženju.

Jedan od bitnih procesa u koji su – uz druge kolege sa fakultetâ i Instituta – članovi Društva uključeni jeste prikupljanje podataka o rasprostranjenju gmizavaca i vodozemaca u Srbiji i okolnim državama. Kako smo (prirodom populacionih studija započetih pre više godina) vezani za ograničeni broj lokaliteta, ispostavilo se da fizički nismo u mogućnosti da obiđemo sve terene sa kojih podaci o navedenim dvema grupama organizama nedostaju.

Stoga smo došli na ideju da se obratimo planinarima Srbije, sa molbom da nam sa svojih brojnih izleta i akcija dostavljaju fotografije i što je moguće preciznije podatke o lokalitetima za gmizavce i vodozemce na koje naiđu tokom boravka na planinama i drugde, prevashodno u Srbiji. Uz svaku takvu informaciju treba ostaviti i podatke o autoru, kako bi se u budućim publikacijama izvori mogli korektno navoditi. Prikupljeni podaci mogu biti korišćeni za publikacije u stručnim i naučnim časopisima, a i prilikom izrade Crvene knjige vodozemaca i gmizavaca Srbije. Kolege iz Crne Gore i Makedonije na ovaj su način došle do značajnih informacija vezanih za herpetofaunu.

Sve podatke možete nam slati na imejl adresu Društva: serbianherpetologicalsociety@gmail.com.

Zauzvrat, članovi Srpskog herpetološkog društva planinarima stoje na raspolaganju za pružanje informacija o vrstama koje su naročito interesantne, a u mogućnosti smo i da (van sezone terena, tj. tokom zime) održavamo predavanja sa prezentacijama vezana za grupe kojima se bavimo.

Naš verni pratilac

Naučite da prepoznate, uberete i upotrebite samoniklo jestivo i lekovito bilje, upoznajte raskoš sveta šumskih pečurki... U ovom broju upoznajte biljku **koprivu**...

Kopriva ili žara (*Urtica dioica*) trajna je, zeljasta, do preko metar visoka biljka, sa razgranatim puzećim korenom i uspravnom četvrtastom i dlakavom stabljikom. Na peteljka rastu nasuprotni zeleni (bogati hlorofilom), izduženo jajasti i dlačicama (obostrano) prekriveni listovi. Na stabljici i listovima rastu i duže dlačice koje su pune kremene kiseline, tvrde i lomljive i pri dodiru izrazito žare. U pazuhu listova (na gornjoj polovini stabljike ili ograncima), od juna do septembra, rastu sitne neugledne zelenkaste, grozdasto – razgranate cvasti. Postoji i mala kopriva (*Urtica urens*) koja je jednako dobra. Takođe, u Prirodi rastu i mrtve koprive, koje imaju drugačija svojstva, pa će biti posebno i opisiv-

ane – kao posebne vrste biljaka.

STANIŠTE: Kopriva je veoma rasprostranjena korovska biljka. Redovni je pratilac naselja i zapuštenih nađubrenih ili obradivih površina bogatih nitrata. Može se reći da je kosmopolitska biljka koja uspeva

UPOTREBA U ISHRANI

U ishrani se mogu koristiti mladi izdanci (ovršci – tri do pet vršna sprata) i listovi kao povrće, za salate, umake, pite, sveže iscedeni ili klasično napravljen sok, ekstrakt, čorbe, supe, pirei, nadevi i sl. Seme se može koristiti za opšte jačanje organizma (biostimulans – ro-botrans) kao klice (u mešavini sa pšeničnim i dr.), kao dodatak za hleb (u testu), dodatak jelima, čorbama i sl. Ima afrodizijacka svojstva. Pošto može da se suši, preporučljivo je konzervirati je na taj način i sačuvati za kasniju (zimsku) upotrebu. Kao suhu, lisne delove usitniti trljanjem između dlanova, a prividno odrvene drške izlomiti ili samleti u nekom od mlinova (za kafu i sl.) – ne previše sitno, jer će namakanjem u vodu ponovo vratiti svežinu kao kod sakupljanja. Mladi listovi i ovršci najbogatiji su sastojcima u proleće, kad biljka počinje da se razvija. U vekovnoj upotrebi (stari Egipćani, Grci, Rimljani...) uglavnom je korišćena samostalno. U praksi „SREMUŠ“-a sve više se nameće kao osnov ili jedan od osnova za razne jestive biljne mešavine, zavisno od toga šta je cilj zadate mešavine. Ko je redovno koristi u ishrani njega kopriva „celu godinu čuva od bolesti“. Sveže iscedeni sok od koprive (ili mešani sok sa osnovom od koprive) ne može se dovoljno preporučiti. Treba ga upotrebiti odmah po ceđenju, ne ostavljati za kasnije.

UPOTREBA U LEČENJU

Kopriva se može naći i u literaturi o otrovnim biljkama. To je zbog prisustva sastojka koji je odgovoran za žarenje i koji izlaganjem temperaturi nestaje. Zbog toga koprivu treba posmatrati kao lekovitu i jednu od najblagotvornijih biljaka, pri čemu prednost dajemo upotrebi kroz hranu – na napred opisan način. Kao lek odlična je kod malokrvnosti, za čišćenje krvi, anemiju, kao hipoglikemik (snižavanje nivoa glukoze u krvi). Leči mokraćne kanale (osmotski diuretik), pomaže izmenu materije u organizmu i radu probavnih organa, jača otpornost (posebno prema prehladama, reumatizmu u gihtu), a pomaže i kod migrene, arteroskleroze, TBC i sl. Koprivu bije glas da ima i antiradijacijska svojstva. Navedene su samo najvažnije preventivne i lekovite koristi od ove biljke. Zasluženi epitet kraljice biljaka kopriva će tek opravdati.

Radenko Lazić

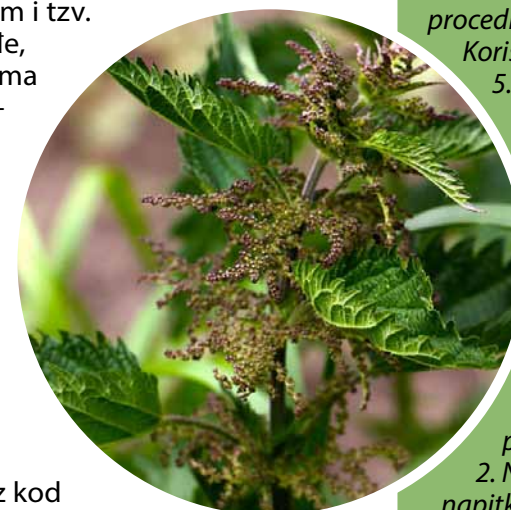
VIŠE INFORMACIJA O KONCEPTU ISHRANA IZ PRIRODE „SREMUŠ“ MOŽETE PRONAĆI NA: www.sremus.org

od nizija do visokih planina, na čitavoj planeti i to često u mnoštvu na jednom mestu.

BERE SE: Bere se cela biljka, koja se košenjem podmlađuje, pa se tako sakupljanje može programirati tokom čitavog vegetativnog perioda. Mladi izdanci, vrhovi (četiri do pet listova) i list sakupljaju se od ranog proleća do kasne jeseni, seme leti i u jesen – poluzrelo za upotrebu odmah, a zrelo za kasniju upotrebu, a koren u jesen i rano proleće. Svi delovi se suše u hladu na promaji.

SADRŽI: U 100 grama sveže biljke ima 105 mg C vitamina, 5,59 mg karotina, 5,75 g belančevina, 0,92 g masti, 6,01 g ugljenih hidrata i 50 kalorija. Veoma je bogata mineralima (kalijum, kalcijum, silicijum, magnezijum i tzv. oligoelementima – gvožđe, bakar, cink i mangan), a ima kremene, taninske, mravlje i galusove kiseline. Posедуje biljne hormone i fermente. U korenu ima polisaharida. Prirodni je polivitaminski koncentrat. I pored svega kopriva nije još do kraja istraжена, pa se mogu očekivati i nova iznenađenja, svakako pozitivna.

OPREZ: Poseban oprez kod branja i korišćenja nije neophodan, ako se biljka dobro upozna.

RECEPTI IZ KUVARA SAMONIKLOG BILJA

Starinska čorba

Pola kilograma listova ili ovršaka koprive, ubranih na čistom mestu, popariti vreloom vodom, posle nekoliko minuta ocediti i vodu baciti. U litar vrele vode ubaciti blanširanu koprivu i kuvati pola sata. Koprivu ponovo ocediti i dobro je izmešati sa dve kašike kukuruzne prekrupе i sve to dobro izgnječiti pasirkom ili viljuškom, pa preliti vodom u kojoj su se koprive kuvale i pustiti da vri još pola sata. Tokom kuvanja treba koprivu usitniti starom drvenom alatkom (džurkalo) – pretečom miksera ili mikserom. Na kraju čorbu pobiberiti i posoliti po ukusu, a kada se malo ohladi dodati joj blago zakiseljeni rendisani ren.

Kaćamak sa koprivom

Očišćeno i iseckano mlado lišće koprive kratko prokuvati u slanoj vodi. U to malo po malo dodavati kukuruzno brašno (trećinu od količine vode), stalno mešajući sadržaj. Kada se masa zgusne, dodati kašiku kajmaka, malo masnog sira ili malo ulja, sve to još malo snažno mešati, a potom izručiti na dasku. Kaćamak se seče na kriške i služi sa kiselim ili slatkim mlekom.

REKLI SU O SREMUŠU

NI JEDNA BILJKA NA ZEMLJI NIJE TAKO DELOTVORNA ZA ČIŠĆENJE ŽELUCA, CREVA I KRVI KAO DIVLJI LUK

PREPORUČUJEMO

1. Zbog antibakterijskih svojstava, meso i riba uvijeni u sveže koprivine listove, mogu se izvesno vreme održati u svežem stanju i bez hlađenja.
2. Koren koprive ili u kombinaciji sa korenom čička, majčinom dušicom i listom ruzmarina – u alkoholu, odlično je sredstvo za jačanje i rast kose.
3. Jednake količine koprive i brašnjenika (divljeg spanaća) bolji je izbor od samog spanaća, jer spanać može izazvati nadimanje – naročito kod dece, što kopriva neutrališe.
4. U prirodno vinsko sirće (nikako veštačko) treba staviti sitno iseckani koren koprive (staklena boca) i procediti posle nekoliko nedelja stajanja na suncu. Koristi se po jedna čajna kašika.
5. U dobru prirodnu rakiju može se staviti i sveže list koprive. Posle stajanja na suncu (nekoliko nedelja) rakija se ocedi i može se koristiti po jedna čašica ujuto – naštinu i uveče posle večere. Višestruko je korisna za želudačne, crevne i dr. probleme.

JOŠ PO NEŠTO O KOPRIVI

1. Po germanskoj mitologiji kopriva je simbol boga munje, čiji bljesak žari i pali. Munja poznaje snagu koprive i izbegava je, pa otuda „neće grom u koprive“.
2. Nekad je seme koprive dodavano u ljubavne napitke, kako bi ljubav u srcu gorela razarajućim žarom.
3. Kopriva je predstavljana i kroz slike, pa je tako na slici anđeo nosi nebeskom prestolu.
4. Stabljika koprive je nekad korišćena i kao sirovina za tkanine. Bogatija je vlaknima od konoplje i tkanina je podjednako kvalitetna, čak i bolja.

PUTOVANJA

Čile.

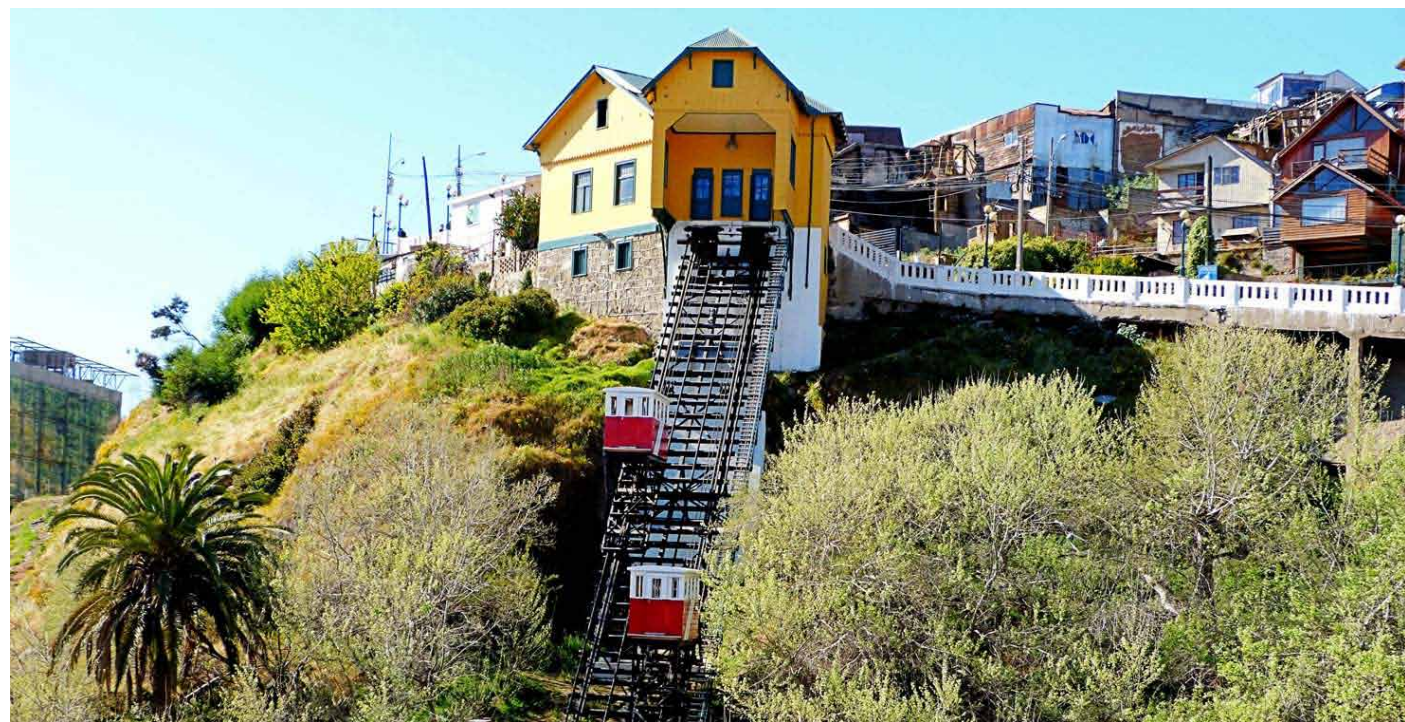
PUTOVANJA

PHOTO: SURESH KRISHNA

Minja Tomić

PROFESOR GEOGRAFIJE, BLOGER, PUTNIK NAMERNIK,
SLUČAJNI TURISTA, TEST VOZAČ RAZNIH BEDEKERA

Prirodni rezervati, nacionalni parkovi, okean i Andi, ukusna hrana, dobra muzika, suptilna književnost, ekonomski napredak... Čile - zemlja kontrasta!..

Nekada zemlja Inka i Mapučo indijanaca, a danas zemlja prenaseljenih i potpuno pustih predela, pustinja i prašuma, moglo bi se slobodno reći i zemlja tipičnih ekstrema. Ova najduža država na svetu istovremeno je i planinska i ravničarska, pustinjska i mediteranska. Ako krenete put ove predivne zemlje - obavezno ponesite bundu, bikini, šal i kremu za sunčanje... U njoj se može osjetiti pesak najsuvlje pustije na svetu, šetati u podnožju snežnih vrhova Anda, uživati u pogledu na nepreglednu obalu Pacifika i njegovih ostrva... a tu su i plodne

visoravni s poljima, voćnjacima, vinogradima i pašnjacima, slana jezera i fjordovi, tirkiznoplave lagune, gejziri i strme doline, mnogobrojni aktivni vulkani, šume i neprohodne prašume, te snegom i ledom okovane planine. Klima varira od najsuvlje, neuslovne za život, pustije na svetu Atakame, preko mediteranske klime centralnog Čilea do vlažnih i teško prohodnih prašuma Patagonije, koje su ukrašene fantastičnim pejzažima s visokim planinama u pozadini.

Slabiji ili jači zemljotresi Čileancima su potpuno normalna,

gotovo svakodnevna pojava. Skućen između Tihog okeana, na zapadu i lanca Anda na istoku, izdužen od tropa na severu do skoro samog Antarktika na jugu - na momente se čini kao kraj sveta. Ali, kraj sveta nikako ne može biti u zemlji koja drži 37% ukupnih svetskih rezervi bakra, niti u zemlji koja proizvodi tako dobra vina da ih prodaje čak i Francuzima.

Petnaest miliona Čileanaca uspelo je da dovede svoju domovinu na mesto vodeće ekonomske sile Južne Amerike. Čile je zemlja lepih i hrabrih ljudi, koji su izdržali strahote španskog kolonijalizma, rat sa Peruom i Bolivijom oko Atakame koja im je svima bila potrebna zbog minerala i fosfata. Sedamdesetih godina prošlog veka, nakon svrgavanja levičarskog predsednika Sal-

vadora Aljendea, zavladała je vojna hunta, strahovlada Avgusta Pinočea i sumrak demokratije.

ZAŠTO JE ČILE DUGAČAK, A UZAN?

Jedan od prvih istraživača Čilea, Dijego de Almagro, odustao je od njegovog osvajanja već u prvom pokušaju, pošto su njegove trupe bile pobeđene bolestima na koje je lokalno stanovništvo bilo imuno. Prvi zvanični osvajač Čilea, koji je istrajavao i uspeo u svom pokušaju,

bio je Pedro de Valdivija. Poučen Almagrovim iskustvom, ali i bolje opremljen, ušao je u zemlju sa severa, iz Argentine, savladao Ande i Atakamu i 1541. godine stigao u dolinu reke Mapočo. De Valdivija je ubijen u sukobu sa poglavcima Mapuča, kod Tukapela, ali se svejedno smatra se da je on postavio temelje čileanske države. Njegovi saborci su dobili ogromna imanja, koja su se ponekad prostirala od Anda do Pacifika celom širinom zemlje - što i nije čudno s obzirom da širina čileanske teritorije malo

gde prelazi 180 kilometara.

Pacifički rat sa Peruom i Bolivijom, od 1879. do 1883, dovodi do novih razdora i katastrofa u dvadesetom veku, ali danas se sa pravom Čile izborio za poziciju „latinoameričke Švajcarske“, u kojoj čak 95% stanovništva ume da čita i piše, što je najviša stopa u Južnoj Americi.

Čileanci sa ponosom vole da kažu da žive u zemlji gde se za sat-dva sa planinskih skijališta može spustiti na plažu i sunčati uz okean, gde se može lutati pustinjom i za

kratkog vreme naći pored jezera, na pašnjaku ili pored predivne zelene šume. Jednostavno, vrlo se lako i brzo mogu zadovoljiti sva čula - pogledom, mirisom i ukusom....

VINOPIJE I GURMANI

Čileanci su izuzetno pozitivni i druželjubivi, vedrog duha, visoki, svetle puti i očiju. Potomci interesantne mešavine: Nemaca, koji su nakon dobijanja nezavisnosti 1810. godine naselili južni kraj zemlje, starosjedelaca Španaca koji su prvi naselili Južnu Ameriku, i lokalnih indijanaca Mapucha.

Pošto su veliki gurmani obožavaju i vino. S obzirom na to da su prilično lojalni piju mahom domaća vina, koja su pri tom veoma pristupačnih cena u odnosu

Parkovi su puni cveća i raznolikog žbunja, spomenika i umetničkih skulptura koje predstavljaju svojevrstne galerije i pre liče na dekor neke bajke. Santjago je i grad kontrasta. Neveliko staro gradsko jezgro oličeno je u kolonijalnoj arhitekturi i baroku, a nasuprot njemu ne nedostaju ni neboderi, tornjevi poslovnih zgrada od betona i stakla, moderni bilbordi i bleštavi neon. Vidikovac San Kristobal mami svojim zelenilom i bleštavo belom statuom „Device“, postavljenom na vrhu u čast papine posete. Ovde se može videti i auricaria - četinar sitnih igličastih listova i moćnog stabla prisutan samo u Čileu.

Grad je davne 1541. godine osnovao Pedro de Valdivija. Nedugo po osnivanju bio je skoro savr-

septembra 1973. godine. Pinočeva vojna hunta, potpomognuta najbogatijim slojevima kojima se levičar Aljende zamerio (onemogućavajući im da i dalje eksploatišu one najbednije), za samo četiri dana zbrisala je jednu blistavu političku karijeru i ugasila život jednog od najvećih humanista prošlog veka. Naravno, treba istaći činjenicu da je malo onih koji veruju u zvaničnu verziju o Aljendeovom samoubistvu.

VALPARAISO

I danas, svi putevi bakra i „čilske šalitre“ nezaobilazno vode preko najstarije luke na pacifičkoj obali Južne Amerike - Valparaisa. Ovaj region je poznat po plantažama avokada, sortama grožđa i lepršavim, laganim i svežim vinima. Ponos je Čilea i boemski, kulturni i umetnički centar sa šumom čileanskih palmi - endemskom vrstom koja prirodno raste samo na ulazu u Valparaíso karakterišući visoko, tanko stablo i srednje velike listove na vrhu.

Ceo grad je spomenik i svaka kuća jednako doprinosi autentičnosti, istoriji ovog grada. Gusto zbijene kućice u najrazličitijim bojama fasade kao nabacane su jedna na drugu, te ambijent iz kolonijalnog perioda i evropska arhitektura uz trunku prepoznatljivog južnoameričkog kiča doprinose nekoj ljupkoj dopadljivosti. Univerzitetski je centar i grad brojnih muzeja od kojih svakako treba videti Pomorski muzej i Muzej umetnosti Uskršnjih ostrva, koji ima značajan broj posetilaca pošto je dosta komplikovano i skupo stići na sama ostrva. Inače, u ovom gradu je živio pisac Pablo Neruda.

Skoro se nastavljajući na Valparaíso deleći svoja isturena predgrađa, uz obalu se pruža Vinja del Mar. Vinja del Mar je pravo letovalište prepuno divnih luksuznih hotela, otmenih restorana, apartmanskih naselja. Kilometri peščanih plaža smenjuju se sa stenama koje su nekada prirodno po svom postanku bile crne, a danas su zbog guana (ptičjeg izmeta, tvrde nakupine telesnih izlučevina morskih ptica, pećinskih šišmiša i foka) postale skoro snežnobeke. Najveću od tih stena meštani popularno na-

živaju „Michael Jackson“. Treba li se zapitati zašto (!) Plaže su prepune, međutim, kupaju se samo najhrabriji, jer temperatura okeana nikada ne prelazi deseti podeljak na Celzijusovoj skali.

Put od ova dva primorska grada, do lepog glavnog grada, vodi kroz centralni Čile izvanrednim autoputevima uz koje se smenjuju vinogradi, plantaže limuna, pomorandži i badema. Sve je savršeno uređeno, svaki komad zemlje obrađen, a u daljini se naziru vrhovi Anda.

RAPA NUI - USKRŠNJA OSTRVA

Najizolovanije naseljeno mesto na svetu pripada Čileu, mada, od njega je udaljeno tričavih 3.600 kilometara. Ovo malo, strmih litica i brdovito, travnato ostrvo bez drveća ima tri vulkana: Poike, Rano Raraku i Terevake. Zapravo, celo ostrvo vrh je velikog vulkana koji se uzdiže s dna okeana te su ga radi toga drevni narodi nazivali i „Pupak sveta“.

Nastanili su ga Polinezijci negde oko 500. godine, a prvi Evropljanin iskrcao se oko 1700. godine. Kako

ih je holandski moreplovac Jakob Roggeveen otkrio na Uskrs 1722. godine, dobila su naziv Uskršnja ostrva. Stanovnici su vekovima podizali kamene skulpture u obliku glava, od kojih pojedine teže i do 30 tona, i upravo su po njima ova ostrva danas prepoznatljiva u svetu.

Inače, ostrva predstavljaju jedan od najboljih primera ekološke katastrofe, jer su ih Polinezijci zatekli prekrivene šumom i nakon vekova prekomerne seče na kraju ogolili. Sa ljudima se na ostrva iskrcao i miš koji je još pripomogao

uništenju dotadašnjeg lanca ishrane. Naime, uništavajući jaja ostrvskih ptica i ljudima je smanjio šansu za preživljavanje. Malo po malo, stanovništvo je dovedeno do ruba egzistencije, pa se priča kako se u zadnjim godinama, pre dolaska Evropljana, pojavio i kanibalizam. Mali broj preostalih stanovnika desetkovan je dolaskom Evropljana sa zarazom velikih boginja.

Ipak, danas Rapa Nui skriva jedinstven kulturni fenomen. Populacija je razvila tradiciju izrade jedinstvenih monumentalnih skulp-

na kvalitet. Vino se pije za svakim stolom i uz svaki obrok. Vinske ture koje uključuju razgledanje i isprobavanje sve poznatijih čileanskih vina, ali i boravak u starim, kolonijalnim vinogradima, neobično su brojne i vrlo zanimljive.

Čile je najveći proizvođač i izvoznik lososa na svetu, ali vinarstvo poslednjih godina postaje sve ozbiljnija i značajnija privredna grana.

SANTJAGO

Prestonica Čilea, Santjago, ima pet miliona stanovnika i uprkos veličini izuzetno je čist čak i u svojim najudaljenijim predgrađima.

jen sa zemljom u gnev ratnika Mapuče, ali ipak, konsolidujući svoje redove na utvrđenom uzvišenju Santa Lusija, De Valdivija uspeva da povрати primat i tu počinje uspon Santjaga - u početku spor, skoro neprimetan, ali napredak je ipak bio prisutan.

Danas veliki deo sveta, a svakako najveći deo Čileanaca ovo mesto doživljavaju kao mesto smrti Salvadora Aljendea. Obožavan kao otac nacije, borac za ljudska prava, zaštitnik potlačenih, poniženih i uvređenih - svi žele da se slikaju ispod prozora njegove kancelarije, svi žele da rekonstruišu događaje iz

tura i između 10. i 16. veka izgradila i podigla 887 velikih kamenih figura nazvanih moai, čijim su postavljanjem stvorili jedinstven krajolik koji i danas fascinira brojne turiste.

Stanovnici i danas veruju da kipovi predstavljaju svete pretke koji čuvaju ovo ostrvo i simbol su autoriteta i moći. Drevni narodi su verovali da pažljivo obrađen kamen dobija magičnu duhovnu bit koja se naziva mana.

Većina skulptura je napravljena od vulkanskog pepela i kamena iz vulkana Rano Rarakua. Na tom se području danas nalazi većina moaia. Jedna četvrtina kipova postavljena je na obalu na velike kamene platforme nazvane Ahu, dok je ostatak ostavljen negde na putu od

mesta proizvodnje do cilja na obali. Kamene platforme, od kojih su neke prazne, grade pravilnu liniju uz rub ostrva.

Smatra se da je za izradu jednog moaia bio potreban tim od pet-šest ljudi i godina dana. Nije poznato na koji su način prenošene, ali najveći postavljeni moai teži 82 tone i visok je deset metara.

Svi kipovi imaju neproporcionalno velike glave, koje čine tri petine veličine tela, koja su im zakopana u zemlji. Neki kipovi na glavama nose krune ili kape od crvenog vulkanskog kamena.

Ahu Akivi su jedini moai koji gledaju prema okeanu, svi drugi su mu okrenuti leđima.

Ahu Akivi je posebno sveto

mesto izgrađeno oko 1500. godine i na sebi nosi sedam skulptura. Izgrađen je astronomski precizno, a njegovih sedam moaia gleda prema mestu gde sunce zalazi za vreme ravnodnevnice. Prema legendi ovih sedam figura predstavljaju sedam istraživača koje je kralj Hotu Matu'a doveo preko mora kako bi pronašli novi dom za njega i njegov narod.

Stanovnici Rapa Nuija su većinom domoroci, koji iako znaju španski, međusobno pričaju svojim vlastitim jezikom. Imaju zanimljiv odnos prema turistima: nisu neljubazni, ali ni oduševljeni njihovim prisustvom namećući stav "vi trebate biti srećni što ste ovde, a ne mi!". Ljudi su ponosni na svoje poreklo, kulturu i nasleđe i imaju potpuno pravo. Ostrvo ima autentičnu i originalnu notu, a slabije razvijena turistička infrastruktura zapravo mu je prednost.

NACIONALNI PARKOVI

U južnom delu Patagonije, između masiva Anda, Magelanovog prolaza i Pacifika, nalazi se čileanska provincija Ultima Esperanza (Poslednja nada), gde se prostire nacionalni park „Torres del Paine“ (Plavi tornjevi). Park je ogroman i trebalo bi nekoliko dana da se obiđu najzanimljivija mesta. Životinje u parku su zaštićene i nemaju strah od ljudi. Bezbrojna lednička jezera, glečeri Gray, vodopade, prirodne rezervate ptica, stoletne šume, hiljade guanakosa (nepripitomljenih lama), ljubavni ples nandua, pitome lisice, poneka puma i neverovatne promene vremena od vreline do uraganskih naleta vetra u roku od svega par minuta jedan je deo onoga što se može doživeti u parku i začiniti usponom do planinskog vrha, tačnije, vrhova po kojima je park i dobio ime. U parku je strogo zabranjeno napuštanje obeleženih planinskih staza kao i konzumiranje vode iz prirode.

Nacionalni park Viljarika obiluje prirodnim lepotama, među kojima je istoimeni aktivni vulkan s jezerom u podnožju, što pruža razne mogućnosti avanturistima - penjanje, rafting i treking.

Atakama je jedna od najspe-

ktakularnijih pustinja sveta, čuvena po Mesečevoj dolini, gejzirima i slanom jezeru. Regija se prostire vulkanskom linijom obeležavajući granicu između Čilea, Bolivije na severu i Argentine na istoku. Atakama je posebna atrakcija i neverovatan prizor kombinacije tamno-plave boje mora i sivkastožute boje peska. Stara je 15 miliona godina i pedeset puta je suvlja od „Doline smrti“ u Kaliforniji. Najsušniji deo Atakame naziva se „dvostruka kišna senka“. Sadrži bogata nalazišta bakra i drugih minerala i najveći izvor natrijum-nitrata (čilske šalitire),

koja je uveliko eksploatisana u prošlom veku radi proizvodnje veštačkih đubriva.

Jedan od najspektakularnijih i najlepših pećinskih sistema na svetu nalazi se na obodu jezera General Carrera u delu Patagonije koje pripada Čileu. Pećine se nalaze skoro na samom jugu Južne Amerike i predstavljaju iznenađenje vredno čekanja, pravo čudo prirode. Njihovo plavetnilo donelo im je svetsku slavu, a lepota mermera koji čini zidove pećinskog sistema izaziva najveću pažnju ljubitelja prirodnih lepota i turističkih atrakcija. „Mermerna katedrala“ predstavlja najposećeniju destinaciju u Patagoniji. Lavirinti pećinskih hodnika i prolaza, locirani na obali prelepog i magično plavog jezera prizor su vredan divljenja. Iako se nalazi na granici sa Argentinom, ulaz u nju moguć je jedino sa čileanske strane. Zahvaljujući vodi ovde su se vekovima formirali neverovatni, veličanstveni oblici na mermernim zidovima zbog kojih voda sjaji neverovatnim plavetnilom. Naime, talasi reflektovani na mermerne zidove stvaraju fenomenalan svetlosni efekat magičnog plavetnila, nalik fluorescentnim odsjajima. Svakoga ko uđe u te pećine očaraju igra svetlosti i različite nijanse boja - od bele do tamnoplave, što zavisi od vremenskih uslova i godišnjih doba. ■

Kuhinja

Među različitim jelima od mesa, povrća, ribe... neobično je i jelo od pileline, dimljenih kobasica i školjki polo marinero, a vrlo su popularne i roštiljijade parilads.

Na roštilju ili na ražnju se najčešće spremaju govedina, ovčetina, a uz meso koje se aromatizuje uljem sa začinskim biljem, uglavnom se služe krompir papas, salata od zelja repolo i sos od artičoka - alcaçofa. Među brojnim specijalitetima od ribe i plodova mora u ponudi je i supa od jegulje, jegulju na žaru i račići prženi u ulju aromatizovanom belim lukom, koji se služe s čili paprikama i svežim korijanderom. Vrlo popularni punjeni jastučići od testa empanadas: punjeni mlevenim mesom, lukom i suvim grožđem ili s pilećim mesom, kao i različita mala jela, odnosno predjela - tapas od mesa, plodova mora i povrća. Na jelovniku su i raznovrsna pečenja servirana sa sosom od pečenja i pireom od krompira plateada, tradicionalne supe od kukuruza crema de choclos i plodova mora paila marina i čileanska salata od paradajza, luka, maslinovog ulja, origana i soka limete ensalada chilena.

Čileanci imaju mogućnost da za male pare uživaju u savršenim biftecima. Bifteci su mekani kao puter i neverovatno ukusni, a kao prilog uz njih služi se specifičan pire od tikve. Inače, glavno nacionalno jelo je losos i svi riblji specijaliteti pripremaju se od ove vrste ribe. Tradicionalni čileanski slatkiš manhar pravi se isključivo od neobranog kravljeg mleka i šećera. „Slatko mleko“, kako ga ponekad nazivaju, kuva se satima i gotovo podseća na karamelu, ali je mnogo kremastije, laganije - jednostavno lepše i ukusnije.

